

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושלושים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, כ"ו בתשרי התשנ"ד (11 באוקטובר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת עם פתיחת המושב השני של הכנסת השלוש-עשרה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת ממלא-מקום ראש הממשלה ש' פרס על פעילות הממשלה

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הודעת ממלא-מקום ראש הממשלה ש' פרס על פעילות הממשלה

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 62 לתקנון הכנסת

דברי יושב-ראש הכנסת עם פתיחת המושב השני של הכנסת השלוש-עשרה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת וגם את כנס החורף – יום שני, כ"ו בתשרי התשנ"ד, 11 באוקטובר 1993.

אני חשבתי לברך על פתיחת המושב. מצד שני, אני יודע שלא היתה לנו פגרה בעצם; עבדנו כל הפגרה. לכן אסתפק בברכה קצרה: אני מאחל לכנסת מושב פורה; הוא בוודאי יהיה פורה.

אנחנו נקיים היום דיון מדיני. מה שהייתי מבקש מאוד, ברוח טובה – והפנייה איננה אישית, חלילה – שנקיים דיון מתוך הקשבה הדדית, עד כמה שאפשר, בלי השתלחות. הנושאים כבדים והם ראויים לטיפול כבד.

אני מודה לכם. בהצלחה במושב הזה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

מזכיר הכנסת, להודעה קצרה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

למען הסדר הטוב, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה עתה על שולחן הכנסת הצעת ועדת הכנסת לנטילת חסינות מחבר הכנסת אריה דרעי, בצירוף כתב אישום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי, מתי יהיה הדיון?

היו"ר ש' וייס:

מחר בשעה 16:00.

דן תיכון (הליכוד):

לא על חבר הכנסת דרעי, על הצעת ועדת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

היום. אחרי שנסיים את הדיון המדיני היום, אנחנו נקיים את הדיון בהצעת ועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

מתי נרשמים?

היו"ר ש' וייס:

זה דיון בשינוי התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לקיים את הקשר עם מזכיר הכנסת, כמקובל.

דן תיכון (הליכוד):

מתי אפשר להגיש השגות?

היו"ר ש' וייס:

יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, אתה יכול לתת תשובה מהירה, תשובת בזק?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת דן תיכון, לפני חודש וחצי הניחה ועדת הכנסת את החלטתה בדבר נטילת חסינות, והודיעה לחברי הכנסת בהודעה על השולחנות, שיש להם 14 יום להגשת השגות. הגישו השגות כעשרה חברי הכנסת, והם יהיו – ורק הם – אלה שיוכלו להשתתף בדיון היום.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מקווה שהכול ברור עכשיו. אני מודה לחבר הכנסת חגי מירום.

הודעת ממלא-מקום ראש הממשלה ש' פרס על פעילות הממשלה

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ למסור הודעה בשם הממשלה. בבקשה, אדוני.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להביע את השתתפותי ואת השתתפות הממשלה כולה באבלן של משפחת בכר ומשפחת פורר, אשר שכלו את יקיריהן בהתקפת הטרור הנפשעת בוואדי-קלט. דרור בן ה-25, וערן בן ה-23, יצאו לטייל לתומם באחד המקומות היפים של ישראל, ונפלו במערכה על השלום. הם קורבנות של שנאה יוקדת, של רשעות מטמטמת.

ארגון "הג'יהאד האסלאמי" כבר קיבל עליו אחריות לביצוע הפשע. הדבר מבהיר לא רק מי האחראי למעשה, אלא גם מה כוונתו. אנשי הדמים הללו הם אויבי השלום. לא רק את המטיילים התמימים ביקשו לרצוח, אלא גם את תקוות השלום. הם רצו לחסל הן את תקוותם של הישראלים, והן את תקוותם של פלשתינים רבים. את יד הזדון הרימו לא רק על דרור וערן, אלא גם על ההסכם הישראלי-הפלשתיני. כך עשו גם המחבלים שניסו לבוא בדרך הים ולבצע פיגוע המוני בחוף בצפון המדינה. הצלחתו של חיל הים לסכל את המזימה, אסור שתרדים את העירנות שלנו. להיפך, ההצלחה חייבת לשמש לנו אות אזהרה והתראה. אויבי השלום זוממים להכשילו, משום שכל קיומם תלוי בהמשך מצב האיבה, ובבוא השלום לא תהיה להם תקומה. לכן הם מנסים לפגוע בנו וגם, כפי שפורסם ברבים, בצמרת אש"ף.

הרצח בוואדי-קלט וניסיון החדירה מהים בצפון עדיין אינם הניסיונות האחרונים. קרוב לוודאי שיהיו ניסיונות נוספים לטרפד את השלום על-ידי מעשי טרור, רצח וחבלה. משום כך ישראל עומדת על זכותה המלאה, וגם על חובתה המקיפה, למנוע היווצרות של חלל ביטחוני ריק גם בתקופת המעבר. ישראל וכוחות הביטחון שלה יגנו על האזרחים ועל האוכלוסייה הפלשתינית הנתונים לשלטוננו, ואת הטרוריסטים ואת אויבי השלום היא תרדוף עד חורמה ולא תניח להם.

גם בעתיד הקרוב יימשכו ניסיונותיהם של אויבי השלום לשפוך דם, לגרום סבל, לפגוע בחפים מפשע. משטה בעצמו האדם המאמין שבסכין קצבים, או בכדורים מן המארב, ניתן לסכל מהלכים היסטוריים. העולם הולך ונפרד מצידי אדם.

ההתנקשות בשלום, שבו מעוניינים ישראלים וערבים כאחד, יוצרת קואליציה של אינטרסים, שעד כה נחשבה לדמיונית בלבד. כלומר, נוצר כורח שגם ישראלים וגם פלשתינים יפעלו נגד הטרור. עכשיו יש לא רק לנו עניין להתגבר על הטרור, אלא גם לשכנינו חייב להיות עניין כזה. הרי גם נגדם מכוונת הסכין. שיתוף האינטרסים חייב להוביל לשיתוף פעולה למען השגתם. ישראל מוכנה לפעול שכם אחד עם כל גורם באזור שיהיה מוכן לבלום את הטרור. יחד נוכל להבטיח לאמהות ישראליות ולאמהות פלשתיניות כאחת, כי בניהן שיצאו לדרך, ישובו הביתה בשלום, באין אימת מתנקשים עליהם ומורא מחבלים על דרכיהם.

עדיין לא הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. ייתכן שמעשי טרור עוד צפויים לנו ולשכנינו. אולם אנו מתקרבים לשלב שבו יתברר, שלטרור אין עתיד וסופו לגווע. אם לא נעשה את מה שהמרצחים הללו רוצים שנעשה, אם לא נוותר על השלום, אם לא נפסיק את ביצוע ההסכמים שכבר נחתמו, אם נוסיף לחתור להסכמים נוספים – ידעך גם הטרור מחוסר התכלית שבו, כפי שהמלחמה הכוללת הולכת ודועכת מחוסר התוחלת שלה.

כוחות הביטחון יוסיפו למלא את תפקידם לסיכול מעשי טרור ולמניעתם, ללכידת טרוריסטים ולהעמדתם לדין.

אולם אנחנו יודעים היטב, שאין די בצעדים צבאיים לבדם. ביצוע ההסכם הישראלי-הפלשתיני, מימוש תוכנית האוטונומיה, שיפור יסודי של המצב הכלכלי-החברתי בשטחים יסייעו גם הם להורדת רמת האלימות. הרי הטרור הוא נשקם של המיואשים, שאין להם מה להפסיד בהווה ואין להם תקוות לגבי העתיד.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם ניצחו אתכם על-ידי טרור.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אוכלוסייה שיש לה מה להפסיד, חברה שיש לה תשתית כלכלית מוצקה ויש לה תקווה לעתיד טוב יותר, אינה נוטה לאפשר לנצרות פתוחות לסכן את ציפיותיהם הצודקות של בניה.

חברי הכנסת, היעדים העומדים לפנינו הם אפוא הבטחת ביטחון כל התושבים וכל היישובים באוטונומיה ומחוצה לה. עם ביצוע נאמן של ההסכם עם אש"ף ייתכן המשך נמרץ של תהליך השלום עם כל שכנינו, ובניית מזרח תיכון חדש, שיתייחס ואף יענה לאתגרים החדשים של תקופתנו.

ביצוע ההסכם עם אש"ף, כפי שאושר בכנסת, יצמצם את משטח החיכוך בינינו לבינם –

מיכאל איתן (הליכוד):

ההסכם לא אושר בכנסת. תדייק.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת זיאד. אנא מכם.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

– – ויטיל על הפלשתינים אחריות לשמירת החוק והסדר. הוא יחזק את האינטרס המשותף בשמירת השלום ובהתגברות על הטרור.

אין עם אחד צריך לבחור את מנהיגי העם האחר, ואין עם אחד צריך לאסור את הפושעים של העם האחר.

הממשלה נחושה בדעתה להמשיך במדיניות השלום, המחזקת את הביטחון הלאומי ואת הביטחון האישי. ממשלה זו הבטיחה לעם ולכנסת לשפר את מצב הביטחון, והיא מקיימת את אשר היא הבטיחה, למרות הקורבנות הכואבים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

האמת היא, שהביטחון האישי בערי ישראל ובדרכיה גדול היום ממה שהיה בעבר.

רון נחמן (הליכוד):

יש אזרחים מסוג שני.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

שינוי זה נובע משילוב אמצעים ביטחוניים ויוזמות מדיניות. אסור לוותר על אחד משני הרכיבים הללו של האסטרטגיה הלאומית שלנו. אין לוותר על אמצעי הביטחון במקום ובזמן שהם מתבקשים ואין לוותר על הצעדים המדיניים המתבקשים מאליהם.

חברי הכנסת, לא נעשה את רצון האויב. לא נפסיק את תהליך השלום רק מפני שאויבי השלום רוצים בכך. להיפך, נדבוק במדיניות השלום והביטחון שלנו ביתר תוקף.

לימור לבנת (הליכוד):

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, ממשלת ישראל מצפה להפוך את ההסכם עם הפלשתינים להצלחה גדולה. אחרי מאה שנות איבה מתחילים לבקוע ניצני האינטרסים המשותפים שלנו, ולא רק בתחום המאבק במגמות הרדיקליות והטרור, אלא גם בתחום הכלכלה והחברה.

די אם נזכיר את אוצרות הטבע המשותפים לנו, את הפוטנציאל האנושי הקיים בתוכנו. מה שהיה בעבר גורם מפריע ומפריד יכול להיות בעתיד הקרוב לגורם מסייע ומלכד.

למדנו במחצית השנייה של המאה ה-20, שאין די במתן תעודת זהות לאומית. צריך ליצור תשתית כלכלית איתנה, כדי שממשל עצמי לא ייהפך לכישלון כלכלי צורב, כפי שקרה בכמה מדינות ביבשת האפריקנית. שכן שטוב לו, הוא גם שכן טוב יותר.

בעקבות החלטת הכנסת נכנסו הדיונים להילוך גבוה. בפגישה שקיים ראש הממשלה בקהיר עם יושב-ראש אש"ף, סוכם להקים את ועדת התיאום, שתתכנס למשך חודשיים בטאבה, ואת הוועדה לקישור, שתתכנס מעת לעת בקהיר לטפל בבעיות עקרוניות שיועלו במשא-ומתן השוטף. בראש ועדת התיאום יעמדו, מצד ישראל, סגן הרמטכ"ל, האלוף אמנון שחק; בראש ועדת הקישור יעמוד, מצד ישראל, שר החוץ. לצורך זה נצא מחרתיים לקהיר, לישיבה הראשונה של הוועדה.

אנו רואים בהסכם עם הפלשתינים לא הסכם בעל אופי מסחרי, אלא הסכם בעל אופי היסטורי; לא הסכם בין מנהיגים, אלא הסכם בין עמים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לעולם לא.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

מחר יתחיל בתוניס הסבב הרביעי של המשא-ומתן הרב-צדדי, במפגש של הוועדה לענייני פליטים. פליטים ודרישות של פליטים יש לשני הצדדים, לא רק לצד אחד, וצריך לדון בתביעות כולן בכובד-ראש ובהתייחסות כוללת. בראש משלחת ישראל עומד סגן שר החוץ יוסי ביילין. עצם בואה של משלחת ישראלית בגלוי לתוניס היא סממן נוסף של נורמליזציה ביחסים.

ישראל מצפה להעמקת הנורמליזציה ביחסים עם מדינות צפון-אפריקה. אין עוד עילה לסכסוך בינינו, ואנו מושיטים יד לשלום ולשיתוף פעולה פורה, עמוק ואמיתי עם ארצות אלה.

בוושינגטון יימשך המשא-ומתן עם משלחות סוריה, לבנון, ירדן והפלשתינים. במשא-ומתן עם הפלשתינים יידונו הבעיות שנותרו לגבי האוטונומיה, לרבות הבחירות למועצה והיקפה.

בהקשר זה הריני להודיע לכנסת על חלוקת המשלחת הירדנית-הפלשתינית לשתי משלחות נפרדות, לאור בקשתן שלהן ולאחר שהגענו למסקנה כי החיבור בין שתי משלחות אלה אינו עשוי עוד להועיל להתקדמות במשא-ומתן. הפרדה זו תחול גם על השיחות הרב-צדדיות.

סילבן שלום (הליכוד):

שתי מדינות.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

חברי הכנסת, אנו מעוניינים להגיע להסכם מלא, פומבי והיסטורי עם שכנינו ממזרח, עם הממלכה ההאשמית. ברוח זו התנהלה גם השיחה המשולשת הפומבית – בין נשיא ארצות-הברית, יורש העצר הירדני ושר החוץ של ישראל. הזכרתי ליורש העצר כי היסטורית, בנים אנו לאב אחד, אברהם, וגיאוגרפית שכנים אנו לאותו ים, ים-סוף; לאותו מדבר – מדבר הערבה, לאותו אוצר טבע – ים-המלח; לאותו נהר – הירדן. אלה יכולים להיות סלעי מחלוקת, והם גם יכולים להיות, כפי שאנחנו רוצים, מקור של עושר עצום לירדנים, לפלשתינים ולישראלים כאחד. דרכי תחבורה כלכליות, מניעת בזבז בהקמת תשתית, כגון נמלי תעופה ונמלי ים כפולים, שמירה על ערכי התיירות, הקפדה על ניקיון המים, ירידה לעומק הפוטנציאל של המינרלים בים-המלח ומיצוי היופי הנדיר של ים-סוף, לרבות שינוי פני הנוף של הערבה ופיתוח חקלאות אינטנסיבית ומודרנית – אלה עשויים לגאול אנשים רבים מהעוני, עוני המפרנס מחאה ואלימות כאחת.

משה קצב (הליכוד):

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אנו מעוניינים בירדן מצליחה, גם כלכלית; כפי שהוכחנו לא אחת בעבר, אנו מתייחסים בכבוד אמת לעצמאותה של הממלכה ההאשמית. אנו הצענו הקמת משולש כלכלי, משולש פורה, שישמש מנוף לשיתוף פעולה מרחיק לכת. שיתוף פעולה כזה לא יבוא במקום ההסדרים המדיניים, אלא כתוספת עליהם. הסכמנו לשם כך להקים ועדה משולשת, המורכבת משני נציגים אמריקנים, שני נציגים ישראלים ושני נציגים ירדנים.

שמחתי להיווכח שיורש העצר הירדני, שדרך אגב גם מדבר עברית, חושב במושגים דומים.

בוושינגטון אנו מוכנים להמשיך את המשא-ומתן עם סוריה ולבנון, כפי שנמשיך את השיחות עם הירדנים והפלשתינים.

אנו שואפים להגיע להסכם עם סוריה. רק הסכם כולל של כל המדינות במזרח התיכון יהיה הסכם שלם באמת. כל משא-ומתן עם אחד מארבעת המרכיבים צריך להתנהל בהיגיון משלו, על רגליו שלו. אולם המטרה היא, שאין להשאיר שום פצע פתוח על גופו של המזרח התיכון. אנו אומרים לסורים בשפה חד-משמעית: אנו מוכנים לנהל אתכם משא-ומתן הוגן, משא-ומתן בין שווים, משא-ומתן שיאפשר לפשרה הוגנת לגשר על פחדים מובנים, הן בצד הסורי והן בצד שלנו. אנו רוצים להבטיח, בראש ובראשונה, את צורכי הביטחון של ישראל, בלי להתעלם מצורכי הביטחון של סוריה. אנו רוצים בשלום שאינו רק עניין מילולי או ראוותני, אלא בשלום שיהווה מציאות חדשה ומבטיחה לשני העמים כאחד. אנו מציעים להסיר את המגבלות המיושנות של משא-ומתן בערוץ צר, הצהרתי, בעל אופי מוגבל, ולפתוח לרווחה דיאלוג מתאים, כנהוג בימינו.

חברי הכנסת, אין לנו עניין באדמה לבנונית או במים לבנוניים או בפוליטיקה של לבנון. אדרבה, אנו מעוניינים בלבנון עצמאית, שאיננה מסכנת את שלמותה הפנימית שלה ואיננה מהווה סכנה לביטחון שכנותיה. אם תהיה ללבנון מדיניות אחת וברורה, מדיניות משל עצמה, ואם ללבנון יהיה צבא אחד, בלי הכנופיות החמושות של ה"חיזבאללה", תוכל לבנון לחזור לעצמה ולמשא-ומתן אמיתי אתנו.

חברי הכנסת, בעקבות אישור הכנסת את ההסכם עם אש"ף, יצאתי בשליחות הממשלה לעצרת האו"ם, לפגישות עם נשיא ארצות-הברית, סגנו ומזכיר המדינה, עם יורש העצר הירדני, עם נשיא פורטוגל, עם קנצלר גרמניה, עם מזכיר האו"ם ועם שרי חוץ של 36 מדינות. מצאתי אהדה חסרת תקדים למדינת ישראל. מצאתי נכונות שלא ידעתי כמוה, לסייע לנו בפיתוח הכלכלי שלנו, לבצר את המעמד הבין-לאומי שלנו, וכמובן בראש ובראשונה לסייע בחיזוק תהליך השלום שעורר, ניתן לומר זאת ללא הפרזה, הערצה כללית בעולם כולו, כמעט ללא נימה של ביקורת, ללא סימן של צל.

הקהילייה האירופית החליטה, למשל, לזרז את המשא-ומתן עם ישראל, כדי ליצור לה מקום מיוחד משלה במרחב הכלכלי של אירופה. רוב הבקשות שלנו לשיפור היחסים עם השוק המשותף נענו, ואף הוצע מיזמתם להעלות את מעמדנו בשוק המשותף לחברה נלווית, במקום מצבנו הנוכחי.

דן תיכון (הליכוד):

מי הציע?

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

במהלך ביקורי בעצרת האו"ם חודשו או כוננו יחסים עם עוד חמש מדינות: בורקינא פאסו, גבון, מאוריציוס, קמבודיה וטורקמניסטן.

לימור לבנת (הליכוד):

עוזי לנדאו (הליכוד):

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

נוסף על אלה, גם גאנה הודיעה על רצונה לחדש היחסים הדיפלומטיים עם ישראל.

באז"ם עצמו בולטות מגמות חיוביות שלא ידענו כמוהן בעבר לגבי ישראל. כך, למשל, מתגבשת החלטה המברכת על ההסכם הישראלי-הפלשתיני, ובמקביל מדינות רבות פועלות כדי להסיר מסדר-יומה של העצרת החלטות אנטי-ישראליות שגויות, אנכרוניסטיות.

בוושינגטון התקיימה ועידה לסייע בתהליך השלום במזרח התיכון, שבה נאספו התחייבויות בהיקף של 2 מיליארדי דולר לסייע לביצוע ההסכם בינינו לבין הפלשתינים. את הוועידה ניהלו מזכיר המדינה ושר האוצר של ארצות-הברית, וישראל היתה מיוצגת על-ידי שר החוץ ושר האוצר של ישראל. היה לנו חלק ניכר בארגון הוועידה ובאיסוף התמיכה הכספית.

שאול יהלום (מפד"ל):

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

לאלה שאומרים "עניי עירך קודמים", אני צריך להוסיף, שאם מדובר בעניי עירך, הרי גם עוניה של עזה הוא עוניה של עיר הנמצאת תחת שלטון ישראל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה מגוחך.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

עד עכשיו, מול העוני הזה, ניצבה ישראל לבדה. עתה יש גם התייצבות עולמית.

העוני היה תמיד כר פורה רוש ולענה, רוש של שנאה ולענה של אלימות. ברצוננו לעקור את העוני מכל המזרח התיכון, שכן מזרח תיכון משגשג כלכלית – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

צריך להפסיק עליית יהודים, כי זה – – –

רון נחמן (הליכוד):

– – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו. למה תמיד אותם חברי כנסת מפריעים? תמיד אותם שני חברי כנסת.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

– – – שכן מזרח תיכון משגשג כלכלית יהיה גם מזרח תיכון מאוזן ביטחונית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מתי?

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

שכן מזרח תיכון משגשג יאפשר גם קליטת עלייה, כראוי גם למדינת ישראל.

לימור לבנת (הליכוד):

אברהם הירשזון (הליכוד):

הורדתם את התקציבים של העלייה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

וכאן המקום להתייחס לנושא של פיתוח האזור כולו ותפקידנו בו.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגיד, שמעון, את החרם הערבי הצלחת לבטל? תגיד, שמעון, מה עם החרם הערבי?

היו"ר ש' וייס:

מה זה? חבר הכנסת איתן, יש תארים בבית הזה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

בדברנו על הפיתוח במזרח התיכון עלינו לענות על שתי שאלות: מהו מקומה של ישראל בפיתוח האזור, ומהי הדרך הנכונה לפתח אותו.

אשר לישראל, חברי הכנסת, אין לנו עניין להשתלט על כלכלת המזרח התיכון. ויתרנו על שליטה על שטחים לא כדי שנהפוך לשולטים על משקים. תקופת ההשתלטות, הפוליטית והכלכלית, באמצעות ספינות מלחמה או כפייה פוליטית, חלפה ועברה מן העולם. היום זה עולם המתחרה במוצרים ובשירותים, בלי שמישהו ינסה לעורר את חמת זולתו על-ידי ניצול וכפייה.

ישראל גם לא רוצה להופיע כארץ מתנשאת, שבאה ללמד לקחים את זולתה. כל מה שאנחנו אומרים הוא, שמה שדרוש לרווחת העמים כולם באזור – וצריך להעדיף באזור את טובת העמים על פני

הרגלי השליטים – כל מה שדרוש הוא, לפתור את הבעיות הגדולות של כל עם בפתרון אזורי, כאשר אין פתרון אחר או טוב יותר מאשר פתרון אזורי. נושא המים, המלחמה במדבר, התיירות, מירוצי החימוש, ניתנים לטיפול רק בדרך של הסכמים אזוריים; לא בכפייה, לא במלחמה, לא בהשתלטות, אלא רק בשיתוף פעולה אמיתי, בהנמכת החומות הכלכליות, כפי שנעשה הדבר באירופה או בארצות-הברית. גם כאשר עם שומר על תעודת הזהות שלו, הגבולות לא צריכים להפוך למעצורים כלכליים.

ודאי שיש באזור ממשלים שונים, זו לא אירופה, וודאי שיש באזור הבדלים גדולים ברמות הכלכליות של המדינות שבו. אבל לפחות בארבעה נושאים אפשר, לדעתי, להגיע להסכם, גם כאשר קיימים הבדלים ולמרות קיום ההבדלים.

א. אם האזור לא יילחם יחד במדבר, האזור כולו ייהפך למדבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

את הנגב כבר הפרחת?

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

במדבר לוחמים באמצעות מים – –

מיכאל איתן (הליכוד):

סמאות.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

– – באמצעות ניצולם הנכון, באמצעות מיחזורם האפשרי של המים, באמצעות המתקת מי הים – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, מספיק.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

— — באמצעות מדע, טכנולוגיה ותכנון. ישראל הגדילה את תוצרתה החקלאית שנים-עשר מונים במשך רבע מאה, כתוצאה משימוש מושכל במדע ובטכנולוגיה, בלי להגדיל את שטחיה המעובדים ובלי שתזכה — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן וסיעת מפלגת העבודה, אתם כל הזמן מדברים. אני ממש מתבייש להעיר לכם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גם הם מבינים שזה לא רציני.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תירגעו. חברת הכנסת לבנת, באמת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הם רואים שזה לא רציני.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת לבנת, לא רציתי לקרוא בשמך כל הנאום. מספיק.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

— — לשפע של מים נוספים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גם הם, לא רק אנחנו.

היו"ר ש' וייס:

מספיק.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

מספיק. מדוע אחרים יכולים להקשיב ואת לא? מה זה?

לימור לבנת (הליכוד):

אני משתדלת, סהדי במרומים.

היו"ר ש' וייס:

תשתדלי עוד קצת.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תסלחי לי, יש פה אנשים שנמצאים זה 20 שנה בכנסת, והם יושבים כמו שצריך.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

ב. הטבע וההיסטוריה בירכו את אזורנו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תירגעי.

לימור לבנת (הליכוד):

מה אתה נוזף בי?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שתירגעי.

רון נחמן (הליכוד):

אבל הם לא שומעים כאלה דברים זה 20 שנה.

היו"ר ש' וייס:

מספיק, חבר הכנסת נחמן רון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

15 שנה היה שלטון ליכוד; היה נורמלי.

היו"ר ש' וייס:

זהו, מיצינו את זה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

הטבע וההיסטוריה בירכו את אזורנו באטרקציות תיירותיות חסרות תקדים. נצחיותה של ירושלים, עוצמתן של הפירמידות, יופיים של היכלי פטרה, עמודיו של בעל בק, הם אתרי תיירות חסרי משל, וזה באזור ששמיו כחולים ומזג האוויר שלו קייצי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תגיד לנו מה יהיה עם אריאל.

רון נחמן (הליכוד):

ומה עם הר-ברכה?

היו"ר ש' וייס:

מספיק.

אברהם הירשזון (הליכוד):

את זה לא שמענו.

היו"ר ש' וייס:

מספיק, חבר הכנסת הירשזון.

רון נחמן (הליכוד):

יש גם שילה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נחמן רון, מספיק כבר.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נחמן רון, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בני בגין, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. אי-אפשר לשמוע נאום אחד בשקט? מספיק כבר. אני קורא לך לסדר. מספיק.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נחמן רון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

רון נחמן (הליכוד):

ביפו יש חסן-בק.

היו"ר ש' וייס:

קראתי לך פעם שנייה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

תיירות יכולה להעניק מאות אלפי מקומות עבודה, למשוך שקט וליצור אינטרס לשמור על השקט. מה שבעבר היה תפקידו של חיל מצב, יכול בימינו להיות פונקציה של תיירות אזורית גדולה.

ג. עלינו לארגן כהלכה תשתית כלכלית מודרנית באזור, צינורות של נפט, של גז, של מים, של דרכים שיובילו רכבות ורכב, נמלי תעופה – – –

היו"ר ש' וייס:

מדוע אתם מדברים כל הזמן?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

שר הביטחון – – –

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אתה מומחה לארכיאולוגיה, ועכשיו דנים על העתיד.

היו"ר ש' וייס:

לא, לגיאולוגיה, אבל לא חשוב.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

נמלי תעופה וים חדשים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי תדבר קצת על תוכנית – – –

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

תפסיק להתנהג בצורה כזאת.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

מספיק. שמע בשקט.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

— — —

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

מר בני בגין, איש ההדר המובהק, שב פעם אחת בשקט ותפסיק להיות לא-עצמך. חבל עליך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אולי קצת על מדבור, אדוני השר? על מדבור?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, לא מתאים לך.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

עלינו לארגן כהלכה תשתית מודרנית, צינורות שיובילו נפט, גז ומים, דרכים שיובילו רכבות ורכב, נמלי תעופה וים חדשים – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

— – טלקומוניקציה מודרנית, שתהפוך את הקרבה הגיאוגרפית של האזור ליתרון כלכלי לכל תושביו.

ולבסוף, במאמץ מתואם עלינו להקטין את ההוצאות השליליות – מירוצי חימוש מופרזים, צבאות מנופחים בגודלם, משטרים היונקים את כספי משלם המסים לצורך קיום משטרות חשאיות וצנזורות קטלניות שחלפו זמן. כל אלה ממילא לא יזכו לסיוע חיצוני ואין להם עוד מקום בעולם שבו מסכי הטלוויזיה מראים לנוער בכל הארצות כיצד אפשר לחיות בחופש, בקדמה, בתנועה, בהתקדמות – לא אחורה, לא ביושן, לא בפחד, לא באימה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זה יחזור אליכם כבומרנג.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון, מספיק.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

חברי הכנסת, זו שעת רצון גדולה לעמנו, לעם היהודי. זו שעת רצון גדולה לארצנו, למדינת ישראל. זו שעת רצון גדולה לאזורנו, לשכנינו הערבים והאחרים.

קריאה:

שעת חושך.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

לא נבוז לקטנות, אבל גם לא נשקע בקטנות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

ארץ-ישראל זה לא קטנות, ארץ-ישראל זה לא קטנות.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

נשמור על כוחנו הביטחוני כדי לנפץ אלימות ולהרתיע אויבים, אבל גם נפתח שערים גדולים לעלייה היהודית, גם נפתח שערים לרווחה למזרח תיכון חדש, שיאפשר לכל תושביו להיכנס למאה הבאה לצד הזוכים, לא לצד המפסידים, לצד המקווים, לא לצד המיואשים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר החוץ. אנחנו עוברים לדין.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה המאור הגדול או המאור הקטן?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לנדאו, יש דברים שלא מתאימים לך.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת משה קצב. הדיון יתקיים על-פי החלטות ועדת הכנסת. הזמנים הוקצו, נא להקפיד עליהם, עם מנהג של גמישות מסורתית כלפי הדובר המרכזי של האופוזיציה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר החוץ, בניגוד לחלק מהחברים שלך פה באולם, אנחנו חושבים שאתה מוכשר מאוד. למה לא תפרוש, תתפטר, תתמסר, אדוני שר החוץ, לאחר כל כך הרבה שנים של מה שאתה הגדרת שנים של עשייה? אגב, הנאום שלך היום היה העתק מדויק של זה מלפני שבועיים. לא היה לך מה לחדש מאז, במשך השבועיים האחרונים? חזרת על אותם טיעונים – – –

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

שנבוא כל שבועיים – – –

משה קצב (הליכוד):

תואיל בבקשה, אדוני שר החוץ. אתה מופיע בפני מליאת הכנסת, תתייחס בכבוד.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו.

משה קצב (הליכוד):

למה באמת לא תתפטרו? תוכל לשבת בניחותא, לכתוב דברי הגות, פילוסופיה, אוטופיה, אם תרצה. התחלת לכתוב שירים. זה יהיה פנטסטי: בתחנה המרכזית, בכל מקום, ישירו את השירים שלך. אולי כך לפחות לא תזיק, אדוני שר החוץ, למדינת ישראל.

אברהם פורז (מרצ):

למה יצחק שמיר לא – – –

גדעון שגיא (העבודה):

תן לו, תן לו. הוא לא יכול לרדת יותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גדעון שגיא.

אברהם הירשזון (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הירשזון. מאוד לא הייתי רוצה להעיר ולא להשמיע שמות של חברי כנסת. אני מנסה לפעמים במימיקה לרמוז לכם.

עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת קצב – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פרץ, תסלח לי. מה אתם עושים? זה מושב פתיחה של הכנסת. תניחו לדברים לזרום בקצב אחר.

אלי דיין (העבודה):

יש פגיעה באנשי התחנה המרכזית.

משה קצב (הליכוד):

אני אוהב גם את השירים בתחנה המרכזית, אני חושב שיש לו שיר יפה. אני רוצה ליהנות מהכישרון הגדול הזה של כתיבת שירה. אני חסיד של הפזמונים בתחנה המרכזית.

רן כהן (מרצ):

כעצם בגרונכם? מה קרה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן, לאחר שהשווית בין המחנה הלאומי לבין ה"חמאס", מוטב שתמלא את פיך מים ותשב בשקט.

רן כהן (מרצ):

אתם רוכבים על הרצח של ה"חמאס", זה מה שנשאר לכם.

משה קצב (הליכוד):

תמלא את פיך מים. לך תרחץ, לניקיון פיך, חבר הכנסת רן כהן. תתבייש לך, איך אתה מעז לדבר עלינו.

רן כהן (מרצ):

לא נשאר לכם דבר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר.

רן כהן (מרצ):

הוא רוכב על ה"חמאס".

היו"ר ש' וייס:

תקשיב לי.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיאד, רגע. חבר הכנסת רן כהן, קודם כול קראתי אותך לסדר. אני נאלץ לעתים לקרוא לסדר בלי להיכנס לתוכן הדברים, פשוט בגלל הרעש. מה לעשות? בתוכן אני לא כל כך מעוניין להתערב.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

אני לא צנזור, תעזבו את זה. לא כדאי שיושב-ראש הכנסת יהיה צנזור.

משה קצב (הליכוד):

אתה צריך, שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, להסתכל אל הפינה הימנית שם, אל חברי הכנסת של רק"ח, לבקש מהם סליחה. במשך שנים פגעת בהם, התעללת בהם, והיום אתה אימצת את המדיניות שלהם, את המצע שלהם.

תופיק זיאד (חד"ש):

סלחנו.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו רוצים את זה בכתב, חבר הכנסת זיאד. באווירת הסולחה הזאת נמשיך.

משה קצב (הליכוד):

חלף חודש – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

– – –

היו"ר ש' וייס:

זה היה טוב, אז מספיק.

משה קצב (הליכוד):

חלף חודש מאז החליטה הממשלה להכיר באש"ף; חלף חודש מאז החליטה הממשלה להניח את היסודות למדינה הפלשתינית; חלף חודש מאז החליטה הממשלה להסכים לקיום משא-ומתן על מעמדה של ירושלים; חלף חודש מאז החליטה הממשלה להסכים להצפת יהודה ושומרון במיליון פליטים ויותר; חלף חודש מאז יצרה הממשלה תפנית וסיכנה את התהליך שכל כך התפללנו לו – תהליך השלום. אתם מסכנים את תהליך השלום ומשבשים את הסיכוי הקטן שהיה קיים כדי להגיע אל השלום בינינו לבין העם הערבי.

בואו נראה מה קרה מאז החליטה הממשלה להכיר באש"ף.

רן כהן (מרצ):

השמים נפלו.

משה קצב (הליכוד):

מאז החליטה הממשלה להכיר באש"ף גברו פעולות הטרור. היה ניגוד חריף בין דברי האוטופיה של שר החוץ לבין הפתיחה בדבריו: אנחנו כולנו מזועזעים מהרצח השפל בוואדי-קלט. אנחנו שולחים את תנחומינו למשפחות השכולות, משפחת בכר ומשפחת פורר.

אולם, אדוני השר החוץ, איך זה מתיישב עם דברי השלום הכלל-עולמי, האוטופיה שאתה מנסה פה להעביר עלינו? הרי זו תוצאה של המדיניות שלכם. הטרור לא גווע.

תופיק זיאד (חד"ש):

בזמן שלכם היה גרוע יותר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיאד, בוא נישאר באווירת הסליחה והסולחה.

משה קצב (הליכוד):

עכשיו יש הכרה באש"ף, עכשיו יש שלום, עכשיו יש תיירות. יש עכשיו להקות שירה, יש להקות ריקודים, יש פסטיבל של בלונים, מפריחים יונים. מה אתם מדברים? צריך שיהיה מעשה טרור, חבר הכנסת תופיק זיאד? איפה השלום שאתם הטפתם לו כל השנה הזאת?

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיאד, אתה רוצה להשיב לו, או אחר כך?

משה קצב (הליכוד):

מעשי רצח שפלים וברוטליים וניסיונות פיגוע קשים. ועוד הממשלה מתכוונת לשחרר רוצחים מבתי-כלא, רוצחים ובהם גם את אסירי "חמאס". עשרה ארגונים מסוכנים ממשיכים להכריז שהם מתכוונים להמשיך ולהילחם בישראל עד חורמה, זה לאחר הכרת ממשלת ישראל באש"ף.

ירדן, שנחשבה כמי שיכולה לשתף אתנו פעולה, מאז אתם הכרתם באש"ף היא מפוחדת, וכנראה בהחלטה שלכם הבאתם קץ על השושלת ההאשמית.

מאז החל תהליך השלום, אדוני היושב-ראש, סוריה לא התבטאה בצורה כל כך חריפה כמו שהתבטאה בחודש האחרון. סוריה מאיימת להפסיק את שיחות השלום עם ישראל, וזה לאחר שהממשלה הזו החליטה להכיר באש"ף. היא נעשתה קיצונית יותר, זועמת יותר.

החרם הערבי נמשך. אתה יודע את זה טוב מאוד, ממשלות ארצות-הברית וארצות ערב, בהן מצרים, הציעו לממשלות הקודמות, שאתה היית חבר בהן: תפסיקו את ההתנחלויות ואנחנו נבטל את החרם הערבי. מיהרתם להקפיא את ההתנחלויות בלי לקבל תמורה. מיהרתם להכיר באש"ף בלי לקבל תמורה, והחרם הערבי נמשך, ואתם עומדים שוב חסרי אונים ואין לכם מענה.

העולם הערבי לא ממהר להכיר בישראל, וראש הממשלה עצמו הביע את מלוא תסכולו מכך שהעולם הערבי איננו מתלהב מהכרה של ממשלת ישראל באש"ף.

שר האוצר מדבר על תוכניות לקיצוצים בתקציב בגלל החלטת הממשלה, אבל באותה עת מתחייבים לאש"ף להעביר לו 25 מיליון דולר מכספי משלם המסים הישראלי, כדי להביא לשיקום הכלכלה ביהודה ובשומרון.

אתם דוחפים להקמת ברית עתידית בין המדינה הפלשתינית ביהודה ובשומרון, לבין עבר הירדן הפלשתיני, לבין עירק וסוריה, וארבע המדינות הללו יחד יחברו כדי לסכן את קיומה של מדינת ישראל.

אבל לא רק עשרת ארגוני הטרור ששוללים את קיומה של ישראל, בועטים. לא רק סוריה זועמת, לא רק ירדן. בואו נראה מה אומר יאסר ערפאת, בעל-הברית שלכם, שהפך להיות היועץ והשותף שלכם כדי לשמור על ביטחונם של אזרחי ישראל. זה האיש שיצטרך למנוע מעשי פיגוע ומעשי טרור נגד ישראל. מה אומר יאסר ערפאת, אחרי חתימת ההסכם, רבותי, לא לפניו, אלא לאחר החתימה בווינגטון. אומר יאסר ערפאת: החתימה היא מימוש בתוכנית השלבים, היא חוליה בדרך לכינון המדינה הפלשתינית. הוא ייאבק, אומר יאסר ערפאת, למען השלמת שחרור כל הטריטוריה

הפלשתינית. הוא מדבר, יאסר ערפאת, לאחר חתימת ההסכם, על החזרת כל הפליטים וכינון מדינה פלשתינית שבירתה בירושלים. זה האיש שאתם חתמתם אתו הסכם.

לא רק זאת, יאסר ערפאת, בדיונים פנימיים באש"ף, אומר: ראש ממשלת ישראל, יצחק רבין, מוכן לויתורים בירושלים. על אילו ויתורים בנושא ירושלים אתם הסכמתם ליאסר ערפאת, שהוא מדווח עליהם לעמיתיו בארגון אש"ף? מדוע אתם שותקים כאשר יאסר ערפאת קורא למדינות ערב שלא להכיר בישראל? מדוע אתם לא מגיבים כאשר יושב-ראש ארגון אש"ף, יאסר ערפאת, לא משנה את האמנה הפלשתינית? מדוע הוא לא מוכן אפילו לכנס את המועצה הלאומית הפלשתינית כדי לשנות את האמנה הפלשתינית? והוא אפילו טוען שאין לו כוונה לשנות את האמנה הפלשתינית. ועל כל אלה אתם שותקים. יאסר ערפאת עוד מכריז, אחרי חתימת ההסכם, שהאינתיפאדה תימשך. הוא לא מוכן, כך הוא הודיע, לקחת אחריות למעשי פיגוע של ה"חמאס".

אדוני שר החוץ, תואיל לתת לנו תשובה – מה יקרה אם יתברר שכל הקונצפציה שלכם היתה מוטעית? הרי כבר קרה לכם בעבר דבר דומה. מה יקרה אם יתברר שוב שטעיתם, שכל הנחות היסוד, כל ההנחות הבסיסיות, כל התפיסות שלכם היו מוטעות? מה יקרה אם יתברר פתאום שטעיתם? האם יש דרך נסיגה? האם יש לכם אפשרות לחזור בכך?

עדיין לא מאוחר. תבטיחו ערבויות. שימו בלמים. אנחנו מציעים לכם הצעות. היום נציע הצעות חיוביות שתואמות את ההכרזות שלכם בימים האחרונים. נבחן אתכם היום אם אתם רציניים וכונים ואחראיים מספיק כדי לתמוך.

אדוני שר החוץ, יש לך בהחלט זכויות גדולות במדינה, אבל אתה גם נושא באחריות להרבה חטאים, עוונות שלך, אישיים. כבר לפני ארבע שנים פעלת בניגוד לחוק, כאשר קיימת מגעים עם אש"ף בתוניס. אתה תדרכת את אש"ף כבר לפני ארבע שנים. כבר לפני ארבע שנים תדרכת את אש"ף איזו טקטיקה לנקוט כלפי ממשלת ישראל, אילו צעדים, אילו אסטרטגיות, אילו טקטיקות, ואני לא צריך להביא פה הוכחות. אני מפנה אותך לעיתונות הגלויה מלפני ארבע שנים, ינואר 1990, ואת מה שאמר עליך אז הנשיא הנוכחי, עזר ויצמן.

אני פונה לחברי הקואליציה פעם נוספת: אל תחלקו את הבית הזה לכאלה שחפצים בשלום ולכאלה שאינם רוצים בשלום. אין לכם שום מונופול על השלום. השלום הוא משאת נפש של כל חברי הכנסת, של כל בני העם היהודי. אנחנו רוצים שלום, שלום אמיתי, שלום קבוע, שלום עם ביטחון לישראל, שלא יהיה בו שום פיתוי לארצות ערב לרצות להשמיד אותנו.

אנחנו פונים דווקא מתוך אחריות ודאגה לגורל השלום. אנחנו פונים אליכם בקריאה שלא לפגוע בסיכויי השלום, לעצור רגע, לבחון שוב את התפיסות שלכם.

אדוני יושב-ראש הכנסת, בעקבות דברי ראש הממשלה ושר החוץ וההכרזות שלהם בשבועות האחרונים, לאחר שחתמו על ההסכם עם אש"ף – הבה נעמיד במבחן את הכוונות שלהם. אנחנו מתנגדים, כמובן, להסכם ולמדיניות של הממשלה. אנחנו ממשיכים להתנגד בכל תנאי להכרה באש"ף. אנחנו מתנגדים להקמת מדינה פלשתינית ביש"ע בכל תנאי, ולהצפת יהודה ושומרון במיליון פליטים נוספים מעבר לגבול. אבל ניסחנו פה חמש הצעות, חמש החלטות שאנחנו קוראים לכנסת

להתלכד מאחוריהן. אם מפלגת העבודה תתמוך בחמש ההצעות האלה, סימן שהיא אחראית והיא נאמנה להצהרותיה.

רפאל אלול (העבודה):

— — — משנים הסכם?

משה קצב (הליכוד):

אם מפלגת העבודה תצביע נגד, סימן שמפלגת העבודה שוב נוהגת בצביעות, בכחש ובמרמה. החלטה אחת, נראה אתכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חמשת הכבלים שלו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, שלום וברכה. פתחנו מושב חדש. תן לנו להמשיך קצת.

משה קצב (הליכוד):

1. ירושלים השלמה תישאר מאוחדת בריבונות ישראל. האם אתם תעזו להצביע נגד הסעיף הזה? נראה.

קריאה:

כן, כן.

משה קצב (הליכוד):

2. בכל הסדר מדיני יובטח ביטחונם של אזרחי ישראל ויישמר חופש הפעולה המלא של זרועות הביטחון ברחבי יש"ע לסיכול פעולות חבלה וטרור נגד יהודים והענשת מבצעים.

3. הכנסת שוללת את זכות השיבה לפלשתינים.

4. הכנסת שוללת הקמת מדינה פלשתינית בין הירדן לים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה כבר – – –

משה קצב (הליכוד):

5. יובטח המשך קיומם של כל היישובים היהודיים ברחבי יש"ע.

מצדנו, אם תרצו להצביע על כל סעיף בנפרד, נסכים לכך. אם תרצו להצביע במקשה אחת, גם כן נסכים, אבל האמינות שלכם, היושר שלכם והאחריות הלאומית שלכם יעמדו במבחן בהצבעה על סעיפי ההחלטה כפי שהגשנו אותם היום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, רק שנייה. יש כאן שאלה, ואני מרגיש שחבר הכנסת אלול ממש לא יהיה מרוצה אם לא תשיב לו. בבקשה. אחר כך נאפשר לשר שריד להעיר הערה.

רפאל אלול (העבודה):

על האחריות הלאומית שאתה מדבר עליה, האם היית מוכן, לפני כל ההצעות שלך, להסכים לחתום על הסכם עם אש"ף?

משה קצב (הליכוד):

אני שולל את ההסכם. ההסכם הזה מסוכן, ההסכם מהווה סכנה לקיומה של המדינה. האם אתה מסכים לפגוע באחדותה של ירושלים? אתה מסכים? האם אתה מסכים להקים מדינה פלשתינית?

בנימין טמקין (מרצ):

הוא מציע – – – הנורבגי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, אתה עוד מעט נואם.

משה קצב (הליכוד):

רבותי, אל תיתממו.

רפאל אלול (העבודה):

אתה מיתמם.

משה קצב (הליכוד):

אל תיתממו. אלה הן החלטות, הכרזות והצהרות של ראש הממשלה ושר החוץ; מתוכן שאבנו את ההצעות הללו. אתם רוצים להמשיך לתמוך בהסכם, תמשיכו לתמוך בהסכם. אבל מידת הכנות, האחריות, היושר שלכם עומדת למבחן בהצבעה על הסעיפים הללו. אלה לא המצאות שלנו, אלה ציטוטים מתוך ההכרזות. תנו לזה גיבוי ותוקף של החלטה מחייבת של מליאת הכנסת. בזה תיבחנו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת קצב.

חבר הכנסת קצב, אף שכבר ירדת אני אאפשר עוד שאלה לשר שריד, ואתה תשיב לו בכתב. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

משה קצב (הליכוד):

יוסי שריד, אם אתה רציני, אני מוכן להשיב לך.

היו"ר ש' וייס:

בסדר.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שנמשיך בדיון, הודעה קצרה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון מס' 9), התשנ"ד-1993.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק ראשי רשויות מקומיות (הצהרת הון), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק רשות הדואר (תיקון מס' 6) (מחלקי דואר), התשנ"ד-1993, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק ערי ואזורי פיתוח (תיקון מס' 2) (יושב-ראש ועדת השרים), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק אזורי ייצור-ליצוא חופשיים, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת עמיר פרץ.

לדיון מוקדם – הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (הגבלת פרסום מטעמי ביטחון), התשנ"ד-1993, של קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק העונשין (תיקון – ביצוע הסכם שלום), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק הסכמים מדיניים, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 16), של חבר הכנסת חגי מירום; הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19), התשנ"ד-1993, של חברי הכנסת ח' מירום וד' תיכון; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון), של חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק חינוך (תנאי קבלה למוסדות להשכלה גבוהה), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת סילבן שלום.

עוד הונחו על שולחן הכנסת – החלטות ועדת הכספים המאשרות הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקונים מס' 43 ו-44), התשנ"ג-1993; בצו הבלו על דלק (הטלת בלו) (תיקון מס' 2), התשנ"ג-1993.

כן הונחה הצעה לתיקון סעיף 62(ג) לתקנון הכנסת, אשר תידון בישיבה היום. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה למזכיר הכנסת.

הודעת ממלא-מקום ראש הממשלה ש' פרס על פעילות הממשלה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו תבוא ותעלה אל הדוכן חברת הכנסת יעל דיין, שמונה דקות; ואחריה – חבר הכנסת בנימין טמקין.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול, לפני 12 שנה, נפטר אבי, משה דיין, זיכרוננו לברכה. אני מבקשת גם להעלות את זכרו בדיון הזה, לא רק משום קרבת הימים בין אתמול ובין היום, אלא גם משום שנדמה, שרק ההסכמים האלה שנחתמו עכשיו מגשרים על הזמן הארוך מאז מותו, כאילו לא חלף הזמן, וכאילו הוא עוד בינינו וכאילו הוא חלק מהנוף הפוליטי והדין והמעשה המדיניים.

דומני שהכול כבר נאמר וסופר, הושר והושמץ בדיון שקיימה הכנסת עם חתימת ההסכם. לכן, דיון מדיני היום, מן הראוי שיעיף מבט קדימה – מאשש תקוות או מתריע הזהרות.

לכן גם מפליאה מאוד מידת ההפתעה שמגלה הימין לעצם ההסכם ולמרכיביו. מה מפתיע אתכם כל כך? נולדתם אתמול? לא הייתם כאן? לא חתמתם על 242 ו-338? או אולי לא קראתם את החלטות מועצת הביטחון? לא חתמתם על הסכמי קמפ-דיוויד, או לא קראתם את הסעיפים המתייחסים לבחירות, לאוטונומיה, להסדר הביניים? נולדתם אחרי ועידת-מדריד? לא ישבתם עם חידר עבד אל-שאפי, מייסד אש"ף ברצועה? ואני משבחת אתכם על זה; לא ידעתם שנביל שעת' יושב בחדר ממול וכי מדריד קרובה יותר לתוניס מאשר לירושלים?

גם עם מי לדבר, וגם על מה לדבר, נעוצים לא בהחלטותיכם אבל במחויבות שהיתה לכם, ומה שמפתיע אתכם אינם פרטי ההסכם אלא הכישלון המוחלט שלכם לאחז עיניים, לשקר, להעמיד פנים כאילו לא היו דברים מעולם, כאילו מאז 1979, מאז לבנון ומאז 1988 והחלטות אש"ף ומאז מדריד – לא נפל דבר. הכישלון שלכם הוא במדור הפריזרים, הכישלון שלכם הוא במחלקת הבלונים והמינכהאוזנים. כך שאין מקום להפתעה. מה שנקבע אז, וגם על-ידכם, הוא שהווה, באיחור רב לצערי, ובמחיר יקר, אבל אותו יעד שאתם, כמונו, היינו מחויבים לו – הוצא מתוך העטיפות הסמנטיות והצעידה אחורנית ויצירת העובדות בשטח, והפך מציאות, לשמחת העם הזה.

ומה שמרתי אתכם זה גם כישלון מערכת ההפחדה הסף-פלילית שלכם. במשך שנים חיברתם את מוראות הטרדיה היהודית לכאן ולעכשיו. הכנסתם ז'רגון של בכי ונהי שהסתיר את ההישגים, את הניצחונות, גם אלה שלכם, ודבקתם בדימוי הקורבן הנפחד, המבודד, הנרדף.

אלא שהעם בישראל, יהודים כערבים, לא קנו את מטבע הפחד. יש חששות ויש דאגות ויש מענה לדאגות האלה, והשימוש המסולף בזיכרון ההיסטורי של השואה בכל פעם שלמרביית הצער צלח מעשה חבלה או כשלה פעולה שלנו, לא עורר אלא מנוד ראש לפתטיות שלכם, והקטין את ערך המטבע הטרדיית של העם היהודי.

בשביל להמשיך ולהפחיד אתם מתחברים לגרועים במתנגדי השלום. הם היו רוצים, אכן, שואה נוספת ליהודים, ואתם מפחידים בשואה כזו. איזו אירוניה. כן, אנחנו מדברים עם אש"ף, כן, אנחנו מדברים ולוחצים ידיים עם יאסר ערפאת, יושב-ראש הארגון לשחרור פלשתינאים ועם אנשיו, כי בלי לחיצת היד עם ההנהגה הפלשתינית הלגיטימית לא יהיו לנו ולא להם, לא חופש ולא צדק, ולא שקט ולא רווחה.

זרעי ההפחדה שלא נקלטו בעניין אש"ף וערפאת לא ייקלטו גם בנושאים הקרבים האחרים. העתיד, ללא ספק, יהיה טוב יותר, כפי שהיום מצבנו טוב מאי-פעם בעבר. אל תצקו על מדינה פלשתינית כשהפלשתינים והירדנים עצמם מדברים על קונפדרציה. ואל תפחידו בעצמאות פלשתינית. אם תהיה מדינה פלשתינית תהיה זו שכנה מסכינה ומשתפת פעולה. לאילו מלים תזדקקו בהפחדה על מדינה פלשתינית, כשבזבזתם וניצלתם לרעה, במובן הגרוע ביותר של ABUSE, את השואה, את הטבח, את "כל העולם נגדנו", את מושגי פחדי העבר? במה תפחידו כבר עם מדינה פלשתינית? כבר לא נשאר ז'רגון של הפחדה. מה תאמרו עכשיו, שה"קטיושה" מקלקיליה חזקה מצה"ל? שהחופש של אחרים יגביל את החופש שלנו? לצחוק הייתם בהפחדתכם על אש"ף ולצחוק תהיו כשתפחידו במדינה פלשתינית כזו או אחרת.

העתיד הטוב יותר, עתיד של רווחה, של פיתוח, המעבר למאה ה-21 של האזור כולו, כמשגשג וכמתקדם, האושר של ילדינו וילדיהם – זה לא במצע שלכם? זה לא בראש שלכם? זה לא ב"סדר-היום" שלכם?

מעבר להרבה דברים, שעיקרם כלכלה וביטחון, יש בהסכמים האלה מוסר וצדק. הצדק לפרט והצדק לעם, הצדק שבשוויון ובזכויות האדם, הצדק שבהפסקת הכיבוש הנורא הזה. ובשם הצדק הזה הייתי רוצה לפנות לראש הממשלה: את הצעד הגדול, האמיץ, ההיסטורי עשית. עכשיו אל תתעקש על קטנות שאינן קטנות כלל ועיקר. לכבוד למדינת ישראל יהיה אם ישוחררו האסירים והאסירות הפוליטיים, גם אם אינם נקראים כאלה. ישראל יכולה להרשות לעצמה להקדים ולעשות בבניית אמון בקרב תושבי השטחים, וכך, כן, לחזק את אש"ף. אני מבקשת במיוחד שחרור אסירות, חלקן אמהות לילדים, רבות מהן אינן בריאות, שנשפטו על השתייכות לארגון עוין, בעיקר אש"ף, או האשמות דומות. ימים טובים באים, כמו גשמים בעתם. שוחררנו מהפחד, ראש היען הוצא מן החול ואפשר להסתכל גם מעבר לפינה, עד קו האופק, וכמה יפה וטוב שם. יש מעבר להסכמים הסיכוי הגדול שכשיושג השלום – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

תסכימי שישחררו גם את האסירים האחרים, היהודים? למשל את יונה אברושמי?

יעל דיין (העבודה):

זה נושא לחנינה, הנשיא יחליט מה שיחליט. אני מדברת כאן על קבוצה של אסירים ואסירות פוליטיים, לפי חוקים שאינם החוקים שלנו.

רון נחמן (הליכוד):

היא מייצגת את אש"ף.

יעל דיין (העבודה):

להגיד שאני מייצגת את אש"ף, חבר הכנסת נחמן – באת מאוחר מדי. אומנם אמרת את זה בזמןך, זה חסר משמעות עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

נכון, אבל ניפגש בעוד שנתיים ונראה – – –

יעל דיין (העבודה):

ניפגש בעוד שנתיים, ואתה יודע, ניפגש בישראל הרבה יותר יפה, טובה וצודקת מזו של היום.

רון נחמן (הליכוד):

אני בעד להיפגש בישראל יפה אבל בלי אש"ף.

יעל דיין (העבודה):

אש"ף לא יהיה בישראל, אש"ף יהיה בפלשתיין. מה אתה דואג?

רון נחמן (הליכוד):

איפה זה פלשתיין?

יעל דיין (העבודה):

איפה זה פלשתיין? ישבו, יחליטו ותהיה קונפדרציה פלשתינית-ירדנית וייקבעו גבולותיה, ולא אתה ולא אני – אנחנו, אולי תהיה לנו הזכות לאשר את הגבולות האלה – לא אנחנו, בדיון על זה. תרשה לי לסיים, כי חבל לי על זמני, ואני שומרת על הזמן.

רון כהן (מרצ):

מאריאל אתה לא רואה את פלשתיין?

רון נחמן (הליכוד):

מכפר-סבא תראה את פלשתיין בעוד תשעה חודשים.

יעל דיין (העבודה):

מה שראיתי קודם מכפר-סבא לא היה טוב יותר.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן – – –

רון נחמן (הליכוד):

יעל דיין (העבודה):

את מי אתה מפחיד בזה? את רב-אלוף מוטה גור? את שר הביטחון יצחק רבין?

רון נחמן (הליכוד):

ראיתי אותם.

יעל דיין (העבודה):

מה ראית אותם? הם מאוד מבוהלים מהתחזית שלך – – –

רון נחמן (הליכוד):

ראיתי את משה דיין, זיכרוננו לברכה, ב-1973.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודיע שמציתם את הוויכוח ביניכם.

יעל דיין (העבודה):

משה דיין, בוא נעזוב אותו מזה.

רון נחמן (הליכוד):

ראיתי אותו מזיע בטלוויזיה ב-1973.

יעל דיין (העבודה):

הוא הזיע – – –

רון נחמן (הליכוד):

יעל דיין (העבודה):

אתה מעז להשמיץ בן-אדם שאיננו כאן לענות לך; אני מציעה לך שלא להיגרר לזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, כשאתה מתווכח – – –

יעל דיין (העבודה):

תשמיץ את החיים, יש כאן כמה חיים שאתה יכול לרדת – – –

רון נחמן (הליכוד):

אני מדבר על עובדות היסטוריות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רון נחמן, אני יכול לדבר אליך? כשאתה מתווכח עם הנואמת, אני עוד מבין, מקבל. אבל חלק מהזמן אתה התווכחת עם חבר הכנסת רן כהן.

יעל דיין (העבודה):

ועם אבא שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

וזה לא מתאים, בוודאי.

אני מוסיף לך שתי דקות, בגלל הוויכוח שהיה לך עם רון נחמן. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

אני כבר מסיימת.

יש מעבר להסכמים הסיכוי הגדול שכשיושג השלום ועל הסכסוך ידובר בלשון עבר, נגיע לנורמליזציה ונרכיב כבר עכשיו סדר-יום לאומי של נרמול, של שוויון אמיתי בין גברים לנשים, בין ערבים ליהודים. סדר-יום לאומי של נרמול שתהיה בו דה-פוליטיזציה של הדת, ושלטון החוק, אולי חוקה, יהיה שלם ועצמאי וללא רבב.

יהיה לנו סדר-יום לאומי נטול עיוותים, מוצדקים או לא, שמקורם בפרות הקדושות של הביטחון, שבחלקן חדלו להניב חלב והן גוזלות מהמרעה באחו. אולי סדר-יום של מדינה שהיא אינה מדינה-לאום אלא מדינה שרוב תושביה יהודים וערכיה ודרכיה סוציאל-דמוקרטיים והיא מדינה של אזרחיה.

הצעד הראשון הענק הזה של הסכמי השלום הוא ראשון לצעדים רבים, קטנים אולי, שיביאו אותנו לא רק אל תחת הגפן והתאנה אלא אל החיים הטובים והצודקים באמת ואל הנורמליות. כל זמן שלא נהיה עם ככל העמים, לא נוכל גם להיות להם ולעצמנו מקור אור.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

אני מזמין את חבר הכנסת בנימין טמקין, ואחריו – חבר הכנסת רפאל איתן.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההיסטוריונית חנה ארנדט כתבה בקונטקסט אחר, שונה לגמרי, על הבנליות של הרוע. מה שמתפתח אצלנו היום זו בנליות מסוג אחר, בנליות ברוכה – הבנליות של השגרה של הדיאלוג.

נפגשים בתוניס, במרוקו ובמצרים, ויוסי ביילין נוסע למקום זה, ורבין נוסע למקום אחר, ונפגשים ומדברים. פייצל חוסייני מופיע אתמול באמצעי התקשורת, ובקשר לשאלה על שיפור היכולת של התושבים בשטחים להגיע לירושלים, אומר באמצעי התקשורת, באופן פומבי, שהוא מודע לכך שלממשלת ישראל, למדינת ישראל, יש בעיות ביטחוניות הקשורות להגעת התושבים מהשטחים אל

ירושלים, וצריך להביא את זה בחשבון כאשר באים לפתור את הבעיה של המעבר החופשי יותר לירושלים. באמת בנליות של שגרה של דיאלוג.

אבל יש כאלה שעסוקים כל הזמן בניסיון לשבור את השגרה הזאת ולהחזיר אותנו אל האתמול. קודם כול יש אלה בצד הערבי, הנוקטים פעולות רצחניות, שצריך להילחם נגדן בכל הכוח ובכל האמצעים. צריך להמשיך את המלחמה הזאת; היא מלחמה משותפת לכל הרוצים בשגרה הזאת של הדיאלוג, שתוביל אותנו בסופו של דבר להסדרי שלום.

מי שמעודד, שלא מרצון, אבל מי שמעודד את הציפיות במחנה הסירוב הפלשתיני, שעל-ידי פעולות רצחניות מן הסוג הזה יובילו חלקים של הציבור בישראל או של הבית הזה להתנגד לתהליך השלום, להפסיק אותו וכדומה, מי שמעודד את הציפיות האלה, תורם שלא מרצון לעידוד הרצון אצלם להגביר את פעולות הרצח נגדנו וגם נגד אותם פלשתינים המעוניינים לקדם את תהליך השלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין ברירה, נקבל את זה באהבה...

בנימין טמקין (מרצ):

צריך לעודד אותה בנליות, אותה שגרה של דיאלוג, של דיבור, של משא-ומתן שמתרחש היום לא רק באזור אלא גם בעולם. בהקשר זה של העולם, אני רוצה לנצל את הדיון הזה כדי לומר דבר שאמרתי כבר בדיון הקודם, אבל לא היו כאן די אנשים נוכחים, וחשוב לי שהדבר יאמר. במשך שנים, מחנה הימין, ובראשו חבר הכנסת בנימין נתניהו – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

בסך הכול חצי שנה.

מאיר שטרית (הליכוד):

חמישה חודשים.

בנימין טמקין (מרצ):

במשך שנים טענו שאת הוויכוח שמתנהל בישראל על נושא השטחים וכדומה אסור לנהל בחוץ-לארץ ובין יהודי הגולה. טענו שמי שמעלה את הוויכוח הזה בין יהודי חוץ-לארץ, מפלג את העם שם. והנה קיבלה ממשלת ישראל רק החלטה אחת, שאיננה מקובלת על חבר הכנסת בנימין נתניהו ועל מחנה

הימין בישראל, ומייד – מאמרים ב"ניו-יורק טיימס" ושליחים שמעוררים את הוויכוח הזה בחוץ-לארץ בין יהודי הגולה ובכלל.

אברהם הירשזון (הליכוד):

15 שנים לא דיברתם – – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת הירשזון, עוד לא שמעת אותי. אני רוצה לברך את מחנה הימין בישראל על שסוף סוף הבין, שהיחס כלפי יהודי הגולה, שיש להם מניה בעסק הזה, הוא היחס הנכון – יחס בין מבוגרים, יחס בין שותפים. אני מברך על הוויכוח הזה ואני מזכיר למחנה הימין את השנים של ההתנגדות שלהם לכל ויכוח כזה בחוץ-לארץ, כאשר הם היו מי שקבעו את מדיניות ממשלת ישראל.

ממשלה זו, אשר מרצ גאה להשתתף בה ולשמור עליה, גאה בכך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

איש מהממשלה לא נמצא כאן, בדיון מדיני. יטריחו עצמם ויבואו הנה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, כמנהגי במצב כזה, אני מבקש מסגנית מזכיר הכנסת להפנות את תשומת לב הממשלה, שאין כאן אף שר אחד. זה דיון מדיני. אם בתוך חמש דקות לא יהיה פה אף שר אחד, אכריז על הפסקה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אלי בן-מנחם נמצא כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:

עם כל הכבוד, אלי בן-מנחם הוא סגן שר.

חבר הכנסת טמקין, בבקשה, אתה יכול להמשיך.

בנימין טמקין (מרצ):

ממשלה זו, המקיימת את הבטחותיה לציבור לקדם את תהליך השלום, ממשלה זו – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היא מקיימת את הבטחותיה?

בנימין טמקין (מרצ):

ממשלה זו, שמרצ גאה להשתתף בה, ממשלה זו צריכה לעשות מאמצים גדולים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו בעד הגינות עד הסוף – – –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, סיכמנו שהמקלה הזאת היא לא מתמדת.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך אתה אומר על הממשלה הזאת שהיא מקיימת את הבטחותיה? הרי אתה יודע שכל מה שהיא עושה מנוגד למה שהצהיר ראש הממשלה לפני הבחירות.

יורם לס (העבודה):

קראת את המצע שלנו?

שאול יהלום (מפד"ל):

קראתי. כל מה שאתם עושים מנוגד למצע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, שוב, לגיטימי ומקובל שמתווכחים עם הנואם, אבל לא משני קצות הבית.

בבקשה, חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר ואומר, ממשלה זו המקיימת את הבטחותיה לציבור לקדם את תהליך השלום, להידבר עם האויב ולהתקדם למצב שבו לא יהיו עוד מלחמות, שנוכל לחיות בשלום באזורנו ולהיכנס לשגרה הזאת, הבנלית כל כך, שלפעמים היא משעממת כל כך – ישבתי בארצות-הברית לפני שבוע ושמעתי בין יתר הידיעות, שראש הממשלה יצחק רבין נוסע לקהיר להפגש עם ערפאת, ידיעה בין הרבה ידיעות. כבר לא מתייחסים לזה בכלל כאל נושא עולמי, ואני שמח שאומנם כך הדברים מתרחשים – הממשלה הזאת, שמקיימת את הבטחותיה, צריכה עכשיו לחזק את הקואליציה בשלום. את הקואליציה הזאת מחזקים על-ידי שיפור המצב בשטחים עצמם, במתן ביטחון לתושבים, גם לתושבים הפלשתינים וגם לתושבים היהודים בשטחים עצמם, בתקופת המעבר.

רון נחמן (הליכוד):

איך עושים את זה?

בנימין טמקין (מרצ):

על-ידי שיפור המצב הכלכלי של האוכלוסייה הפלשתינית, במיוחד ברצועת-עזה, ובכלל, על-ידי שיפור האווירה הקיימת בשטחים, על מנת לחזק את המתונים. כי אומנם כן, קיים קרב בין התומכים בהסכם השלום ובין המתנגדים להסכם השלום. אני שואל שאלה רטורית, שלא לתשובה: מי אלה המחזקים בסופו של דבר את המתנגדים להסכם השלום בצד הפלשתיני? ואני רוצה לומר, הדרך לחיזוק הקואליציה העולמית, האזורית, מסביב להסכם השלום ובתמיכה בהסכם השלום היא לצרף גם את סוריה. אני קורא לממשלת ישראל, לאותה ממשלה שבה אנחנו משתתפים, לצרף את סוריה, על מנת שלא תהיה חלק מהמערכת המתנגדת להסכם השלום, אלא תחזק את הסכם השלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תגיד בפירוש – לצאת מהגולן.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת יהלום – – –

רון נחמן (הליכוד):

שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רק אם הנואם מסכים.

בנימין טמקין (מרצ):

בסוף הנאום.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, יש לך היום חשק מיוחד להתווכח עם חבר הכנסת טמקין.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו ידידים ותיקים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם ידידים, תתווכחו אחרי כן. בינתיים לחבר הכנסת טמקין יש רשות הדיבור.

חבר הכנסת טמקין, בעוד כמה שניות יצלצל השעון. אבל אני מוסיף לך עוד שתי דקות אחרי הצלצול.

בנימין טמקין (מרצ):

כפי שמרצ קראה להכיר באש"ף ולהידבר עם אש"ף, ואומנם היום ממשלת ישראל עושה את זה, אנחנו קוראים היום לנהל משא-ומתן עם סוריה. ולהפתעתו הרבה של חבר הכנסת יהלום, יש גם מחיר טריטוריאלי לשלום עם סוריה. אמרתי לך: לך ולמחנה שלך לעולם לא יהיה עם מי לדבר כי אין לכם על מה לדבר.

אני מבקש גם מחבר הכנסת קצב, שבינתיים עזב, אם יש לו כל כך הרבה תשובות, אולי יסביר אותן למועמדים בבחירות לרשויות המקומיות מטעם הליכוד, שכנראה יודעים טוב יותר איפה הציבור היום ובמה הוא תומך, שיסביר להם את כל הסכנות הנוראות וחוסר התקווה של הסכם השלום. לא יבזבז את האנרגיה שלו כאן, ילך ויסביר למועמדי הליכוד ברשויות המקומיות, התומכים היום בהסכם, כי הם יודעים שהם צריכים ללכת למבחן הציבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

שמעתי שמרצ הולכת עם רוני מילוא.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, מספיק. רשות הדיבור לחבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רק יודע שעם המפד"ל אנחנו לא הולכים. זה ידוע לי.

שאול יהלום (מפד"ל):

ברוך השם. זה עוד היה חסר לנו.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה טועה. גם המפד"ל הולכת עם רוני מילוא.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה להציע לממשלת ישראל סיכום של התוכנית האדירה, הפנטסטית, שיש לפחות לי לגבי ישראל ולגבי המזרח התיכון.

אני רוצה להפוך את מדינת ישראל למקום משעמם, מקום שמדברים בו על נושאים משעממים כמו כלכלה, כמו אקולוגיה, כמו בריאות, כמו צעירים, כמו טכנולוגיה. כל הנושאים, שכאשר שר החוץ מדבר עליהם פה, אתם אפילו לא מסוגלים לדמיין לעצמכם מדינה כזו –

שאול יהלום (מפד"ל):

אוי, אוי, אוי.

בנימין טמקין (מרצ):

— — — כי אתם אנשי — — —

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

— — — כי אתם — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי.

משה פלד (צומת):

— — — אירופה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה עברת לקצה השני? כשאתה מפריע ממקומך, אני מבין, אבל מהקצה הזה?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת זאבי, לעולם איני יודע אם אתה מדבר בשם הסרבים או הקרואטים או בשם כל האנשים האלה הנלחמים זה בזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מדבר כיהודי.

בנימין טמקין (מרצ):

בשם השנאה, הפחד. איש האתמול. איש האתמול.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מתגאה בזה — — —

בנימין טמקין (מרצ):

איש האתמול, איש השנאה, איש הפחד.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

איש השנאה, איש הפחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת טמקין, אני מבקש מכולם להירגע.

בנימין טמקין (מרצ):

איש השנאה, איש הפחד. אני אומר לך – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

לא נותנים לי לסיים משפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש מכולם, חבר הכנסת טמקין, היו לך הרבה הפרעות, בכל פעם הארכתי לך. אני מבקש מכולם – חבר הכנסת טמקין מיצה את זמנו מכל הכיוונים.

רחבעם זאבי (מולדת):

תוריד אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מפריע לו עם קריאות הביניים, ואני אוריד אותו?

רחבעם זאבי (מולדת):

למה לא?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, אני נותן לך לומר שני משפטים כדי לסיים.

קריאה:

איש המחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתם גורמים לכך שאני מוכרח להאריך בכל פעם את הזמן.

רחבעם זאבי (מולדת):

לנו יש 12 שבטים ולך יש סטלין.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת זאבי, אתה צריך לעשות מחקר עלי לפני שאתה מתחיל לדבר אתי על סטלין. עשה לי טובה, אתה לא יודע על מה אתה מדבר. איך אתה פותח את הפה בנושא זה? אתה יודע עם מי אתה מדבר? איך אתה פותח את הפה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מכיר – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אתה לא מכיר, אתה לא יודע שום דבר. מה זה סטלין? אגב, אם אתה רוצה לדעת, סטלין חשב שאין עם יהודי, כמו שאתה חושב שאין עם פלשתיני. הוא חשב שלעם יש הגדרה מדויקת. הוא חשב כמוך.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

הוא חשב כמוך, שאפשר לדכא תנועות לאומיות במשך שנים, ואתה רואה, אחרי 70 שנה כל האימפריה שלו מתמוטטת, כי אי-אפשר לדכא תנועה לאומית שלצדך. אתה לא מבין את זה. הקרואטים לא מבינים את זה, הסרבים לא מבינים את זה, ובגלל זה הם הורגים זה את זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש ממך, אל תגרום לכך שאני אצטרך בכל פעם להאריך את הזמן לחבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

אם היו בחירות אזוריות – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין – – –

בנימין טמקין (מרצ):

– – הוא היה נבחר בסרייבו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אני לא מאפשר.

בנימין טמקין (מרצ):

עוד לא אמרתי את המשפט האחרון שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבר הוצאנו את סטלין מהקבר, החזרנו אותו לקבר, ולך יש משפט אחד לסיום. נא לא להפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, זה לא יכול ללכת ככה.

יש לך משפט אחד לסיום.

בנימין טמקין (מרצ):

משפט אחד, אם ייתנו לי לסיים אותו. מה שכל חבר כנסת ואזרח בישראל צריך להחליט היום הוא, האם הוא מוכן לתת סיכוי לשינוי הזה, לתקווה הזאת, או לא; האם הוא מוכן לתת יד לקואליציה של הסיכוי והתקווה, או הוא רוצה להחזיר אותנו אל האתמול של השנאה והפחד. זו ההחלטה שעומדת היום בפני עם ישראל וכנסת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

סיכוי להתאבדות, זה מה שאתה רוצה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בינתיים הגיע השר יוסי שריד. אודה לך, אדוני השר, אם תתפוס את מקומך, שיראו לפחות שיש פה נציג הממשלה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – לחבר הכנסת זבולון המר. אומנם הודעתי שאם בתוך חמש דקות לא יבוא נציג הממשלה, אני אכריז על הפסקה, אבל בינתיים התארך הנאום של חבר הכנסת טמקין, שלא באשמתי. כך שחמש הדקות חלפו.

מאיר שטרית (הליכוד):

יוסי שוב מציל את הממשלה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קשה לתאר את מה שקורה בזירה המדינית, בתוכנו וסביבנו, כי לא ניתן לזהות קו ברור של מדיניות ישראלית, עם הגדרת מטרות לטווח ארוך, למרות שטיפת מוח מסיבית בתקשורת, שאינה מרפה מן הציבור ומלעיטה אותו בשקרים, בניסוחים מעורפלים, בתקוות שווא ובהצגת ברירות שקריות, כגון: אם לא יהיה שלום – תהיה מלחמה.

בלתי אפשרי כמעט להתייחס לדבריו של שר השיכון על שיתוף פעולה בין כוחות הביטחון שלנו לבין אש"ף במאבק בטרור, שהוא – שיתוף פעולה זה – "אפשרי", "חשוב" ו"תורם".

איזה בר-דעת ושפוי יכול להעלות איוולת כזאת על דל שפתיו, כאשר מדי יום אנחנו עדים לפיגועי טרור ורצח, כאשר אש"ף מוחה רשמית על מעצרים של רוצחים בג'נין, "נצי הפתח" מאיימים לחדש את הטרור, וכל מעשה של רצח מתפרש כניסיון "לרצוח את השלום", ולדברי ראש הממשלה בחיפה, יש כאלה בשני הצדדים. הפירוש שלי להודעה זו הוא, כי ראש הממשלה גורס שגם יהודים רוצחים את השלום במעשי רצח.

הטרור יימשך, כי כך אומרים ארגוני הטרור. זו האפשרות היחידה שלהם לשרוד בציבור הערבי, כי הטרור מהווה חלק בלתי נפרד מאורחם, בתחום המדיני, הציבורי, השלטוני ואפילו המשפחתי.

חבר הכנסת טמקין, מכרת את הדירה שלך בקולוניה? או לא הצלחת? עוד מעט ייקחו אותה חינם. לא תצטרך לחפש קונים.

לא שר החוץ, ואפילו לא שר השיכון ישנו את נוהגם, וודאי שאין זה מתפקידנו וביכולתנו לשנות את בסיסה של החברה הערבית.

לא במחווה ולא בוותורים נשיג את מה שאנחנו מכנים שלום, והערבים מקווים להשמדתנו גם אם התנהגותם מלווה בדברי חלקות, שכל מטרתם הגלויה למשוך לצדם את דעת הקהל ואת ממשלות המערב, ובעיקר ארצות-הברית, לבודד את ישראל, להציגה כמטרפדת את השלום המיוחל ולהעמיק את הקרע בקרב העם בישראל ויהדות התפוצות.

אש"ף נשאר ארגון טרור רצחני, וארצות-הברית כבר ביטלה את החרם על אש"ף, אומנם באורח זמני, עד ינואר, ואז יבחנו מחדש את ההחלטה, בתנאי שאש"ף יימנע מפעולות טרור. אבל השיטה ידועה, על כל מעשה של רצח וחבלה יאמרו שאלה הם פשעי ה"חמאס" או ג'יבריל או חוואתמה, וגם ה"חיזבאללה" ייכלל ברשימה.

אש"ף מגנה את הטרור, אבל תומך במאבק המזוין. לכן מעמדו התחזק, אנשיו התמנו לשגרירים רשמיים במדינות ובא"ם, יריחו ועזה יוכרזו כמדינה פלשתינית, ומי ימנע זאת מהם, שר החוץ או אולי סגנו? וכאשר יכריזו על הקמת המדינה הפלשתינית – ואין זו נבואה אלא ציטוט מדבריו של ערפאת – נכה על חטא? נשמח? אתם תעמדו על הגשרים לבלום את שטף הפליטים מערבה? אתם תשכנו אותם בקרוונים? היכן?

אש"ף מצהיר על מטרותיו באופן ברור וחד-משמעי: מדינה פלשתינית שירושלים בירתה, מימוש זכות השיבה, איום על עתיד ההתיישבות. ואתם, מה בפיכם? מילאתם פיהם מים? מדוע לא נשמע שר החוץ מתייחס לדבריו של ערפאת, שלמיטב הבנתי, הוא היחיד שדובר אמת, ובבהירות מגדיר את עמדותיו בצורה חד-משמעית. זה מובן. מי מהם יעז להתפשר על ירושלים, לוותר על זכות השיבה ולהשלים עם קיומה של מדינת ישראל, שכבשה מהם את כל שטחי המדינה הערבית על-פי תוכנית האומות המאוחדות משנת 1947?

כאשר מזחילים את ראש הממשלה מצרימה ביום השנה ה-20 למלחמת יום הכיפורים, מלחמה הנחשבת אצלם ניצחון, וראש הממשלה משפיל את עצמו, את הלוחמים, את עמו ומדינתו, כדי להיפגש עם הארכי-רוצח וללחוץ את ידו שם – הערבים מייחסים חשיבות רבה לזוטות כאלה, המאפשרות להם לזכות בנקודות גם כלפי פנים וגם כלפי חוץ.

ערפאת יודע שהופעתו במדים מציינת את המאבק, וכך הוא נוהג במפגשיו עם רבין, כדי להכפישו; ורבין מתלונן, הולך לאמא להתלונן – למה הוא מופיע במדים.

עד היום לא בוטלו סעיפים באמנה הפלשתינית העוסקים בהשמדתה של ישראל. נהפוך הוא, לפני ימים ספורים פורסם שהאמנה היא עניין פלשתיני פנימי ואל לישראל להתערב בה. אצלנו – שקט. מתקבל הרושם, למרות שטיפת המוח המסיבית, על-פי הדגם הבולשביקי המוכר מהעבר, שהעומדים בראש המדינה נוהגים ומתנהגים ללא קשר למציאות, ללא קשב לנעשה בעולם הערבי, ללא תחושת הסיכונים הנוראים שהם ממיטים על קיומנו כמדינה וכעם.

מימוש הסכם העקרונות מקרב מלחמה, כאשר עמדתה של ישראל מוחלשת במצב הפתיחה.

אומנם – ואולי זה עומד בסתירה למה שייאמר בהמשך – כאשר ברית-המועצות אינה קיימת ולרוסיה בעיות פנים חמורות, אין גיבוי למלחמה כדוגמת מלחמת הכיפורים. אך, מאידך גיסא, שליטה באזורי מפתח עלולה להביא את הערבים למחשבה ולהערכה שלמרות היעלמותה של ברית-המועצות ביכולתם להגיע להישגים גם בלעדי הרוסים. ולמה הכוונה? – מסירת יריחו לשליטת אש"ף מתקבלת על-ידם כמיטוט תפיסת הביטחון, שביסודה של תוכנית-אלון, כי יריחו מהווה את הנדבך הדרומי החיוני של תוכנית זו. ויריחו, על גשרי הירדן, צירי התנועה וקרבתה לירושלים, מהווה ראש גשר – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

— — — יריחו. הוא עשה שם פרודודור.

רפאל איתן (צומת):

עוד מעט נגיע לדגניה. עוד רגע.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא נגיע לתל-עדשים.

רפאל איתן (צומת):

יריחו, על גשרי הירדן, צירי התנועה וקרבתה לירושלים, מהווה ראש גשר חיוני וחשוב ביותר ממערב לירדן, לכל מי שיחשוב ויעריך שביכולתו להגיע להישגים נוספים אחרי המלה "תחילה", אם לא תושגנה מטרותיהם המוצהרות בדרכים אחרות: מדינה, ירושלים, שיבה. האם נתקוף? האם נכבוש? או נמשיך בנסיגה כדי לשמור על ה"שלום" המזויף, הכוזב, שאינו קיים? ומי יחליט החלטה נחרצת בשעת משבר? זכרו את הימים שלפני אוקטובר 1973, עם כל ה"מומחים", ודעותיהם השחצניות, והתנהגותם המוזכרת לשמצה. מי לידנו יתקע שאלה לא יחזירו את ההתרחשויות ההן לימינו אלה? שר החוץ, שהיה שר בממשלה ההיא?

ובמסגרת שטיפת המוח מנסים להמתיק את ההתרחשויות בכסף, מזרח תיכון חדש, שיתוף פעולה כלכלי, ישראל מעצמה כלכלית שלישית בעולם, ועוד דברי הבל הנובעים מחירשות ומקוצר ראייה משווע. הערבים נותנים לנו להבין שאין הם מעוניינים בנו, בעצותינו, במומחינו וודאי שלא בטובתנו. ירדן הזדרזה לחתום על הסכם עם אש"ף, שכל ההשקעות והשימוש בכספי סיוע ובתרומות יתבצעו באמצעותה בלבד, כדי למנוע מישראל טובת הנאה כלשהי.

ממשלת ישראל הכירה באש"ף כמייצג את העם הפלשתיני. על סמך מה? בחירות? ואולי ה"חמאס" יהיה הדומיננטי לאחר בחירות? מה יתרחש אז? חשבתם על אפשרות כזו? חשבתם על השיטה הנהוגה בעולם הערבי, לפני ותוך כדי "בחירות חופשיות"? ואם אש"ף יזכה בבחירות תוך כדי הפגנת אלימות רצחנית, האם זה יהיה לגיטימי בעיניכם? רק בגלל הכרתכם בו? מי ימנע מאנשי ה"חמאס" לאייש את המשטרה ה"חזקה"? מי ימנע מראשי חוליות רצח לשמש קציני משטרה? מי ימנע מהם? ההסכם? ועדת ביקורת? פיקוח?

מה, אם כן, חייבים לעשות, ועכשיו? – להפסיק עם שטיפת המוח ולהציג לציבור הכול, מה שנחתם, מה שהוסכם בעל-פה, מה הובטח, מה הם הסיכונים ומה הם הסיכויים. זה קשה, אבל הכרחי. אם השלטון הוגן ומתחשב בדעת הקהל, ואם הביטוי של ראש הממשלה "הם לא מזיזים לי" היה פליטת פה שגרתית ואומללה, הרי אפשר להמשיך ולומר את הדברים הבאים: לא לוותר על יריחו כמאחז ביטחוני, כמשענת לתוכנית-אלון; לקיים בחירות בקרב הערבים עכשיו, ועל-פי תוצאותיהן להחליט על המשך המגעים. אז נדע עם מי אנחנו מדברים. אולי אנחנו מדברים לשווא.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת איתן, אם אש"ף יזכה – – –

רפאל איתן (צומת):

יש לחזק את היישובים בכל צורה, שיטה ודרך; לומר דברים מפורשים – לא תהיה מדינה פלשתינית ממערב לירדן, בשום מקום; ירושלים אינה נושא למשא-ומתן ולא תהיה זכות שיבה; לא לתת למצרים להיות המתווכת ולא לפנות אליה כפטרונת של המגעים והתהליכים, כי מצרים תהיה תמיד לצדו של אש"ף, ואין שום סיכוי לקוות ולצפות לאובייקטיביות כלשהי מצדם; לצאת במסע הסברה נמרץ בעולם בדבר הסיכונים הכרוכים במימוש דרישותיהם של אש"ף ותקוותיהם; להילחם בטרור כטרור ולא להפיץ צידוקים שאלה מעשי ידיהם של רוצחי השלום; לא לוותר "למען השלום" כאשר יתחילו דיוני הוועדות. אחרי 100 שנות מאבק אין להיחפז ואין להיבהל מאיומים.

ואם נקלעים לקשיים – מוטב להשעות את המפגשים הללו ולנסות לנהל משא-ומתן עם מדינות ולא עם ארגוני טרור. שר החוץ אמר קודם: משא-ומתן בין שוויים. אנחנו ואש"ף שוויים, במעמד שווה. זאת אומר שר חוץ.

משזכה אש"ף בהכרה, שום תכסיס לא יעצור בעדם מלהיראות ומלפעול כממשלה לכל דבר, ולו גם של עזה ויריחו תחילה. ובעיניהם זו מדינה לגיטימית עם ממשלה, שטח, דגל, משטרה ותקציבים, אשר יפדוה בדם ואש, כדברי המשורר.

זו תקופה היסטורית, כמו שאומר שר החוץ. התהום פעורה לרגלינו וההולכים בראש עלולים לגרור אותנו שאולה.

אל תהלכו אימים במלחמה, כי זאת הונאה ושקר. אין כמונו, הלוחמים, סולדים ממלחמות, כי אנחנו חזינו בהן והשתתפנו בהן, בכולן, קצת יותר משר החוץ, מסגנו ומאחרים, אבל לא נרתענו, ואם לא נירתע נרחיק את המלחמה מפתחנו.

ספרו בבקשה לנפגעי הטרור, למשפחותיהם ולציבור, ששום הסכם עקרונות לא ימנע את הטרור הזה ומעשי הרצח החייתיים, שנקראים מאבק מזוין, אלא להיפך, הטרור יגבר ואוזלת היד לא תפוצה בשום מסמך שקרי. מי יבטיח לנו כי ראש הממשלה, אשר הוכיח אוזלת יד כשר הביטחון עם פרוץ האינתיפאדה בשנת 1987, יוכל להתמודד עם משבר צפוי?

אל תנתקו את עצמכם מהעבר, כדי שלא תשגו בעתיד. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רפאל איתן, לעולם אינך ממצה את כל זמנך. אני תמיד נשאר חייב לך כמה דקות. היום החזרתי לך שלוש דקות. עשינו איזון.

חבר הכנסת זבולון המר, ואחריו – כפי שכתוב אצלי – ש"ס. אני חוזר ומודיע, אם לא יהיה שם עד שיגיע המועד של ש"ס, הם יפסידו את רשות הדיבור. סיעה לא יכולה לדבר. בן-אדם יכול לדבר. אני צריך לקבל שם. במקרה שלא יהיה לי שם של חבר כנסת מסיעת ש"ס, ידבר חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא. בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בריאיון מלפני כשבועיים אמר מר גינוסר, ששימש ראש אגף בשב"כ, שבשם המערכת הפוליטית, שהיתה זקוקה לכך, כך הוא אומר, שטף השב"כ את מוחנו במסע הפחדה מכון נגד הפלשתינים. בשקר, הוא אומר, מסר לנו שירות הביטחון הכללי שלנו, שהם מוליכי שולל ואין לתת אמון באש"ף. והוא מוסיף: לעם לא היתה ברירה. כך מגלה אחד מראשי השב"כ: לא השארנו לו שיקול דעת. הפחדנו אתכם, הוא אומר לנו, מנענו מכם את האפשרות לעקוב אחר תהליכים בעולם הפלשתיני.

עד היום לא שמענו הכחשה של הדברים החמורים האלה, שלפיהם שיקר לנו השב"כ, שיקר לעם, בשליחות הממשלה, באשר למידע בנושא המודיעיני החשוב ביותר – מי זה האויב ומה הן כוונותיו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אולי זה נכון.

זבולון המר (מפד"ל):

אם נכונים הדברים, כמו שאומר השר שריד – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא יודע.

זבולון המר (מפד"ל):

אני גם אומר: אם. אם נכונים הדברים, מי לידנו יתקע, שגם היום, בתוקף הנסיבות, אין מדווחים לנו על שינויים ותמורות בעולם הערבי ובאש"ף באופן שקרי כמו אז, לטענתו, אבל בכיוון השני?

חברי הכנסת, אומרים לנו, שערעור הביטחון, כמו במכונית התופת בבית-אל והרצח בוואדי-קלט, נעשה מטעמים של אלה שרוצים לרצוח את השלום, ולכן הם רוצחים בנו. אני אומר לכנסת ולעם: הטיעון הזה הוא שקרי. כל הסיפור, שיש אש"ף שרוצה שלום ויש "חמאס" ששולל אותו, הוא רמייה. הם עובדים ביחד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למה אתה אומר זאת?

זבולון המר (מפד"ל):

אני אסביר. חבר הכנסת דראושה, תשמע אותי עד הסוף ואחר כך תעיר. הם שיתפו פעולה בעניין המגורשים, השביתות היו מתואמות ביניהם. בנושא המבוקשים הם רוצים אותו דבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו אלימות – – –

זבולון המר (מפד"ל):

חבר הכנסת דראושה, תן לי להסביר את התוכנית.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך אתה חושב – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה סומך על חבר הכנסת המר, שידע להסביר את עצמו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסביר לחבר הכנסת דראושה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת המר יסביר לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני אקשיב להסברו של חבר הכנסת המר.

היו"ר ד' שילנסקי:

נראה אותך מקשיב עכשיו.

זבולון המר (מפד"ל):

הם גם יהיו שותפים, כמו שבישר לנו אתמול שר הבריאות, בבחירות שיהיו וביישום ההסכם.

ההליכה של מדינת ישראל לקראת "אש"ף מתון" כדי לעצור את "חמאס הקיצוני", היא השתתפות שלנו בתרגיל הונאה. הדברים הולכים ומתבררים, שיש – ויהיה עוד יותר – שיתוף פעולה, ותהיה חלוקת עבודה ביניהם: אלה יהיו הקיצונים, אלה המתונים; זה הטוב, זה הרע, זה נושא ונותן אתנו, זה יורה בנו. ההסכם עם אש"ף יאפשר ל"חמאס" בעתיד, כאשר אנחנו נתקשה להיכנס למקומות שמהם נצא, לנהל מסע רצח קשוח יותר ובטוח יותר מבחינתם.

ופירוש הדבר, שישראל הולכת לוותר ויתורים מרחיקי לכת עד כדי הקמת מדינה פלשתינית, שחלק מהממשלה תומך בה, זה אומרים בפירוש, וחלק אחר שאומר: קונפדרציה, בעצם לא שונה בהרבה מאשר זה שאומר מדינה. היום התקשה שר החוץ מאוד להסביר בוועדת החוץ – אבל אסור לספר מדיוני הוועדה. אני אומר: יתקשו מאוד להסביר מה ההבדל, מבחינת הביטחון של ישראל והאמון שאתה נותן בהם, בין "לא מדינה" ו"כן קונפדרציה", בקיצור לחזור לגבולות 1949 בעוד הפלשתינים ממשיכים בדברים שמזעזעים את כולנו, כמו הרצח בוואדי-קלט.

עכשיו יש לנו סיפור חדש, שקר על שקר. אנחנו מתבשרים שיש "חמאס" טוב שילך לבחירות, ויש "חמאס" רע שלא ילך. כלומר, תמיד זה מתחלק לשניים. והרי השיח' יאסין עצמו אמר לכולם ללכת לבחירות. ועל כן כל עוד איננו חותמים עם כל הגורמים, לרבות חזיתות הסירוב וה"חמאס", על הפסקת טרור, יש סכנה לישראל בהסכם עם אש"ף לבדו, ויש גם במשמע לגיטימציה לטרור שאחרים עושים.

חברי הכנסת, אני כאבתי מאוד לשמוע את ראש הממשלה אומר – בערך כך, אני לא מצטט במדויק – שהרצח בוואדי-קלט משרת את הקיצונים משני הצדדים. זה מזעזע. אפשר להשוות את ההתנגדות להסכם בישראל לטרור הרצחני של ה"חמאס"? לגיטימי להתנגד אידיאולוגית ופוליטית להסכם, אבל להשוות את זה לרצח של ה"חמאס", זה מעל ומעבר למה שמותר וניתן לסבול.

גם האמירה שהסגר מנע פיצוץ של מכונית התופת בתוך "הקו הירוק" היא אמירה חמורה ביותר. יש בה ריח של הפליה בין דם לדם, וחייבים – אני אומר לממשלה – חייבים לחדול מהתבטאויות כאלה. אסור ליצור מצב של "סזון מילולי", כי כך נקרעת שארית הרקמה הדקה והעדינה שמחזיקה עוד את עמנו ביחד.

אדוני היושב-ראש, ברור שבאווירה שכזאת, טוען אש"ף, שאם אנחנו עומדים לשחרר את כל האסירים הפלשתינים, מדוע אנחנו מחפשים מבוקשים נוספים?

זאת לא בעיה של קיצונים. גם מתונים מתקוממים נגד מצב שכזה. תראו את נעמה, מושב של תנועת המושבים, לא של "אמנה". מוטה גור, שאהוב על האנשים ונאמן עליהם – גם עלי – הלך לשם היום. המזכירה של היישוב, או מי שמייצגת אותם, אמרה: יצאנו מאוד לא רגועים – אני אומר בלשון שלי, לשון בוטה יותר היתה שם – בנושא הביטחון, כביש עוקף-יריחו וכל מה שקורה בנושא, ומוטה גור ניסה להסביר.

חברי הכנסת, ההתיישבות היהודית ביש"ע היא חזקה ואיתנה, ובעצם קיומה היא מפריעה לקיומה של מדינה פלשתינית, בלי ספק. אבל חשוב שתהיה הידברות מסודרת, יזומה על-ידי הממשלה, עם אנשי יש"ע, שיש להם מועצה נבחרת מייצגת, ואם לא תהיה הידברות כזאת, עלול להיות מצב קשה.

אני רוצה לסיים ולומר – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אפשר לשאול שאלה.

זבולון המר (מפד"ל):

לפני שארד מהדוכן, אענה לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא תוכל, כי זמנך תם.

זבולון המר (מפד"ל):

אז אענה ממקום מושבי.

חברי הכנסת, מאותו הסכם יכולות לצאת שתי דרכים נפרדות. יכולים לחתום על אותו הסכם ויכולות לצאת שתי דרכים שונות. לא יהיה כתוב "מדינה פלשתינית", אבל עצם ההכרה באש"ף-תוניס, ועצם ההצהרה של חלקים מהממשלה, שהם מוכנים לכך, מקרבים את זה מאוד. אתה לא צריך לכתוב "ירושלים", אבל הנכונות לבחור ולהיבחר, והנכונות להכניס באיזה אופן שהוא את המוסדות בירושלים וכדומה, והנכונות להגיע להסדר כמעט בכל מחיר, מקרבים את זה מאוד.

לכן על הכנסת לאמץ את הנקודות, ובכך אני עונה למי ששאל: האם אז תסכימו? אתה יכול לחלוק אידיאולוגית, אנחנו נוכל לחלוק פוליטית, אבל המישור של העתיד לגבי האמון בחותמים ובחתימה יהיה שונה, אם באמת תחליט הכנסת: לא מדינה פלשתינית ולא חלוקת ירושלים ולא זכות השיבה ולהדביר את הטרור ולהגביר את הביטחון ולהבטיח את היישובים ואת רווחתם. זה הקו האדום של קיומנו ועתידנו בארץ. וככל שתנועת העבודה עדיין רוצה למלא את שליחותה ההיסטורית, ראוי שהיא לא תסטה מהנקודות האלה. זאת איננה תוכנית של הימין. זאת תוכנית-מינימום להבטיח את הקיום והביטחון של מדינת ישראל. גם אם אידיאולוגית ופוליטית אנחנו לא סומכים על החותמים – ואנחנו לא סומכים על מי שחתם – אבל החותמים עצמם יגדירו בכך באופן מחייב יותר את הגבולות שלהם בכל ההסכם.

אם היושב-ראש יסכים, אענה על שאלתו של חבר הכנסת גולדשמידט.

היו"ר ד' שילנסקי:

יש לך עוד זמן.

חבר הכנסת גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

קודם אתה הבחנת בין – – – לבין אש"ף ודיברת על הרציחות. גם אתם, כשהייתם בשלטון, קיימתם משא-ומתן – משלחת פלשתינית נתמכת על-ידי אש"ף, בזמן שהיו פעולות טרור, גם פעולות טרור של אש"ף. לא נתתם לאש"ף לגרום להפסקת השיחות. מה אתה בא בטענות אלינו?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת המר, יש לך דקה לתשובה.

זבולון המר (מפד"ל):

משאלות לומדים.

הרי הוויכוח הזה חזר פעמים רבות, הטיעון הזה וזה שכנגדו. לא אנחנו המצאנו את מי שאמר שיש שוני מוחלט בין הידברות עם ערביי השטחים לבין הידברות עם אש"ף-תוניס. אני זוכר את רבין, אני זוכר את פרס; זה הבדל מהותי. יש הבדל, אף-על-פי שהם הולכים לפעמים לשאול אותם. יש הבדל מהותי, מפני שכאן הארגון – עם כניסתו, עם ההנהגה – שאתם אומרים שהוא בעל-הבית והוא יכול לקבוע מה שיהיה; יש שוני. אתם הצעתם זאת. אני זוכר את הדברים מתחילתם. היה שוני, ופתאום זה אותו דבר. לא כדאי להתלות בעניין ההוא. זה מפנה, להחליט על אש"ף-תוניס, ולשוחח אתו, עם כל המשמעויות שיש לכך באשר לדברים האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת זבולון המר.

לא קיבלתי שם של דובר מטעם ש"ס, כך שרשות הדיבור הולכת לאיבוד. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא, ואחריו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

זבולון המר (מפד"ל):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת דראושה והמר, אם אתם רוצים להמשיך בדיאלוג שלכם – – –

ובכן, כפי שאמרתי, רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם יוסף שפירא, ואחריו – לחבר הכנסת תופיק זיאד. אם חבר הכנסת זיאד לא יהיה, כי אני לא רואה אותו, רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי. גם אותו אני לא רואה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה אתה לא רואה? הכי קרוב אליך.

היו"ר ד' שילנסקי:

את הקרובים לא רואים.

למען הסדר הטוב, כיוון שהתחלתי להגיד מי יהיה אחריך – חבר הכנסת דראושה, כך שאתה תתאזר עכשיו בסבלנות; מתקרב המועד להשמעת דברייך.

חבר הכנסת אברהם יוסף שפירא, בבקשה.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בהחלט יכול להבין את מאמצי הממשלה לעשות שלום. אני בטוח שלזה הם מתכוונים. אפשר אולי גם להבין שיש כאלה הסבורים ששלום כרוך בנסיגה ובוויתורים. אבל אינני יכול להבין – ואני אומר זאת בגלוי – שיש חלק בעם שעושים חג וחדווה בויתור על החלקים האלה.

יש מצבים שאדם, לא עלינו, על מנת שיישאר בחיים, חייב לקטוע רגל או איבר אחר. הוא עושה זאת כי הדבר חיוני, אבל זה עדיין כואב לו.

ארץ-ישראל היא חלק בלתי נפרד מגופנו, של כולנו. אם הממשלה הגיעה למסקנה שצריך לוותר על שטח זה או אחר, אני מצפה שהיא תביע לא רק את התקווה לשלום, אלא גם את הצער, שערבים יבינו שיש פה צער, אבל עושים זאת למען השלום.

מפלגת העבודה על מרכיביה ההיסטוריים, מפא"י, אחדות העבודה וחוגים אחרים, היא מפלגת התיישבות. היא מפלגה שאי-אפשר למחוק את חלקה הגדול והמכריע בהתיישבות בארץ-ישראל. ולכן, דווקא בגלל זה, תמוהה כל כך העובדה שדובריה העיקריים אינם מביעים צער על ההכרח לוותר על שטח זה או אחר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אברהם שפירא (יהדות התורה):

הרבה נכתב בעיתונות על עמדתם של גדולי התורה בנושא השטחים והשלום. היו גם הרבה שציטטו דברי בורות. אני מבקש להבהיר את עמדתי, כפי שאני הבנתי מהם את דבר רבותינו. כדי למנוע שפיכות דמים הם מוכנים לעשות ויתורים, שנצביע בשתי הידיים ולא ביד אחת. צריך להבין, ארץ-ישראל לא נבחרה כארצו של העם היהודי על-ידי העם. ארץ-ישראל ניתנה לעם ישראל על-ידי בורא עולם. אדם יכול לוותר על משהו ששייך לו. לאדם קשה לוותר על משהו שלא שייך לו. ארץ-ישראל ניתנה לנו על-ידי בורא עולם.

השבוע, בפרשת השבוע, נאמר ברש"י על "בראשית": אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה מ"בראשית" אלא מ"החודש הזה לכם", שהיא מצווה ראשונה שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח ב"בראשית"? משום "כוח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים", שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקדוש-ברוך-הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו.

אני חשבתי לשאול: למה כתוב "כוח מעשיו הגיד לעמו"? למה לא כתוב "לעמים"? אני חושב שקודם כול צריך להגיד זאת לעם ישראל. עם ישראל צריך להיות משוכנע שאין אנחנו יושבים פה כליסטים, אין אנחנו יושבים פה ככובשים.

מובן שהערך של חיי אדם ושל הצלת נפשות הוא הערך העליון, ואם נהיה משוכנעים שאכן ההסכם עם אש"ף יביא לשלום מלא ולא תהיה עוד שפיכות דמים, או הרבה פחות – ודאי שלא היינו מצביעים כמו שהצבענו.

בינתיים לא שמענו שערפאת מצהיר וחוזר ומצהיר – אומנם פעם אחת הוא אמר – על מאמצים למניעת הטרור. זה סך-הכול מס שפתיים. לכן חשוב שהממשלה תבהיר, שאם הטרור יימשך – אי-אפשר לשחוט יהודים בצוואר אחרי שהורגים, ואנחנו נתלה זאת רק בכך ששוחטים את השלום. לא. קודם שחטו את היהודים. הם בטוח התכוונו לשחוט קודם יהודים. לא יכול להימשך משא-ומתן על מימוש הסכם כאשר שוחטים יהודים.

לפי ידיעות שהתפרסמו, עומדים לשחרר אסירים. אני מקווה מאוד שהממשלה לא תיסוג מעמדתה ותימנע מלשחרר אסירים שידיהם מוכתמות בדם יהודים. שחרור אסירים כאלה יהווה עידוד למעשי רצח כנגד יהודים.

השר פרס מדבר על מזרח תיכון חדש. הוא בוודאי מתכוון לזה. אבל בינתיים, מהצד הערבי אנחנו לא שומעים את הזמירות האלה. הדבר הכי קטן, על כל מה שהבטיחו להם – ביטול החרם הערבי, לא רק שלא עשו זאת, אפילו לא מדברים על זה. לא ייתכן שרק נותנים להם. מה בעצם הם היו עושים אם היו מבטלים את החרם הערבי? היו מתחילים אתנו עסקים. אני חושב שההסכם שהממשלה חתמה אתם היה שווה להם כדי להוכיח, להם ולכל ארצות ערב, שהנה ישראל נקטה מדיניות של שלום – אנחנו מבטלים את החרם.

ערפאת חוזר ומצהיר, כי ירושלים תהיה בירתם של הפלשתינים. במקרה כזה אנו כולנו, לרבות חברי מפלגת העבודה, מצפים שהממשלה אף היא תחזור ותודיע השכם והערב, כי ירושלים תישאר מאוחדת בשלטון ישראל לעולם ועד. קול ענות חלושה יתפרש כחולשה.

בכל הסדר אין לשכוח את החיילים הנעדרים. גם אם הם אינם בידי אש"ף, הרי אש"ף בוודאי יכול להשיג מידע לגביהם ולסייע לנו בשחרורם.

מר פרס, אני בטוח שאתם רוצים שלום. אני בטוח שאתם רוצים שלום אמיתי. אם הקדוש-ברוך-הוא ייתן שזה יתבצע, ובאמת יימנעו משפיכת דמים, אני בטוח שכל העם יתאחד תחת דגל אחד, לעשות שלום, אבל שלום אמיתי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק זיאד, ואחריו – לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, שוב שולחן הממשלה ריק.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון. ראשית כול, אני מודה לך שאתה מפנה את תשומת לבי בפעם השנייה. שנית, אני מודיע שאם עד תום דבריו של חבר הכנסת תופיק זיאד לא יהיה נציג הממשלה, אני אפסיק את הישיבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם יעשו בכוונה, כדי שאני לא אדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני נוהג לתת חמש דקות למקרה כזה, אבל אינני יכול לתת עכשיו חמש דקות, מפני שחבר הכנסת תופיק זיאד עלה לדבר, ולא אוכל להפסיק אותו באמצע.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני עוד לא התחלתי. אני מוכן לחזור למקומי. אם תפסיק את הישיבה עד שנציג הממשלה יבוא, אני מוכן לחזור למקומי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אולי נעשה עכשיו הפסקה?

רחבעם זאבי (מולדת):

לא. תזמין אותם.

היו"ר ד' שילנסקי:

יהיה מצב לא נעים אם לא אתן הודעה. אין עונשין אלא אם מזהירין. על משקל אותה אמרה אני מוכרח להודיע.

שאלו יהלום (מפד"ל):

התרעת קודם, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מוכרח להודיע, שאם בתוך חמש דקות לא יהיה נציג הממשלה, אני אפסיק את הישיבה. אבל אני לא אפסיק את דבריי באמצע, חבר הכנסת זיאד.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני עוד לא התחלתי, אדוני. אני מוותר על — — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הנה אני פה, אני פה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הנה, אנחנו התווכחנו, ונציג הממשלה הגיע. חבר הכנסת תופיק זיאד, בבקשה. אתה רואה, הכלל שאין עונשין אלא אם מזהירין הוא כלל טוב. בבקשה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, פסגת קהיר בין רבין לערפאת היא התחלת העבודה השחורה לביצוע הסכם פסגת ושינגטון. זו התחלת העבודה השחורה – לנקוט את הצעדים שיש לנקוט להצלחת תהליך השלום.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לקבוע שהממשלה נמצאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא הקשבת. כבר ציינו את זה.

רענן כהן (העבודה):

לא מזיק לציין זאת עוד הפעם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו נהנים מכך שלפחות שר אחד נמצא. רצוי שבעת דיון מדיני בתחילת מושב הכנסת יהיו יותר מאשר שר אחד. אבל כשיש שר אחד אנחנו חייבים להסתפק בזה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה שר עם איכות גבוהה. הוא עוסק באיכויות.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא מודה לך על המחמאה.

תופיק זיאד (חד"ש):

ההבנה ההדדית בקשר לוועדות המשותפות והמכניזם לביצוע הסכם עזה ויריחו תחילה באה להמחיש את הרצון הרציני אצל שני הצדדים ללכת קדימה, וזאת למרות ההתנגדות של המתנגדים, פה ובשטחים הפלשתיניים. היא באה להזים את האשליות של אלה שמשלים את עצמם שיש אפשרות לעצור את אבן השלום, שכבר התחילה להתגלגל מראש ההר.

אני מדגיש שהכוונות הכנות והרצון הטוב הם הביטחון שיעזור להתגבר על כל הפרובלמטיות ועל כל הבעיות והמכשולים שיש בדרך, והבעיות והמכשולים האלה הם לא מעטים.

יש להצביע על העובדה שהפלשתינים הם הצד החלש, היותר חלש; הם הצד הכבוש. אין להם מטוסים, אין להם טנקים, אין להם צבא של מעצמה אזורית כמו ישראל. ואין להם, לא נשאר להם על מה לוותר. והמקסימום שהם רוצים הוא לממש את זכות ההגדרה העצמית ואת הריבונות הלאומית שלהם.

לכן אני חושב, ואני מדגיש, שכל התקדמות תלויה בצד הישראלי, שהוא הצד היותר חזק, השולט בשטח והמחזיק בידיו את מה ששלו ואת מה שהוא של הצד האחר, הפלשתיני. זה הדבר הראשון.

דבר שני. אנחנו כבר שברנו את המכשול העיקרי. המכשול העיקרי הוא תמיד נקודת ההתחלה, הצעד ההתחלתי. וזה היה ההכרה ההדדית ולחיצת היד בין שני המנהיגים, הישראלי והפלשתיני.

רבותי חברי הכנסת, צריכים לעכל את העובדה שיש מצב חדש, שהוא שונה מהותית מהמצב הקודם. הסיבוב היה של 180 מעלות. הסיבוב של ההגה הכניס אותנו אל חדש, שהוא מלא נחת נפשית, מלא ירק, אוויר צח ותקווה בוערת לכינון השלום הצודק, הכולל והיציב, שכולנו חלמנו עליו עשרות בשנים.

לא חשובה עכשיו העובדה שמה שקרה בשבועות האחרונים היה אפשרי בסוף שנות ה-70. ולא חשובה עכשיו העובדה שהליכוד והימין הקיצוני מנעו את הדבר הזה שנקרא סוף שנות ה-70. לכן שילמנו, שני העמים, מחיר גבוה מאוד ומכאיב מאוד לשני הצדדים. הדבר הזה לא חשוב. החשוב הוא מה שקורה היום ומה שיקרה בימים הבאים. ואני גא להגיד, שתנועתנו הפוליטית היא האמא והאבא של הפתרון הזה במשך עשרות בשנים.

שאול יהלום (מפד"ל):

נכון.

תופיק זימד (חד"ש):

אבל גם זה לא חשוב היום.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה חשוב, חשוב.

תופיק זימד (חד"ש):

מה שחשוב היום הוא, שיש לקלוט את העובדה שפתרון של שלום צודק, כולל ויציב, הוא בלתי אפשרי בלי זכות ההגדרה העצמית לעם הערבי הפלשתיני ובלי התגברות על המכשולים העיקריים הקשורים בעמדה הישראלית. והמכשולים העיקריים הם ירושלים – בעיית ירושלים, בעיית הפליטים של 1948, זכות ההגדרה העצמית של העם הערבי הפלשתיני, זכותו למדינה משלו ובעיית הגבולות הסופיים. עמדתנו שונה מהותית מהעמדה המוצהרת של הממשלה ושל מפלגת העבודה, עמדתנו בנושאים האלה ידועה.

אמרנו לכם תמיד, שיש להתקדם לכיוון השלום ואפשר להתקדם בכיוון השלום, אם תשמעו לקולנו. אחרי עשרות שנים הממשלה שמעה לקולנו. אני אומר לכל חברי הכנסת מכל הסיעות: תשמעו עכשיו מה אנחנו אומרים לכם, תישמעו לקולנו, עכשיו, במקום שנשלם, שני העמים, עוד מחיר יקר בדרך אל השלום. זה הדבר השני.

והדבר השלישי: משימתו של ערפאת קשה הרבה יותר ממשימתו של רבין. ערפאת הוא המנהיג, הוא בעל הסמכות, אבל בכל זאת המשימה שלו קשה הרבה יותר מזו של רבין וממשלת רבין בהתמודדות עם המתנגדים להסכמים, מכיוון שערפאת והנהגה הפלשתינית נמצאים במצב של כיבוש, של סבל, של רعب, ואלה דברים שליליים, שהמתנגדים יכולים לנצל אותם בצורה שלילית. שם גם אין ממשלה, אין צבא, עדיין אין משטרה, ויש פלגים מזוינים. זה עושה את ביצוע המשימה קשה עוד יותר לפלשתינים. לערפאת אין מדינה, אין לו בשטח ממשלה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת זימד, אתה מוכן לגנות את פעולות הטרור של ה"חמאס"?

תופיק זימד (חד"ש):

אני גינתי. אתה כנראה חבר כנסת חדש, אבל כבר הספקת לשמוע כמה גינויים שלי בקשר לפעולות מסוימות. אני לא מגנה את המאבק נגד הכיבוש.

אלי גולדשמידט (העבודה):

היה מעשה טרור לפני – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

גינתי הרבה, חבר הכנסת.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן, אבל השתנה משהו, אנחנו נמצאים במשא-ומתן.

תופיק זיאד (חד"ש):

אם אתה מתכוון לוואדי-קלט, אני בא לזה, אבל אם אתה רוצה להקדים תרופה למכה – אני מגנה את הפעולות האלה, מה שקרה בוואדי-קלט ומה שקרה בלוד עם טולדנו. גינתי הרבה. אתה כאילו מגלה את אמריקה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא, לא.

תופיק זיאד (חד"ש):

אתה לא מגלה את אמריקה. כבר עשרות שנים אנחנו מגנים את הפעולות האלה, ותמיד אמרנו שהמטרה הצודקת מחייבת אמצעים צודקים. תמיד אמרנו את זה.

נוסף על כך אזכיר מה שאמרתי: ערפאת בקושי יכול לשמור על עצמו מפני כל ניסיונות ההתנקשות בחייו. רק בשבוע שעבר התגלתה מזימה, תוכנית לרצוח אותו ולרצוח אחרים, כמו פייצל חוסייני וחנאן עשראוו.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה בלוף, זה לא נכון. אף אחד לא רצה לרצוח את ערפאת.

תופיק זיאד (חד"ש):

זה הדבר השלישי.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה הכול בלוף לקראת המועצה הפלשתינית.

תופיק זיאד (חד"ש):

תשמע את הדבר הרביעי, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה בלוף, זה בלוף, זה בלוף. זה הכול בלוף.

תופיק זיאד (חד"ש):

והדבר הרביעי הוא השאלה הגדולה. ואני שואל אתכם דווקא, את ממשלת ישראל ואת כנסת ישראל. השאלה הגדולה היא: איך יכולה ישראל לעזור להנהגת אש"ף להתגבר – –

אני עוד לא התחלתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא התחלתי, אבל השעון רץ.

תופיק זיאד (חד"ש):

– על המצב? קודם כול בהסכם שיהיה מקובל.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, לא היו לך הרבה הפרעות, אבל אני מוסיף לך שתי דקות בגלל מעט ההפרעות שהיו. אל תפריעו לו, כי אז אצטרך להוסיף לו עוד הפעם.

תופיק זיאד (חד"ש):

אפשר לעזור, אם יהיה הסכם מקובל במסלול הסורי, שיהיה מבוסס על נכונות לנסיגה מרמת-הגולן לפי לוח זמנים מוסכם. שנית, שחרור העצורים והאסירים הפלשתינים.

שאול יהלום (מפד"ל):

הרוצחים.

תופיק זיאד (חד"ש):

רבותי, אלה שבויי מלחמה, אלה חלק מהבעיה, חלק אינטגרלי מהבעיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

רוצחים, רוצחים.

תופיק זיאד (חד"ש):

אלה הנהגות לאומיות, אלה "טרייד-יוניוסיטים", סופרים, משוררים –

שאול יהלום (מפד"ל):

אלה רוצחים עם דם על הידיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

– מהנדסים, רופאים.

סילבן שלום (הליכוד):

הם באו מ"הצופים", הפלשתינים האלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

רוצחים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תופיק זיאד (חד"ש):

הם חלק אינטגרלי מהפתרון, והם בעלי היכולת. תשמעו, שחרורם הוא גם לטובת ישראל. אלה הם בעלי היכולת לביצוע כל הסכם ולביצוע כל צעד המתחייב מהמצב החדש.

שאול יהלום (מפד"ל):

הם היום השוטרים במשטרה הפלשתינית.

תופיק זיאד (חד"ש):

הדבר הרביעי: יש להפסיק את המצוד אחרי המבוקשים ולהפסיק את מדיניות אגרוף הברזל. כל הדברים האלה יכולים לעזור להוציא את האוויר מהמפרשים שלכם, אתם המתנגדים.

והדבר החמישי בקשר אליכם, אתם הימין, הימין הישראלי, הפושט רגל, המבולבל.

סילבן שלום (הליכוד):

הקומוניזם – בשיא פריחתו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מר ילצין ממש – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אתם עשיתם טעות פטאלית כשהתנגדתם להסכמים, ועכשיו אתם קוצרים את הפילוג ביניכם. זעקת נתניהו, למשל, הזעקה: ההסכמים האלה הם סופה של מדינת ישראל. איזו בכיינות דמגוגית. איזו בכיינות דמגוגית, כשנתניהו אומר: על ערפאת להעניש את ג'ורג' חבש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אני מוסיף לך עוד דקה, אבל נא לסיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה שעדיין יש לך הרבה חומר.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא מדבר חצי שעה.

תופיק זיאד (חד"ש):

הוא אומר: על ערפאת להעניש את ג'ורג' חבש. אם לדבר באותה שפה, אני אומר שעל רבין להעניש את נתניהו והאחרים שמתנגדים להסכם.

האמת היא תמיד דו-צדדית; העמדה שלכם בקשר למשטרה הפלשתינית. מה אתם רוצים? אתם מדברים על סדר, אתם מדברים על ביטחון, על כל מיני דברים, ולא רוצים משטרה שתדאג לדברים האלה?

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, לא, לא.

תופיק זיאד (חד"ש):

איזו צביעות.

סילבן שלום (הליכוד):

המשטרה תחפש את הרוצחים של ואדי-קלט, היא תחפש אותם, תמצא אותם ותעניש אותם.

תופיק זיאד (חד"ש):

אתם רוצים לפוצץ את ההסכמים, אתם רוצים להפוך את ההסכמים האלה למלחמת אזרחים פלשתינים, אחרי שחשבתם להפוך את זה למלחמת אזרחים בתוך ישראל. אתם הפסדתם את המערכה הפרלמנטרית ואת המערכה הציבורית, ואתם צריכים לרדת מהעץ הגבוה שטיפסתם עליו.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים. שני משפטים אחרונים.

אתם מדברים על בחירות חדשות ועל משאל עם? הרי תפסידו.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא, חבר הכנסת תופיק זיאד, אל תתחיל.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני גומר, אני גומר.

סילבן שלום (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שלום, אי-אפשר להאריך – – –

תופיק זיאד (חד"ש):

תפסידו או לא תפסידו, הבעיה היא עקרונית. קיימת ממשלה בישראל שנשענת על רוב מינימלי של 61, חלק מהם ערבים. תתפוצצו – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש: שום קריאת ביניים.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים בעיקר: אתם בנויים, חברי הליכוד – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהלום, אתה, עם כל הכבוד, גרמת לכך שנאלצתי היום להאריך את רשות הדיבור לכמה ממתנגדיך ב-50%. הבא את זה בחשבון. אני מבקש מכולם שלא לקרוא שום קריאת ביניים.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מדבר כבר 20 דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רואה לפי הדף שיש לו עוד שני משפטים לסיום. תאפשרו לו לומר את שני המשפטים בלי קריאות ביניים, אחרת אלה יהיו עשרה משפטים.

תופיק זיאד (חד"ש):

הליכוד ובעלי בריתו הקיצונים בנויים אידיאולוגית ופוליטית על הטרגדיה הישראלית-הפלשתינית. אתם בנויים, פוליטית ואידיאולוגית על טרגדיה, על המשך הטרגדיה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, נתתי לך לסיים את שני המשפטים, ואתה נואם מחוץ לשני המשפטים.

תופיק זיאד (חד"ש):

לא, להיפך, זה בתוך שני המשפטים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לא יכול להיות דבר כזה. בשעה 18:30 סוגרים את הטלוויזיה. אתה נותן לו לדבר 20 דקות, זה על חשבוני.

תופיק זיאד (חד"ש):

אתם בנויים על הטרגדיה הזאת, שגורמת לקורבנות, להרס, לדם ולדמעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תופיק זיאד. חבר הכנסת תופיק זיאד.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה חייב לסיים.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני מסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה לא מסיים. אתה מנצל את הסבלנות שלי ואת היחס המיוחד שיש לי, כי אינני רוצה, מסיבה מסוימת, לנתק לך את המיקרופון. אתה מנצל את זה מעל לכל מידה.

תופיק זיאד (חד"ש):

לא נותנים לי לומר את המשפט האחרון. לא נותנים לי לסיים משפט. לא נותנים לי לסיים משפט.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיאד, אינני רוצה להתווכח אתך. בבקשה.

תופיק זיאד (חד"ש):

השלום פירוש – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אם אתה לא מסיים אני אנתק את המיקרופון.

תופיק זיאד (חד"ש):

משפט סיום.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

תופיק זיאד (חד"ש):

אתם בנויים על הטרגדיה הזאת. השלום מהווה את הסוף, את אובדן הקרקע שעליה אתם עומדים. אבל למרות הכול השיירה תמשיך בדרך שלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי.

אני מבקש מחברי הכנסת לא לנצל את – לא אומר מה לא לנצל.

בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראשית חתמו בבהילות ובחיפזון על הסכם העקרונות, ואחרי זה התחילו לבדוק את המשמעויות, וגילו שבר אחר שבר ואסון רודף אסון.

ההסכם הכי משמעותי והכי גורלי לעם ישראל בדורנו נחתם כלאחר יד, בלי להתייעץ עם הרמטכ"ל, המפכ"ל, ראש השב"כ, מתאם הפעולות בשטחים ומטותיהם.

רענן כהן (העבודה):

מאיפה אתה יודע?

רחבעם זאבי (מולדת):

מהם. מהם אני יודע. שאלת, נענית. מהם אני יודע.

הם הועמדו בפני עובדה מוגמרת, וכל הבדיקות נעשו בידי שני אקדמאים אנונימיים, במצוותו של סגן שר החוץ יוסי ביילין.

מי שהיה אתמול-שלשום פודל נהיה לרב-מג, שפרס מנגן בניצוחו ורבין מרקד לצליליו. רבין עצמו נהיה פודל של ביילין עם תיווך של פרס.

אם אמרו בעבר שרבין יומרץ, הרי במציאות רבין חודש וזויאד, מלשון חד"ש וזיאד. התוכנית המדינית של המפלגה הקומוניסטית, האנטי-ציונית, שברקורד שלה שותפות עם המופתי הירושלמי ואשר סרה לפקודתו של הרוזן האנטישמי סטלין, התוכנית שלה אומצה על-ידי יצחק רבין, ואוי לעיניים שכך רואות. מי יגול את החרפה הזאת מעל מפלגת העבודה, שראשונה בנו את הארץ הזאת. ראש הממשלה הולך מדחי אל דחי, הוא מזמן לעצמו פגישה שנייה עם רב-המרצחים ערפאת בקהיר, ודווקא ב-6 באוקטובר, שהוא יום "הניצחון" של המצרים לציון מלחמת אוקטובר.

עוד לפני כחודש הציג רבין סלידה מפגישה עם הרוצח מתוניס, ועתה הוא יוזם פגישה נוספת, כאילו זה הכרחי שדווקא הוא ייפגש אתו, ובכך הוא מעניק, בלי דעת, מעמד של ראש מדינה לראש הכנופיה הגוססת המתקראת אש"ף, ובכך הוא מחיה אותה ומחזק אותה.

עוד אנחנו מלווים לקבר את הצעירים שנרצחו בוואדי-קלט, מזנק יוסי ביילין לתוניס לזרועותיו האוהבות של ערפאת. הנאהבים והנעימים.

יש אצל הערבים חלוקת עבודה. 29 ארגונים מתנגדים להסכם עם היהודים והם ממשיכים להרוג יהודים, ואילו אש"ף, שכל ישותו אומרת שלום כביכול, לוחש: זה לא אני, הם רוצים לרצוח את השלום. היהודים מאמצים זאת וההצגה נמשכת. הורגים יהודים, והיהודים אוספים כספים למען מדינת פלשתינ בהקמה, ועוד מחוות ככל שיגיד יוסי.

גם אנחנו מתנגדים להסכם השלום הזה, האם אנחנו רוצחים בשל כך?

ויש חלוקת עבודה בין ממשלת ישראל לבין ערפאת, שלפיה אנחנו נתפוס את האנשי ה"חמאס" והוא יגנה זאת.

מאז נחתם ההסכם עם הפלשתינים נהרגו ארבעה יהודים ומספר חללינו באינתיפאדה מגיע ל-189. אתמול רצחו אותנו מפני שאין משא-ומתן מדיני והיום רוצחים אותנו מפני שיש משא-ומתן.

הערבים פועלים בתבונה ובבטחה, צעד אחרי צעד, בתורת השלבים להקמת מדינה פלשתינית מהנהר עד לים. רבין יכול להכחיש עד מחרתיים שלא נדבר על ירושלים, אבל אמש דיבר פייצל חוסייני עם השר שחל על ירושלים. הם מרגילים אותנו לכך שחוסייני הוא השר לענייני ירושלים, ואנחנו נלכדים במלכודת הזאת. איפה התבונה המדינית של יוצאי חלציה של מפא"י?

פרס אומר לנו שאנחנו אנשי האתמול, ואילו הוא ומרעיו הם אנשי המחר. כן, אנחנו בארץ-ישראל בזכות האתמול של עמנו, בזכות ההבטחה האלוקית, בזכות 12 השבטים שהתנחלו בארץ הזאת, בזכות השופטים והנביאים והמלכים, בזכות בר-כוכבא ולוחמי מצדה. כן, אנחנו אנשי האתמול, שרוצים להחזיר את האתמול לארץ הזאת. אנשים בלי אתמול מוצאים את המחר על גדות ההדסון.

פרס אומר לנו שהעולם השתנה. מה השתנה? אתמול רצחו אותנו מפני שאנחנו יהודים, והיום רוצחים אותנו מפני שאנחנו יהודים. מה שהשתנה הם חולשת הדעת, העייפות והרפיון אצל ממשלת רבין-זיאד. מה שהשתנה זה אובדן האמונה שלכם ברעיון הציוני ובחזון של מדינת היהודים. מה שהשתנה זה איבוד מצפן ומצפון במפלגת העבודה, שאחריתה מביישת את עלומיה.

לא השתנה דבר בעולם, שמצדיק להתחיל בפירוק המדינה. העולם היה ונשאר צבוע, והוא לא יזיל דמעה על חיסול מדינת ישראל. העולם ומנהיגיו נשארו נאמנים לאינטרסים של נפט ושל כסף ושל השקעות ושל שווקים, ומה לו ולשיבת ציון?

ומלה אחת לחברים בש"ס: תפסיקו להלך בין הטיפות וליהנות מכל העולמות. אם תורת ישראל היא מורה הדרך שלכם, הרי אין כמצוות יישוב הארץ. אתם דבקים בססמה נואלת של קדושת האדם על פני קדושת האדמה. עליכם להבין שמשום קדושת חיי האדם היהודי, צריכה להיות מתחת רגליו אדמה יהודית, ואם זו תחסר ואם עליה ייאחזו קלגסי ערב – לא תהיה תקווה לאדם היהודי.

רבין הסכים לתת לערפאת את נפת יריחו, ואלו הם 300 קילומטרים רבועים, כמעט כל בקעת-הירדן, אבל לנו הוא מספר על הצ'ופצ'יק של יריחו. כך הוא עשה גם עם הגולן. בתחילה – לא יעלה על הדעת לסגת משם; אחר כך – סנטימטרים; אחר כך – נסיגה בגולן; ולבסוף נסיגה מן הגולן, מכל הגולן.

כך גם עם בקעת-הירדן. תחילה היא היתה אצלו נדבך חיוני בהגנת הארץ, ויש עליה קונסנזוס, וזה נכתב גם במצע המערך. אחר כך – יריחו תחילה; בסוף – אתם יודעים את הסוף.

שר החוץ פרס, הראש הבלתי נלאה של המגבית המיוחדת של פלשתיין, עושה ימים ולילות בגיוס כספים למען מדינת אש"ף. מדינות ערב, השופעות פטרו-דולרים, לא מעלות תרומה, אבל היהודים נתבעים לתת. פרס מסביר להם כמה זה חשוב.

אלה הם מעללי רבין ופרס, המונהגים על-ידי ביילין, שפועל לפי מצוות זיאד.

אסיים בדבריו של אורי צבי גרינברג שאמר: לא אחטא בשפתי אם אומר בשירי – השטן בעצמו השטין בדמם. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, ואחריו – לחבר הכנסת יורם לס.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לגנות בכל תוקף את רצח שני הצעירים היהודים, ובכך להביע את עמדותי, עמדה שמשקפת את עמדתה של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל, ואני יכול להתיר לעצמי לומר, גם הרוב המסיבי של העם הפלשתיני, שתומך בתהליך השלום ומתנגד לכל סוג של טרור בעקבות הסכם העקרונות וההכרה ההדדית בין ישראל לאש"ף.

כפי שאני מבין, אש"ף, שהתחייב לכבד את ההסכם ולקיים אותו, ממלא אחרי ההסכם במלואו. כך גם העיד ראש הממשלה, ואני שמעתי את הדברים גם ממר יאסר ערפאת בשיחה טלפונית שהיתה שלשום אתו, שבה אמר שהוא מחויב במילוי ההסכם. אבל אלה שטוענים – למה אש"ף מתיר היום דברים כאלה, אני רוצה להזכיר להם שאש"ף עדיין לא הגיע לשטחים. יאסר ערפאת עדיין נמצא בתוניס, והמשטרה הפלשתינית עדיין לא הוקמה, זרועות הביטחון הפלשתיניות, שאמורות לשמור על הביטחון הפנימי ולמנוע מעשי טרור מתוך השטחים הללו נגד מדינת ישראל, עדיין לא הגיעו לשליטה. לכן אי-אפשר לבוא לאש"ף בטענות כאלה בתקופה הזאת. כאשר אש"ף אכן ישלוט באותם שטחים לפי אותו הסכם שנקרא הסכם עזה ויריחו תחילה, לפי הסכם העקרונות, ובידיו יהיו הכלים, הוא ימנע מעשים כאלה, או לפחות ינסה למנוע כל מעשה טרור נגד מדינת ישראל, כי יהיה לו מה להפסיד.

היום לפלשתינים אין מה להפסיד. מה, הם יפסידו את הכיבוש? אבל כאשר יהיה להם מה להפסיד, אש"ף, כפי שאני מבין, ישקיע את כל המאמצים בשיתוף פעולה עם כוחות הביטחון הישראליים כדי למנוע כל אלימות באזור. צריך לחכות ולתת הזדמנות טובה להסכם השלום הזה להתממש.

בראשית דברי אני רוצה לברך גם את שר החוץ, ממלא-מקום ראש הממשלה מר שמעון פרס על הנאום, שהיתה בו ראייה אסטרטגית לגבי עמי האזור כולו. אני חושב שאנחנו זקוקים בבית הזה לנאומים כאלה כדי להזכיר דברים לאנשים בעלי הבשורות השחורות, בעלי הראייה השחורה, כמו הנאום האחרון, ששמענו עכשיו מפיו של חבר הכנסת רחבעם זאבי. אני חושב שאנחנו צריכים לשמוע דברים כאלה, כיוון שעמי האזור כבר עברו תקופה ארוכה של מלחמות, שפיכות דמים, טרור לסוגיו.

אנחנו זקוקים לראייה שתדבר על שיתוף פעולה כלכלי, על קץ שפיכות הדמים ועל פתיחת דף חדש בהיסטוריה של האזור.

לכן תמכנו ואנחנו תומכים בהסכם העקרונות, ואנחנו תומכים במדיניות הממשלה, שבאה לידי ביטוי בהסכם הזה ובהכרה ההדדית בין אש"ף לישראל, והתבטאה היטב בלחיצת היד בין מנהיגי שני העמים – יצחק רבין ויאסר ערפאת.

יש לברך על המפנה ההיסטורי הזה ולא להיבהל, אלא צריך לברך ולחזק את התהליך. מנבאי השחורות, שתמיד ניבאו שהפתרון היחיד הוא בדרך של כוח, בדרך של מלחמות, אני מקווה שיתבדו, ואכן אנחנו בתחילתו של תהליך שיהווה מפנה היסטורי לגבי שני העמים.

ומי בעצם מתנגד היום להסכם הזה? אלה שטוענים שארץ-ישראל השלמה היא זכותו של העם היהודי, ואלה שטוענים שפלשתינ השלמה היא זכותו של העם הפלשתיני. המקסימליסטים משני העמים הם שמתנגדים להסכם, הם שמפחדים מהשלום. לכן יש היום שיתוף פעולה ברור בין הימין הישראלי לבין הימין הפלשתיני, בין הליכוד, מולדת וצומת לבין "הג'יהאד האסלאמי" וה"חמאס". הם רוצים פלשתינ רבתי ואתם רוצים ישראל רבתי. לכן אתם מתנגדים להסכם הזה, מפחדים מהשלום ומנסים להבהיל את שני העמים מהסכם העקרונות.

אומנם "עזה ויריחו תחילה" הוא סעיף אחד מהסכם עקרונות, שיש בו נקודות אחרות שיכולות לתת הזדמנות טובה להשגת שלום צודק באזור, שלום כולל, ואני מקווה שכפי שחלה התקדמות במשא-ומתן עם הפלשתינים ועם הירדנים, תחול תפנית היסטורית גם עם הסורים ועם הלבנונים, וכפי שאני מבין, הסורים והלבנונים מוכנים להגיע להסכם שלום עם ישראל, שיתבסס על עיקרון של שלום תמורת שטחים.

יש ויכוח על פרטים כאלה או אחרים – איזה סוג של שלום ואיזה סוג של נסיגה, אבל העיקרון שלפיו חתמה ישראל על הסכם השלום עם מצרים יכול להתבצע גם עם סוריה ועם לבנון, ואני מאמין שאנחנו הולכים לקראת מהפך היסטורי, תפנית היסטורית באזור כולו.

בביקורים שלי ובפגישות שלי בתוך השטחים, ביריחו, בעזה, בשכם, במזרח-ירושלים ובמקומות אחרים אני נפגש עם אנשים ומדבר אתם. ואומר לכם במלוא הכנות: יש תפנית אמיתית בראייה של הפלשתיני, ברחוב הפלשתיני כלפי מדינת ישראל, כלפי העם היהודי וכלפי סיכויי השגת השלום באזור. יש אמונה רבה יותר בזכותה של מדינת ישראל להתקיים ובזכותו של העם הפלשתיני לחיות בשלום במדינתו העצמאית, בגדה המערבית וברצועת-עזה, שתחיה בשלום עם מדינת ישראל.

אלה שנבהלים מהפתרון הזה ואומרים: הפתרון הזה יוליד מדינה פלשתינית, אני אומר לכם: כן, יוליד מדינה פלשתינית, כי אין פתרון אחר. זה מה שיהיה. לא יהיה פתרון אחר.

חנן פורת (מפד"ל):

איפה תהיה הבירה שלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הבירה שלה צריכה להיות מזרח-ירושלים, כפי שמערב העיר הוא הבירה של מדינת ישראל, מזרח-ירושלים צריכה – – – זאת הדעה שלי.

חנן פורת (מפד"ל):

זכות השיבה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זכות השיבה – כל אחד במדינתו ובמולדתו. העם היהודי במדינת ישראל בגבולות 1967, והעם הפלשתיני במדינת פלשתיין, שתקום בגדה המערבית וברצועת-עזה.

חנן פורת (מפד"ל):

ולא ביפו וברמלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יפו היא חלק ממדינת ישראל. נצרת היא חלק ממדינת ישראל. אכסאל – הכפר שלי הוא חלק אינטגרלי של מדינת ישראל. לא מדובר על גבולות 1967. ואני אומר את הדברים הללו, ואני שומע אותם גם מהנהגת אש"ף וגם מ"עמך" בתוך השטחים. לכל אחד יש זכות השיבה לביתו, למולדתו, למדינתו העצמאית, שתחיה בשלום עם המדינה האחרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

לפי תורת השלבים קבעו באש"ף – לקבל מהיהודים כל מה שאפשר לקבל בדרכי נועם ואחרי זה שחרורה המלא של פלשתיין, מדינת פלשתיין, מהנהר עד הים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה אתה בעצם אומר לעם הזה?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה כתוב אצלו באמנה הפלשתינית שלא בוטלה מעולם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה אומר שהיו מאה שנים של מלחמות, אז יהיו עוד מאה שנים של מלחמות. זה בעצם מה שאתה אומר, תתבייש לך. זאת הבשורה לנכדים שלך? על מה?

חיים אורון (מרצ):

אין טלוויזיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה לא עניין של טלוויזיה, חבר הכנסת חיים אורון. אני אומר את זה בכנות. מה אנחנו צריכים עוד מלחמות, עוד שפיכות דמים? זאת הבשורה לנכדים שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זאבי, אתה יכול לקרוא קריאת ביניים אחת, שתיים, אבל לא שרשרת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

סליחה, מותר לשאול אותך שאלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, לא. אין לו זמן. הזמן שלו מסתיים. אינני יכול לאפשר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מאמין שאפשר להגיע להסכם של שלום שיבטיח את הזכויות של שני העמים, ולא להיבהל מהסכם שלום. אפשר להאמין לערבים ואפשר להאמין ליהודים שהם רוצים שלום. יש נביאים כאלה בשני הצדדים שזועקים נגד השלום כי הם רוצים את הכול, והכול אי-אפשר לקבל. ארץ-ישראל השלמה ושלום אי-אפשר להשיג. פלשתינ השלמה ושלום אי-אפשר להשיג. דרך הפשרה היא הדרך הנכונה. לכן, המחנה המרכזי, המתון, בתוך העם היהודי, והמחנה המרכזי, המתון, בתוך העם הפלשתיני הגיעו להסכם הזה, ואני מאמין שיש לתת הזדמנות לשני המחנות הללו להמשיך בדרך השלום כדי להשיג שלום צודק באזור.

לכן, אנחנו תמכנו ונתמך בהסכם הזה ובמה שיבוא בעקבותיו, ואני מאמין שיהיה צורך להגיע להסכם שיביא להקמת קונפדרציה ישראלית-ירדנית-פלשתינית ושוק מזרח-תיכוני משותף, שיפריח את השממה ויקדם את האזור ויפתח את האזור לטובת כל אוכלוסייתו, יהודית וערבית, פלשתינית וישראלית. אפשר להשיג את הדברים הללו. אני חושב שהעולם גם מצפה מאתנו לתפנית חיובית בנושא הזה.

על כן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שהיום אנחנו נמצאים לפני תקופה חדשה שיש לברך עליה, לחזק אותה ולהגביר את האמון בהנהגה הן במדינת ישראל והן בתוך אש"ף, בתוך העם הפלשתיני, שידעו להשיג הסכם. לא קל לשני הצדדים לקבל אותו, אבל זה הסכם פשרה שיש לברך עליו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עם ישראל מתבונן בהסכם השלום בתערובת של תקווה וחששות. התקווה היא ברורה, בסך הכול הכול רוצים שלום ונמאס מכל המלחמות. אבל החשש הוא גדול. נחתם הסכם שבראשי התיבות שלו באנגלית נקרא DOP, הצהרת עקרונות. הנייר הזה מייצר הרבה ועדות מסוגים שונים, אבל האמת היא שהצעד הראשון של הפסקת הטרור כולו נמצא באחריותו של הצד השני, והחשש הוא שהצד השני לא יצליח לחסל את הטרור. בלי חיסול הטרור לא תהיה שום התקדמות בשום שטח אחר.

בעוד שנתיים, בתחילת 1996, זו שנת בחירות, זה יהיה גם הזמן לדון על הסדר הקבע, ואנחנו צריכים במסגרת הסדר הקבע לומר דברים פשוטים. ברור שהנייר כפי שנחתם מוליך להקמת ישות פלשתינית בשמות כאלה ואחרים, כי אנחנו במדינת ישראל לא יכולים להכיל כמות כזו של ערבים. אבל המחיר שהערבים ישלמו בשביל הישות הפלשתינית יהיה הסכמה וחתימתה על תוכנית שנקראת השידרה הכפולה.

רבותי חברי הכנסת, כאשר מסתכלים היום על ארץ-ישראל רואים סולם שעומד על רגל אחת. על הרגל המערבית – שפלת החוף; כל האוכלוסייה יושבת בה. יש שלבים לסולם הזה – פרודדור ירושלים, עמק יזרעאל, בקעת ערד, באר-שבע. אין לו רגל במזרח. מזרח ארץ-ישראל ריק מערבים, אין שם ערבים. לא במדבר יהודה, לא במדבר השומרון בשיפולים המזרחיים – –

חנן פורת (מפד"ל):

אז למה מוסרים את אזור יריחו?

יורם לס (העבודה):

יריחו זה סתם פרודדור. – – בוודאי לא בבקעה.

חנן פורת (מפד"ל):

הרגל הזו תהיה קטועה.

יורם לס (העבודה):

ופתרון הבעיה שבה אנחנו נמצאים, מול הערבים שיקבלו את הישות שלהם, אפשר לקרוא לזה בכל מיני שמות עבריים ולועזיים, הפתרון הוא תוכנית השידרה הכפולה. לכן הממשלה צריכה כבר עכשיו לסלול כביש בין ערד למעלה-אדומים. היא צריכה להפוך את מעלה-אפרים לעיר, היא צריכה להראות שכבר עכשיו, באזורים הריקים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סלח לי רגע. אני שוב מודיע, עם כל הכבוד, אומנם נמצא פה סגן שר הביטחון, אבל לא ייתכן שבדיון מדיני יהיה שולחן הממשלה ריק. אני שוב מודיע, שאם עד תום דבריו של חבר הכנסת לס לא יהיה שר, אני אעשה הפסקה. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כדי לממש את תוכנית השידרה הכפולה לארץ-ישראל צריך, כפי שאמרתי, לנקוט צעדים שייצרו עובדות היום, לקראת המשא-ומתן ב-1996. וכפי שאמרתי, נסלול אותו כביש שמדברים עליו הרבה זמן, בין ערד למעלה-אדומים. יש ליצור עיר באזור המזרחי של ארץ-ישראל,

להשקיע הרבה באזור הזה של בקעת-הירדן, מדבר השומרון וצפון מדבר יהודה, ובאופן הזה, לעת המשא-ומתן הרציני, הסכם השלום שיביא שלום, הוא יביא את הישות הפלשתינית, כי אין ברירה, והוא יחזק על-פי תוכנית השידרה הכפולה, את האחיזה שלנו בארץ-ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשטרה, בדיון האחרון כאן בכנסת, שהתקיים כאשר אישרנו, הצבענו על הסכם אוסלו, ישראל-אש"ף, מצא שר החוץ פרס, שאיננו כאן אתנו, לנכון לעשות שימוש לעגני בשמות. הוא שיחק בשמות, הזכיר מצא מרור, שמיר. היום, שלא ברתחת הוויכוח, אני רוצה להציע לשר החוץ פרס להתרחק כמפני אש מהתייחסות לעגנית לשמות של יריבים. שהרי, כידוע, בבית התלוי אין מזכירים חבל.

השם פרס, אחרי הכול, לקוח מן העולם הזואולוגי, מאותו עולם חיות, שהמקרא עצמו מזכיר אותן בקטגוריה של חיות טמאות.

רחבעם זאבי (מולדת):

במילון כתוב: ציפור החיה על נבלות.

יהושע מצא (הליכוד):

אני יודע מה שהמקרא מזכיר, ומזכיר את זה אף בחומרה גדולה יותר. דווקא מפאת כבודו של שר החוץ, אני לא רוצה להוסיף מה שהמקרא מזכיר, ולא רוצה לחזור על מה שאמר חבר הכנסת רחבעם זאבי. אבל אני מציע לפרס שלא יעשה שימוש לעגני בשמות, כי, כפי שאמרתי, הוא ימצא עצמו במצב מאוד מאוד לא נעים.

עם זה, אדוני היושב-ראש, כיוון שבעניין שמות אנחנו עוסקים, הרי בספר משלי אנחנו מוצאים את המשפט: מצא אשה מצא טוב; ואילו בקוהלת אנחנו מוצאים משפט אחר: מוצא אני את האשה מר ממוות. קדמונינו, כשרצו לדעת טיבו של שידוך מהו, היו שואלים בקצרה: מצא או מוצא? אם התשובה היתה "מצא", נחה דעתם. אבל אם התשובה היתה "מוצא", אוי לו ואבוי לו לאותו שידוך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, תחילה הבהלת אותי, כי אני מכיר את אשתך וזה בדיוק ההיפך. אבל בהמשך הרגעת אותי.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה יכול להעיד שכשמי כן הוא – "מצא".

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו הנחת את דעתי.

יהושע מצא (הליכוד):

כאשר התשובה היא "מוצא", כפי שאמרתי, ידעו כולם שאני לו ואבוי לו לאותו שידוך.

אני רוצה להרשות לעצמי, אדוני היושב-ראש, לציין כי לגבי השידוך עם ערפאת, לגבי אותו שידוך, נאמנות או חוסר נאמנות של הממשלה לארץ-ישראל, אותו חוסר נאמנות של הממשלה לירושלים וקידומה של מדינה פלשתינית, הרי לפנינו דוגמה קלסית שניתן לומר על ממשלה זאת "מוצא". מוצא אני מר ממוות ממשלה זו, המסתירה מהכנסת ומהעם את האמת הפשוטה, אותה אמת כי נכנעה היא עצמה לארגון השחרור הפלשתיני. אותה ממשלה שמצעידה את הפלשתינים לעבר הצפה של זכות שיבה, הצפה דרך אותו צ'ופצ'יק מעל הקומקום – משם צפויה לנו הצפה נוראה.

שר החוץ פרס הופיע היום בפנינו. לאחרונה, הוא גם ציין זאת, מזדרזים לאחר כל רצח, עם האמירה שכולם משתתפים בצער, ואכן משתתפים בצער, אבל מייד מוצאים לציין: הרצח הזה בוצע על-ידי ה"חמאס". אמר היום שר החוץ פרס, ואני מצטט: לשכנינו יש אינטרס לבלום את הטרור. אני שואל את שר החוץ, למה אין התביעה האלמנטרית, כבר לא אומר תביעה להפסיק את הרצח, כי אני מוכן לקבל, לצורך הוויכוח, לפי שיטתו של שר החוץ, שאין שליטה על ה"חמאס"; יבוא השלום, תהיה שליטה על ה"חמאס". יכול להיות, נניח. יבוא השלום, ישכון שלום בין שני הצדדים, לא נצטרך עוד להספיד את מתינו. אבל אותה תביעה אלמנטרית, כששר החוץ אומר שלהם יש אינטרס לבלום את הטרור, זה אלמנטרי לומר להם היום, כאשר הם מתכנסים בתוניס – למה לא יכול ערפאת לפתוח את המועצה הלאומית בגינוי? במה זה עולה לו – אם הכנות היא בדבריהם – לגנות את הרצח. לפחות זה. אבל אין גינוי של הרצח.

שר החוץ לאחרונה, לא רק בישיבה זאת ולא רק בכנס הקודם, מדבר על בניית מזרח תיכון חדש, אשר יענה על האתגרים החדשים בעולמנו. ואני שואל את שר החוץ, באמת מתוך כוונה להבין: על איזה עולם חדש אתה מדבר? על יוגוסלביה-בוסניה? השיער סומר כשאנחנו רואים מה מתחולל בעולם הזה, שאיננו רחוק מאתנו. על איזה עולם חדש אתה מדבר – על הטנקים שראינו לפני שבוע ברוסיה? על איזה עולם חדש – מי שיש לו טלוויזיה בכבלים רואה מה קורה בסומליה, רואה מה קורה בגרוזיה, רואה את הוויכוח בעולם בעניין סומליה, רואה מה קורה באנגולה, רואה מה קרה בעירק וכיצד צרים על עירק זו, שמהווה סכנה לאותו עולם חדש, רואה מה קורה באירן, רואה כיצד לבנון

חוסלה על-ידי אותו שכן שאנחנו רוצים אתו שלום והוא לא ישחרר אותה מציפורניו. אני באמת שואל: זה השלום? זה עולם מתחדש? אני שואל, לא כדי להרגיז ולא כדי לעקוץ, אני שואל את עצמי: האם שר החוץ שלנו לא הוזה הזיות כשהוא מדבר על עולם חדש? יכול לדבר שר החוץ על שלום במזרח התיכון, בינינו לבין מדינות ערב, בינינו לבין הפלשתינים. אבל למה להלעיט אותנו בדבר שהוא הזיה? עולם בוער, עולם סוער, הרג וחורבן בעולם. החזק מתקיים בו. אנחנו רוצים להיות חזקים, אנחנו עומדים בעמדת כוח כדי שלא להתחסל בעולם הזה. לדבר על עולם חדש?

אני מציע לשר החוץ, לפני שיגיע להפרכת הסהרה, שיעסוק בהפרכת הנגב, ולפני שיגיע לחיסול העוני בארצות ערב – שיעסוק בחיסול העוני הגובר כאן בישראל, ולפני שרמת החיים במזרח התיכון הזה ובעולם כולו, על-פי תוכניותיו, תלך ותעלה, יעסוק בחיסול הפערים כאן בישראל.

הייתי אומר לשר החוץ, ראיתי את הפגישה עם יורש העצר הירדני. אנחנו בסימן של לחיצות ידיים ובסימן של מפגשים, ואני מעריך את המפגש הזה, הוא מוסיף להתקרבות. אבל אומר שר החוץ: הזכרתי לו שאנחנו בני-דודים. טוב שהזכרת לו, אדוני שר החוץ, שאנחנו בני-דודים; הוא לא ידע. אבל אתה בוודאי יודע, שבני-הדודים האלה שלנו יושבים של שני-שלישים מארץ-ישראל. זאת הזכרת לו? בני-הדודים האלה, שיושבים היום ביהודה ובשומרון, רוצים מדינה נוספת.

רחבעם זאבי (מולדת):

שלושה רבעים מארץ-ישראל.

יהושע מצא (הליכוד):

את זה הזכרת לו? אתה משתבח בכך שהגענו למסקנה להפריד בין המשלחת הירדנית לפלשתינית. מה פירושה של הפרדה זאת, לא שני אינטרסים של שתי משלחות? לא עוד מדינה לפלשתינים נוסף על ירדן? אני מכיר את הסיפור של פדרציה ושל קונפדרציה. ערפאת תמיד עונה לך: אבל לפני כן יש מדינה, ורק אחר כך אפשר ליצור את היצור החדש הזה.

ריבוננו של עולם, צריך לומר לבני-הדודים האלה כמה דברים על מה שאנחנו צריכים. אני מציע לך, אדוני, בני-הדודים האלה שהם עצמם דודים, אולי קודם כול תגרום לכך שהם ישלימו בינם לבין עצמם לפני שישלימו אתנו? תשלים עירק עם אירן, ואירן עם מצרים – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

מה זה שייך?

יהושע מצא (הליכוד):

שייך. אתה לא היית בזמן נאומו של שר החוץ, ידידי הטוב, הוא דיבר על בני-הדודים.

נואף מסאלחה (העבודה):

הייתי ושמעתי את דבריו.

יהושע מצא (הליכוד):

בשלב זה הדודים עצמם רוצים לאכול איש את רעהו, ומה שמאחד אותם זה הרצון לבלוע אותנו כמדינה.

אנחנו רואים, אדוני שר החוץ, מעל מסכי הטלוויזיה את הפלשתינים. אנחנו שומעים אותם מדברים על זכות השיבה, והם מתכוונים לזה. אנחנו שומעים אותם מדברים על ירושלים בירת ישראל, והם מתכוונים לזה. אנחנו שומעים אותם מדברים על שחרור אסירי טרור, והם מתכוונים לזה. אתם אומנם מכחישים, אבל לצערי הרב, במעשיכם אתם מעודדים אותם.

אני אביא רק את הדוגמה של אסירי הטרור. למה הדיבורים האלה על שחרור, שאין לכם כוונה לשחרר? למה הדיבורים האלה? תשאל את שר המשטרה, מה קורה היום בבתי-הכלא, באילו איומים הוא נמצא היום, באילו תקוות ואשליות הם נמצאים. אם זו לא אשליה, למה לא לומר להם, על-פי שיטתכם: אנחנו נשחרר אתכם, אבל בתום תקופת המעבר, בעוד חמש שנים, ננסה אתכם, נראה מה קורה.

הלוא אתם באים ואומרים, עזה ויריחו תחילה, ושם זה הפיך; אם הניסיון לא יעלה יפה, ניקח חזרה את עזה ויריחו. נניח. אבל אם תשחררו אסירים, אתם תוכלו לאסוף אותם חזרה?

אדוני שר החוץ, אני מצטער לקבוע – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, זמןך תם.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסיים בתוך חצי דקה.

אני מצטער, אדוני שר החוץ, בהזיותיך יצרת עגל זהב – תשתית כלכלית מודרנית באזור, אתה טוען; צינורות נפט, מים, תעלות, נמלי תעופה, נמלי ים. אתה קורא לזה שעת רצון גדולה. אני אומר לך, אדוני שר החוץ, זו לא שעת רצון, זו שעת לצון, זו שעת לצון. כשאתה מדבר ומזכיר שעת רצון שכזו.

אם אתם רוצים להגיע לשלום, ואני מאמין שאתם רוצים להגיע לשלום, אני מבקש מכם לפרוס בפני הכנסת הזו את הדברים האמיתיים, את העובדות, ונפסיק לדבר על עולם שכולו הזיות, עולם שהוא כפי שתיארתי אותו, כולו סכסוכים. מגיע לנו להגיע כאן לשעת שלום, אבל לא באמצעות הזיות ולא באמצעות אשליות שאנחנו מטפחים גם בקרבנו וגם בקרב הפלשתינים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת יהושע מצא. אני מוסר את רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – תשובת שר החוץ, אם שר החוץ ירצה להשיב.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אני מבקש שהתשובה תהיה ביום אחר.

היו"ר ש' וייס:

מתי?

לימור לבנת (הליכוד):

אין רוב לקואליציה. אין רוב לממשלה.

קריאה:

תגיד מתי.

היו"ר ש' וייס:

טוב, בסדר.

קריאות:

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

לא שמעתי כמובן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. חבר הכנסת מנע. אדוני סגן שר הבריאות.

משה קצב (הליכוד):

אדוני — — —

היו"ר ש' וייס:

מייד אתן לך רשות דיבור. חבר הכנסת האשם מחאמיד. חבר הכנסת רענן כהן, אתה תדבר בנחת את מלוא זמנך. חבר הכנסת מחאמיד. הגידו, לא שומעים או שלא שומעים אותי? חבר הכנסת חנן פורת, חבר הכנסת דוד מנע, זה לא מקובל לשוחח אפילו עם חברים טובים ביציע, אפילו לא עם יואל ניר.

חברי הכנסת, אני לא המצאתי את הכנסת ולא את התקדימים, ולא מישוהו אחר אם היה יושב כאן. זו מסורת בכנסת, שהתקיימה בבית הזה פעמים רבות, שהממשלה, משיקולים שלה, מבקשת להשיב ביום אחר. זו לא המצאה שלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

ומותר למחות על כך.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מנעתי את המחאה. אני רק מסביר. חבר הכנסת קצב, יש לך הערה? מהמקום, בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הרי זו לא הצעת אמון בממשלה. הרי לשר החוץ אין חשש שהממשלה תיפול היום. אני מציע לשר החוץ ולממשלה שלא להיבהל. הצעות ההחלטה אינן עומדות בניגוד להצהרות הפומביות שלכם. לכל היותר, הן יכולות להסיר את המסכה מעל הפנים שלכם. אני מציע, אדוני היושב-ראש, לפנות בקריאה לממשלה. לשר החוץ אין מה לחדש. הוא יודע בדיוק מה להשיב לחברי הכנסת.

יואיל שר החוץ להשיב על דברי הנואמים. נקיים הצבעה. אני מציע למפלגת העבודה, אף שנדמה לה שכרגע אין לה רוב להצעות ההחלטה: נגבש הצעת החלטה משותפת, שתתקבל ברוב של 90 עד 100 קולות, וכך יצאו הכנסת והממשלה ומדינת ישראל נשכרות.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת משה קצב מציע לנו להסיר את המסכה. הוא בכלל מציע לי לכתוב שירים.

היו"ר ש' וייס:

זאת לא בושה.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ ש' פרס:

אני שומע שבכל רגע עומדת להיוולד תוכנית חדשה של הליכוד. אני רוצה להשיב מחר.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הדיון נמשך. עוד דובר אחד.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, כנסת נכבדה, לפי הניסיון ההיסטורי שרכשנו במשך שנים גם במה שקרה כרגע, אני חושב שלא מקובל שלפני שאחרון הנואמים מסיים את דבריו, תהיה הצעה לכאן או לכאן. יש סדר, יש תקנון, ואני חושב שמה שנעשה כאן הוא בניגוד לתקנון.

היו"ר ש' וייס:

מה נעשה בניגוד לתקנון? לא הבנתי. מה נעשה בניגוד לתקנון? אני רוצה להסביר את זה. הסיפור הוא פשוט מאוד. חברי הכנסת, אני תמיד מודיע על הנואם הבא. כיוון שחבר הכנסת רענן כהן הוא הנואם האחרון, אמרתי ששר החוץ ישיב אחריו. שר החוץ הודיע את הודעתו. זה נקי לחלוטין.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש שדברי יישמעו בזמן שתהיה הצבעה, לפני ההצבעה. זה אותו דין. הדברים נאמרו, אני לא רוצה לומר את דברי עכשיו, אני רוצה לומר אותם בזמן ההצבעה. אותו דין חייב לחול גם במקרה שלי.

היו"ר ש' וייס:

תן לי להתייעץ רגע עם המזכיר. המזכיר שלנו מלווה אותנו 23 שנים. מדי פעם אני צריך להתייעץ אתו. זו לא בושה.

לפי המקובל, הדיון צריך להסתיים ורק התשובה נדחית.

רענן כהן (העבודה):

אני מצטער מאוד. הדברים נאמרו. נאמר – – –

היו"ר ש' וייס:

הכנסת לא נולדה היום.

רענן כהן (העבודה):

ממלא-מקום ראש הממשלה הודיע לפני סיום הדיון, שההצבעה לא תהיה היום והוא מציע להעביר את זה ליום אחר. מאחר שהדברים נאמרו לפני שהתחלתי לומר את דברי, אני מבקש לומר את דברי ביום שתהיה בו ההצבעה. זו זכותי. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי. בואו נבהיר את הדברים.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להבהיר את הצד הפרלמנטרי. מוסכם שהכנסת לא נולדה היום, וכי אני לא היושב-ראש הראשון, זה עדיין מוסכם. יש מסורת פרלמנטרית מוצקה, בכלל זה אצל קודמי, אשר לפיה מדי פעם בפעם הממשלה מבקשת להשיב ביום אחר. הסיבות ידועות. הרי אנחנו לא בתולדות פוליטיות. גם בזה אין חידוש.

את זה אומרים בדרך-כלל כאשר פונים לשר המשיב. כיוון שהדובר האחרון בדיון הזה היה צריך להיות שר החוץ, כמסכם, אני הודעתי על כך. ואז בא שר החוץ ואמר מה שאמר, ולא קרה כלום. המסורת נמשכת. זה יהיה הנאום האחרון, הממשלה תשיב כאשר היא תחפוץ להשיב. אם יש חברי כנסת שחושבים שהנושא הזה ראוי להגדרות תקנוניות – יש יוזמות פרלמנטריות לתיקון התקנון.

רחבעם זאבי (מולדת):

עשר סיעות דיברו, והממשלה לא מסוגלת לסיים את הדיון. זה תכסיס שקוף. זה פיאסקו. לכן צודק חבר הכנסת רענן כהן. אתם עושים צחוק.

היו"ר ש' וייס:

אני לא חושב שהוא חושב שעושים צחוק.

רענן כהן (העבודה):

יש סדר. הדובר האחרון, הבא בשם הממשלה, יעלה ויאמר שהוא מבקש לדחות את הדיון וההצבעה. הכול מקובל, אבל לא יכול להיות מה שנעשה כאן.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני לא רוצה לשנות בחטף מסורת פרלמנטרית. הנה, קרה מקרה שכבר קרה בעבר הרבה מאוד פעמים. יש אי-שביעות רצון, ויש ערוצים פרלמנטריים לטפל בה. כרגע יסיים חבר הכנסת רענן כהן את נאומו והממשלה תשיב כאשר תשיב, כפי שהיה כל השנים. זהו.

נכון שהיו בעבר הסכמות בין סיעות להפסיק דיון ולהשאיר שישה-שבעה נואמים. הדברים נעשו בהסכמות. אגב, לפני שבועיים-שלושה שבועות עשינו זאת בהסכמות.

רחבעם זאבי (מולדת):

היום מסכימים רק עם אש"ף – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מצטער אם נגרם צער לחבר הכנסת רענן כהן. אבל זה המצב.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לפנות ליושב-ראש ולממלא-מקום ראש הממשלה ולבקש שהדברים שלי יישמעו בעת ההצבעה בעקבות מה שנעשה היום. אני חושב שזה טיעון צודק, זו בקשה צודקת, ואודה ליושב-ראש אם הוא יאפשר לי לעשות כך.

משה קצב (הליכוד):

אפילו בעד זה יש רוב בכנסת עכשיו.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני יודע שהמניעים לבקשה הם טהורים ותמימים. אני לא רוצה לשנות מסורת. אני מבקש שתבין זאת.

רענן כהן (העבודה):

אני מקבל את ההכרעה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין את הטיעונים. אלה טיעונים חמים ואמיתיים, אבל בואו לא נשנה מסורות בחטף. יש להן משקל רב בחיים הפרלמנטריים.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, חברי הכנסת, הניסיון ההיסטורי שרכשנו במשך כמעט 100 שנים, מאז החלה החזרה לציונות, מוכיח שלמרות הניסיון שלנו לחיות בדו-קיום, בשלום, עם הערבים ובכפיפה אחת, אין אנו מצליחים לעשות זאת. לכן, תוכנית האוטונומיה שהעלתה הממשלה, אשר תביא להפרדת האוכלוסייה בארץ-ישראל המערבית, נותנת סיכוי משמעותי לכך שאפשר יהיה להגיע סוף סוף לדו-קיום כלשהו בארץ.

עם זאת, אני מודע לדאגה הגוברת של התושבים הישראלים בגדה המערבית ובחבל-עזה, החוששים לעתידם באזור. העליתי היום בוועדת החוץ והביטחון הצעה שיש בה כדי לפתור חלק מהבעיות שמעלה הסכם העקרונות. הצעתי חילופי שטחים ותיקוני גבול בין גוש אריאל, כלומר גב ההר המהווה אזור ביטחוני של מדינת ישראל ואשר מפלגת העבודה הקימה, לבין שטחים חלופיים הנמצאים בשליטת ישראל. על-פי הצעתי, מדינת ישראל תעביר למוסדות האוטונומיה, לאחר שהסכם "עזה ויריחו תחילה" יבוצע במלואו, שטחים חלופיים, ובתמורה תשאיר תחת ריבונות ישראל, כמו תל-אביב ורמת-גן, את אזור גוש אריאל.

חנן פורת (מפד"ל):

מה זה "שטחים חלופיים"? למה אתה מתכוון?

רענן כהן (העבודה):

אתה תשמע אותי. קצת סבלנות. בהמשך אומר גם אילו שטחים, ואשאיר זאת לאחרים.

יש בכך כדי להבטיח לחוששים מפני פגיעה בביטחון ישראל את השליטה בגב ההר, וצעד זה יכול לחזק את הסיכוי לשלום. הצעה זו יכולה להוות ניסיון וחשיבה חדשה, כדי לפתור את הבעיות הקשות שתהיינה בעת המשא-ומתן עם הפלשתינים. למשל, ניתן בתיקוני גבול להעביר, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, את היישוב ברטעה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, פה נאמרים דברים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

האשם, תקשיב, הוא רוצה להעביר אותך לצד השני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מקשיב, אני מקשיב.

רענן כהן (העבודה):

– – – את היישוב ברטעה שבמשולש הצפוני, שעד מלחמת ששת הימים – – –

יהושע מצא (הליכוד):

איפה דראושה?

רענן כהן (העבודה):

אני מציע להקשיב להיסטוריה, למציאות. ניתן להעביר את היישוב ברטעה שבמשולש הצפוני, שעד מלחמת ששת הימים היה חצוי, באופן שמחציתו נמצאה מעבר ל"קו הירוק" ומחציתו בשטח ישראל. ביישוב זה מתגוררת חמולת קבהה. חמולה זו נאלצה לעבור סבל רב בשנים 1949-1967, כאשר התושבים עמדו משני צדי הוואדי והביטו בכיליון עיניים על קרוביהם. היום יוכלו האנשים האלה להשתייך ליחידה אחת, לאוטונומיה. זה יהיה כפר אחד, לא מפוצל. המשפחות תתאחדנה עם קרוביהן ללא שום קושי דתי, תרבותי ושפה.

הוא הדין לגבי תושבי אריאל, היכולים להיות חלק בלתי נפרד מהארץ על-ידי כביש חוצה-שומרון.

האשם מחאמיד (חד"ש):

יש לך עוד דוגמאות כאלה?

רענן כהן (העבודה):

כן, אני מביא עוד דוגמה.

קריאה:

רענן כהן (העבודה):

לא הדוגמה שאתה מצפה לה.

יישוב אחר כמו ברטעה, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, הוא באקה-אל-שרקייה, הנמצא מעבר ל"קו הירוק", ובאקה-אל-ע'רבייה בתוך "הקו הירוק". אותו סיפור אנושי, אותה טרגדיה. ייתכן שבמקרה זה יש לצרף את באקה-אל-שרקייה לבאקה-אל-ע'רבייה בתוך מדינת ישראל.

את זה צריך למנוע כבר עכשיו, כי אסור שנגרום להפרדה בין משפחות באותו כפר, ולא צריך להיות למדינת ישראל עניין להמשיך ולהחזיק בשטח זה. גם מוסדות האוטונומיה צריכים להיות מעוניינים בנושא זה, משום שעקרונית צריך להיות להם עניין רב יותר להוסיף אליהם תושבים מבני עמם ודתם, מלשלוט בתושבים יהודים באזור האוטונומיה.

זו השעה לעשות תיקון אמיתי של מצב שנוצר בזמן שביתת הנשק, כשלא התחשבו בתושבים אלא רק בשטחים ובאדמות. היום צריך לעשות צדק גם לאנשים. בצעד זה ישראל תופיע כמדינה הומנית הדואגת לתושבים, ולא חשוב אם הם ערבים או יהודים.

אנחנו, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, נעשה מה שמדינות ערב לא עשו ליהודים וגם לא לתושבים שלהן, הערבים. לדוגמה, קרובה אלינו הטרגדיה הלבנונית. החברה שם התרסקה בגלל שנאה דתית ועדתית. התושבים שם חיו ועדיין חיים בתנאים הגרועים ביותר, משום שהשלטון המרכזי שלהם התמוטט בגלל קנאות דתית, שנאה עיוורת לגבי הזר והעדפת עדה או כת על פני המדינה והלאום. אנו, כמדינה שוחרת שלום, לא רוצים ליצור מצב כזה, ולכן אנחנו מציעים להקים ועדת מומחים, במסגרת הוועדות שאדוני ממלא-מקום ראש הממשלה, הממשלה מקימה, שיאתרו שטחים חלופיים לקראת הדיון בעניין הסדר הקבע בין ישראל למוסדות האוטונומיה.

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, אני מבקשת שקט. חברי הכנסת. תודה.

רענן כהן (העבודה):

הכוונה היא שוועדה זו תשקול קריטריונים כמו: ביטחון, צירוף מינימלי של תושבים ערבים לישראל, תוך חיזוק הרוב היהודי, מקורות מים וכדומה. אני משוכנע שהצעה זו, שהיא בת-ביצוע, תעניק תאוצה לתהליך השלום, תיצור רגיעה בשטחים ותחושת ביטחון לתושבים הישראלים בגוש אריאל.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה. חבר הכנסת מירום. חבר הכנסת בורג.

רענן כהן (העבודה):

כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, העליתי כאן הצעה, אשר אני סבור – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, הרעש הזה מפריע.

רענן כהן (העבודה):

העליתי כאן הצעה, אשר אני סבור שיש לבחון אותה בצורה יסודית ועמוקה. אני בהחלט מאמין כי רעיון של חילופי שטחים ותיקוני גבול יתרום לצדק, הן בצד הישראלי והן בצד הערבי-פלשתיני.

אני סבור כי אל לנו להירתע מדבר על שטח אשר הוגדר עד כה בתחומי "הקו הירוק". אל לנו להיתפס לססמאות ולסטיגמות. עלינו לבחון באופן מהותי את ההצעה ולנסות להתמודד אתה.

לסיכום, כנסת נכבדה, כמי שתומך בהסכם העקרונות, אני מוכן לקחת סיכון למען הסיכוי לשלום, אך לבי חושש מדינמיקה בתהליכים שהחלו, וכי לאחר מכן נאבד שליטה על תאוצתם וכיוונם של אותם תהליכים.

אל לנו לשכוח, כי העם הפלשתיני השואף לעצמאותו מדבר עוד היום – ומי שקורא את העיתונות הערבית לומד זאת, וגם מעל במה זו הושמעו הדברים – טוען ותובע הקמת מדינה פלשתינית עצמאית שבירתה ירושלים. עדיין לא ויתרו, לא אש"ף, לא ערביי השטחים ולא העולם הערבי על זכות השיבה של ערביי ארץ-ישראל.

לכן, אודה לממלא-מקום ראש הממשלה, שלמרות אמירתו היום, ייתן תגובה של הממשלה כדי להרגיע את החששות הן בצד הישראלי והן אצל הפלשתינים. אנו חייבים לספק לאזרחינו ביטחון ומענה לחששות שמהלכים בקרבם, בקרב המשפחות. ואותם דברים אני שומע בכל מקום ובכל יישוב. כולם רוצים בשלום, אבל דאגה גדולה מקננת בלבם. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

חברי הכנסת, תם הדין. התשובה וההצבעה נדחו למועד שעליו יוחלט.

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 62 לתקנון הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה לנושא הבא בסדר-היום: הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 62 לתקנון הכנסת. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום; בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני ועדת הכנסת הונחו בתאריך 21 ביולי 1993 ובתאריך 2 באוגוסט 1993 הצעותיהם של חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת מודי זנדברג וחבר הכנסת אברהם פורז לתיקון תקנון הכנסת, כך שהמליאה תחדל מן הנוהל השורר במשך שנים של הצבעה חשאית במקרה של בקשה להסרת חסינות של חבר הכנסת ותעבור להצבעה גלויה.

חברי הכנסת, זה 45 שנים נוהגת הכנסת דרך של הצבעה חשאית במליאה והצבעה גלויה שקודמת לכך בוועדה, ובהחלט יש מקום למי שישאל: מה מביא אותנו כיום, אחרי 45 שנים, שבהן נהגה הכנסת כך, לנהוג אחרת? חברי הכנסת, עיון בפרוטוקולים של הכנסת מעלה, שבמשך כל אותן שנים, בכל כנסת היו דיוני ועדת הכנסת רצופים בבקשות להפוך את ההצבעה במליאה גלויה, אלא שמשום-מה לא הסתייע הדבר, והכנסת לא סיימה את הדיונים האלה, שבהם היה לעתים אפילו רוב בוועדה בעד ההצעה שההצבעה במליאה תהיה גלויה. אבל, חברי הכנסת, אני צריך להיות הוגן מספיק כלפי המליאה כאן כדי לומר, כי ניתן להניח, שהאירועים שאירעו בכנסת במקרה הבקשה להסרת החסינות של חבר הכנסת לשעבר יאיר לוי, וכן האירועים של אי-הסרת החסינות של חבר הכנסת פנחסי, היו במידה מסוימת, או אולי במידה רבה, תמריץ לוועדת הכנסת ולחלק ממציעי תיקון התקנון להמליץ על מעבר לשיטה אחרת.

ועדת הכנסת קיימה ישיבות רבות בנושא הזה. זה החל בשלהי הכנסת השתיים-עשרה, בעת שכיהן בה כיושב-ראש הוועדה חבר הכנסת לשעבר חיים קורפו, ואז קיימה הוועדה חמש ישיבות בנושא, אך לא הגיעה לכלל המלצה למליאה. זה המשיך בשחר הכנסת השלוש-עשרה; ועדת הכנסת קיימה בעניין זה ארבע ישיבות עד אשר הגיעה למסקנת רוב, ולפיה היא מבקשת להמליץ על הסרת החסינות בהצבעה גלויה במליאה בדרך של תיקון התקנון.

חברי הכנסת, ייתכן שבקרוב תתייצב ועדת הכנסת עם המלצה לתיקוני חקיקה בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, וביניהם גם העיקרון הזה של הצבעה גלויה, וזאת מן הטעם שחברי הכנסת צחי הנגבי ודוד מגן כבר העבירו בקריאה טרומית הצעת חוק בעניין זה, ואף מן הטעם החזק יותר, כי חברים רבים בבית הזה מעוניינים לחזק את הנורמה החדשה שאנחנו ממליצים עליה כאן היום, מגדר תקנון הכנסת לגדר חוק, ששינויו קשה יותר, והמעמד המשפטי שלו חזק יותר.

כך או כך, חברי הכנסת, אנחנו מקיימים היום דיון על הנושא, אשר לפי הנוהל, מיוצג כאן על-ידי כיושב-ראש ועדת הכנסת, ואחר כך יעלו בזה אחר זה חברי הכנסת שהגישו השגותיהם במועדים המתאימים. לאחר מכן תיערך הצבעה כחוק.

עתה אציג לכם, חברי הכנסת, את ניגודי ההצעות והדילמות אשר להחלטה לעבור מהצבעה חשאית

קריאה:

רק מי שהגישו השגות?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

כן, רק הם.

מה הם ניגודי הדעות בעניין הזה? אני אתחיל דווקא בנימוקים שכנגד, כפי שבאו לידי ביטוי במרוצת השנים והם באים לידי ביטוי בהשגות השונות שהוגשו כאן. יש הטוענים, כי החסינות באה כדי להגן מפני התעמרות הרשות המבצעת בחבר הכנסת, כלומר, מפני סכנה למיעוט הפוליטי ולמיעוט בכלל. יש הטוענים, שאם הרשות המבצעת המתעמרת תבוא למליאה בהצבעה גלויה, גדולים הסיכויים שאנשי הקואליציה, הרוב, יצביעו בגלוי משיקול פוליטי, אלקטורלי, קואליציוני, תהיה משמעת סיעתית ועל-ידי כך יפגעו במיעוט. יש טענה של "אחד בפה ואחד בלב" שאומרת, שבהצבעה גלויה חברי כנסת רבים שרוצים, למשל, לא לתמוך בהסרת חסינות, ישאלו עצמם: מה חושב הציבור, מה מצפה ממני הציבור, ויצביעו כן מפני השיקול הפופוליסטי. כבר היו דוגמאות, שבהן רמזה הממשלה לחברי הקואליציה כיצד להצביע, ויש בכך – כך רואים חברי הכנסת – ראייה לכך, שעלולה להיות התעמרות מצד השלטון כלפי חברי הכנסת ועלול להיות מכבש קואליציוני. ובמיוחד מתנגדים המתנגדים להסרת חסינות בעבירות שהן לכאורה בעלות אופי אידיאולוגי, ובאים ואומרים, שבמקרים כאלה, כאשר חבר הכנסת נוהג על-פי אמונתו בהתאם לחופש ביטוי, חופש תנועה, חופש להפגין וכיוצא בזה, הוא עלול לעבור עבירה, או לעשות מעשה שהשלטון יראה בו עבירה ויתעמר בו אחר כך וישלח אותו אל בית-המשפט.

חברי הכנסת, אני מבקש לקבוע קודם כול את הכלל, שחשוב לחברי הכנסת להבין אותו יותר מכול. הדיון בהסרת חסינות וההצבעה, אם גלויה ואם חשאית, אינו קובע עדיין מה גורלו של חבר הכנסת שעבר עבירה. הוא בסך הכול קובע, שחבר הכנסת, כאחד האדם, כאחד האזרחים, יעמוד לדין. יכול שהוא יוכיח את חפותו, יכול שהוא לא יוכיח את חפותו, יעמוד לדין כאחד האזרחים. וזה דבר שצריך לראות אותו כאן. לעתים חברי הכנסת חוטאים בכך, שהם חושבים שהדיון בהסרת חסינות כבר קובע את גורלו של חבר הכנסת, ולא היא.

חברי הכנסת, הנימוקים בעד הצבעה פומבית, בעיני, הם כדלקמן: ראשית, כלל הפומביות של דיונים של פרלמנט הוא כלל שצריך לשמור עליו בכל דבר ועניין שאינו בבחינת בחירה אישית של מישהו לתפקיד. בכל הפרלמנטים בעולם המערבי – ואני אומר, בכל הפרלמנטים בעולם המערבי – אין הסרות חסינות חשאיות, ולא במקרה הדבר הוא כך, מפני שהכלל הפרלמנטרי קובע, שזכות הציבור לדעת מהי עמדתם של חברי הכנסת בשאלות מהסוג הזה. לכן, כלל החשאיות עומד בניגוד לרעיון הפרלמנטרי ופוגע בזכות הציבור לדעת.

חברי הכנסת, עקרון החסינות הוא חריג לכלל שלפיו הכול שווים בפני החוק, חריג שהוא מוצדק כנראה בנסיבות של הצורך לאפשר לפרלמנטר לפעול ולחבר הכנסת להיות חופשי להסתובב, להפגין וכיוצא בזה. זאת כדי לתת לו את החסינות, אבל לא כדי להחביא אחר כך את דפוס ההצבעה בעניין אם קיים ספק לגבי עבירה שהוא ביצע.

חברי הכנסת, בית-המשפט העליון קבע שהכנסת, גם בוועדת הכנסת וגם במליאתה, מהווה פורום מעין-שיפוטי כאשר היא פועלת בהצבעה להסרת חסינות. מישהו מכיר פורום שיפוטי חסוי שאין יודעים מה אומרים שופטיו? מדוע בהליכים אישיים, שקובעים גורלות, נחשפים השופטים על

דעותיהם, ואילו אנו כאן, כאשר אנחנו מחליטים החלטה שהיא עדיין לא בבחינת קביעת גורלות, כבר אנחנו צריכים שלא להיחשף על דעותינו? איזו הצדקה יש לכך?

חברי הכנסת, הואיל והשאלה היא אך ורק מה היו מניעיו של היועץ המשפטי לממשלה, מדובר בכלל בשאלה ציבורית. יש איזו טעות שצריך לתקן אותה. אם הכנסת מתבקשת, כמו שהתבקשה, למשל, להסיר את חסינותו של חבר הכנסת יאיר לוי – השאלה לא היתה מה עשה חבר הכנסת יאיר לוי, הוא לא עמד לדינה של הכנסת כאשר הכנסת התבקשה להסיר חסינות. האמת היא כי מי שנתונים לשיפוט של הכנסת הם היועץ המשפטי לממשלה, שיקוליו, מניעיו, האם נהג בתום לב, האם רדף, האם יש לו ראשית ראייה. אלה הן השאלות. הוא האדם שאנחנו מכריעים לגביו – היועץ המשפטי לממשלה, ולא חבר הכנסת. זה הנימוק המרכזי שבגינו אין צורך ליצור חשאיות, מפני שהיועץ המשפטי לממשלה אף הוא לא מבקש שתהיה חשאיות; הוא לא מיוחד מפני העניין. הוא מביא בחשבון שהוא עומד למבחנה של הכנסת, וזה ההיגיון. אני רוצה מאוד שחברי הכנסת יזכרו כאן את העניין.

דוד צוקר (מרצ):

אתה לא מתכוון ברצינות?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מתכוון מאוד ברצינות. רק שיקוליו של היועץ המשפטי לממשלה עומדים כאן, לא השאלה מה עשה חבר הכנסת. אם יש לו ראשית ראייה ואם הוא נהג בתום לב ולא רדף. ואם הוא עשה כך – –

דוד צוקר (מרצ):

בוועדת הכנסת אכן עומדת לדיון ההצעה של היועץ המשפטי לממשלה. מה שעומד כאן לדיון הוא רק דבר אחד – הסרת החסינות של חבר הכנסת.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, יש לך טעות בסיסית. אותם שיקולים שעומדים בוועדת הכנסת עומדים גם במליאה. אין ביניהם הבדל קל שבקלים, ואל תטעה בעניין זה. ורק היועץ המשפטי לממשלה ושיקול דעתו עומדים פה למבחן ולא חבר כנסת פלוני או אלמוני שמתבקשת הסרת חסינותו.

חברי הכנסת, יש גם אי-סבירות בלתי נסבלת בכך שבועדת הכנסת מצביעים בגלוי ואילו במליאה מצביעים בחשאי. למה? למה זה אפשרי שחברי הכנסת בוועדה ייחשפו על-פי הצבעתם, ואילו במליאה, שמסכת הראיות מובאת בה בעמקות פחותה, חברי הכנסת ילכו אל מאחורי הפרגוד?

שאלת ההשפעה הפוליטית והמפלגתית, חברי הכנסת, יש לה פנים לכאן ולכאן. קיבלתי מכתב מחבר הכנסת בני בגין, אשר ישיג את השגותיו כאן, שטוען שהצבעה גלויה עלולה להביא להחלטות בכפייה סיעתית, בהתעמרות ממשלתית וכן הלאה וכן הלאה. חבר הכנסת בני בגין, במכתבך אלי אתה גם ציינת שהיה פה מבחן, ואפילו ציטטת אותי, כיצד ממשלה עושה מאמץ להשיא את חברי הכנסת להצביע כך ולא אחרת. זה אפשרי בשיטה הזו וזה אפשרי בשיטה הזו. יש פנים לכאן ויש פנים לכאן. אנחנו ראינו שהיתה פה הצבעה בחשאי על הסרת חסינות, כאשר היו ניסיונות של גורמים כאלה ואחרים מתוך הקואליציה לקרוא לחברי הכנסת שלא להצביע בעד הסרת החסינות של חבר הכנסת פנחסי. אם כן, זה אפשרי בשיטה הזו וזה אפשרי בשיטה האחרת.

חברי הכנסת, יותר מכול אני מודאג מהדימוי הציבורי המכוער שהכנסת קיבלה בעיני הציבור. וזה לא שיקול זניח כל כך. הציבור קיבל את ההרגשה שלא רק עקרון החסינות עומד כאן לדיון, אלא שפרגוד החשאיות של הכנסת הופך אותה למקלט לחברי כנסת שנחשדים, וזו הסיטואציה הגרועה ביותר שיכולה להיות, במיוחד כאשר הדמוקרטיה הישראלית היא דמוקרטיה מאוד שברירית, מאוד חדשה וצעירה, מאוד בתהליכי בנייה. מה חשוב לנו יותר משמירה על האמון שהציבור ירחש לכנסת ואי-שמיטת האמון הזה מן הכנסת?

חברי הכנסת, אפשר להביא את הדברים עד לדימויים קטסטרופליים. אני יכול להעלות על הדעת שחבר כנסת יעשה עבירה פלילית חמורה אפילו בתוך משפחתו, תוך הפעלת אלימות על אשה או ילד. ואז יבוא פתאום מישהו ויאמר: הרי השלום חשוב יותר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה יודע שזו דמגוגיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

— — — הרי השלום הוא תוחלת ותכלית חלומותינו, ואתה עכשיו מוכן לסכן את המבנה הקואליציוני הרעוע ולסכן את תהליך השלום?

מן הטעם הזה ומטעמים נוספים שאמרתי כאן, אני חושב שאנחנו צריכים ללכת להצבעה גלויה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה זה נוגע להצבעה גלויה או חשאית?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

חברי הכנסת, כשמעמידים על כפות המאזניים את הפירות הבאשים שהולידה שיטת החשאיות מול העיקרון שהפרגוד מאפשר לחבר הכנסת להצביע לפי מצפוננו האישי, גובר בעיני האינטרס הציבורי האומר שחבר הכנסת צריך לתת דין לציבור הבוחר אותו בכל הצבעותיו, וגם בהצבעות בעניין הזה.

אני רוצה לומר – אני מדבר רק בשם עצמי – אינני רואה שיטה שתכפה עלי הצבעה בניגוד למצפוני, גם אם יהיה הדבר הזה בהצבעה גלויה.

דוד צוקר (מרצ):

פה אתה טועה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא מפחד, לא חושש ואעשה זאת בגלוי כפי שאני מאמין שאני צריך לעשות זאת.

חברי הכנסת, אנחנו נצטרך לבחון את שאלת החסינות, אורכה, רוחבה. אני יודע עד כמה יש פנים לכאן ולכאן בדיון הזה. אבל אני חושב שבסיכומו של דבר אנחנו צריכים ללכת להצבעה הגלויה כדי להיות הוגנים יותר. אין לשכוח ששיטת הבחירות הולכת ומשתנה. הציבור שופט את נבחריו. אני רואה בכך שינוי חיובי, ואני חושב שחבר הכנסת צריך להתייצב.

אני גם רוצה לומר כאן אפילו נימוק שהזכיר אותו יושב-ראש הכנסת הזאת, חבר הכנסת שבח וייס, מנוסה מאוד, חכם ומכיר את דרכי הכנסת. כאשר עומדים מאחורי הפרגוד ומצביעים, כפי שהצביעה הכנסת בעניין חבר הכנסת פנחסי, ואחר כך הציבור בשוק, נדהם מן ההחלטה, ומתחילים רננה, לחישה וניחוש מי הצביע איך, מי תמך ומי לא תמך, מה היו שיקוליו של זה ומה היו שיקוליו של זה. ואז פתאום כולנו נחשדים, כולנו עומדים מאחורי הפרגוד הזה ובכולנו נותן הציבור סימנים ואותות על כך שהבטחנו מה שאסור היה להבטיח.

חברי הכנסת, הושגו הרבה השגות בנושא זה. המשיגים יעלו כאן אחד אחד ויציגו את עמדותיהם. יש כאן השגות של חברי הכנסת שתומכים בכך שהעיקרון יהיה אותו עיקרון, אבל רוצים לבדד אותו לעניינים אידיאולוגיים, לחופש ביטוי, לחופש תנועה. מי שמשלה את עצמו, שהניסיון לקבוע כלל של הצבעה במליאה בנושאים כביכול פליליים, ואחר כך הניסיון לבדד זאת לנושאים אידיאולוגיים יותר אותנו בעניין הזה שלמים – טועה. כל פעם כאשר תהיה איזו הסרת חסינות, והיועץ המשפטי לממשלה יחליט להעמיד לדין חבר כנסת, יבואו הטיעונים שזה נופל בגדר הצד האידיאולוגי. אנחנו הרי יודעים. ואז ועדת הכנסת לא רק שתעסוק ללא הרף בשאלות, האם היועץ המשפטי לממשלה

נהג בתום לב והאם יש ראשית ראייה, אלא היא גם תוגיע את עצמה ללא הרף בשאלה, האם מקרה פלוני נכלל בתוך ההגדרה הזאת וראוי להצבעה גלויה, או שמא הוא ראוי להצבעה חשאית?

צר לי לומר כאן, אני מעריך מאוד את חברי הכנסת שהשיגו את השגותיהם להפרדה.

רן כהן (מרצ):

לא מביאים בחשבון, שמי שיצטרך לפנות לכנסת – – – עם כל הכבוד היא לא באה להתעמר ובוודאי לא לפגוע – – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני יודע את זה. אבל לאחר שהוא יגיש את מה שיגיש כנגד חבר הכנסת רן כהן, 'בוא ויטען חבר הכנסת, שכל מעשה שהוא עשה, כל פלילים כמעט שהוא ביצע, אם חלילה ביצע, נכנס בגדר האידאולוגיה שלו. וכך אנחנו נצטרך לעמוד כאן ולהוגיע את עצמנו ללא הרף.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני גם חושב, חבר הכנסת צוקר, שצריך מידה של יציבות כאן בבית הזה, שצריך לקבל החלטה שהיא ברורה: מצביעים בגלוי – מצביעים בגלוי; מצביעים בחשאי – מצביעים בחשאי. ללכת לקודקס של מה שבגלוי ומה שבחשאי, נוסף על המצב היום, כאשר ועדת הכנסת, בחלק, מצביעה בגלוי, והמליאה בחשאי – נראה לי שזה מסבך את העניין, גורם לאי-הבנתו, חלילה גם בתוך הבית הזה, אבל בוודאי בציבוריות הישראלית.

חברי הכנסת, אני מעריך מאוד את המשיגים. אני אומר את זה כאן, אני יודע מי הם. אחד אחד הם יעלו כאן, והם אנשים רציניים מאוד שהשקיעו מחשבה, והעיקרון מעסיק אותם. ואני גם אומר כאן באמת במלוא הכנות, שאני יודע שהנושא איננו חד-משמעי. אין פה אמת צרופה בצד אחד. ובכל זאת אני חושב, וזה הדבר אשר אני עומד לבקש כאן, שהכנסת תקבל את ההמלצה של ועדת הכנסת לעבור לתהליך של תיקון התקנון, לעבור להצבעה גלויה בכל עניין שקשור להסרת חסינות, ואנחנו נבחן את העניין. תעבור שנה, יעברו שנתיים. אם נגלה, חלילה, שהתהליך הזה היה תהליך לא נכון –

— —

דוד צוקר (מרצ):

כמה מקרים אתה חושב שיהיו בשנה או בשנתיים הבאות?

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לצערי, חבר הכנסת צוקר, אני רואה עננים מתקדרים בכל מיני כיוונים. ואני מציע לעצמנו שנלך אל הדרך החדשה הזאת בזהירות, מתוך בחינתה. ובסופו של דבר, אם נגיע, חלילה, למסקנה שיש פה היבט קואליציוני, שיש פה התעמרות שלטונית, הכנסת הזאת ריבונית גם לשנות מדרכיה. נדמה לי, וכך סברה ועדת הכנסת עם הרוב שלה, שהגיעה השעה לעשות את השינוי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת. אנחנו עוברים לדיון בהשגות. אני מזמינה את ראשון המשיגים, חבר הכנסת זאב בנימין בגין. בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להרחיב מעט את היריעה ולומר, שהכנסת בדרך כלל צריכה, לא תמיד זה קל, לבור לה את שביל הזהב בין היותה מבטאת את רצון הציבור, ובין היותה, חלילה, נכנעת לאופנות חולפות בציבור. אביא דוגמה מן החודשים האחרונים.

חברים זוכרים את הדיון לפני כשנתיים בעניין בחירה ישירה לראשות הממשלה; אופנה מובהקת. שמעתי לפני חודשים אחדים את שר החוץ שמעון פרס, בדבריו בסיעת מפלגת העבודה, אומר דברי הסתייגות שהזכירו לי מאוד את דברי ההתנגדות שלי לאותה אופנה לפני כשנתיים. ועל כן עלינו להיזהר מאוד בחקיקה שיש בה משום היענות לאופנה.

אבל יותר מזה, בגילוי לב האופייני לו, חברי הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, הודה לפני דקות אחדות מעל הדוכן שיש בחקיקה הזאת סממנים של חקיקה מיוחדת. הוא הודה בכך שהאירועים האחרונים הנוגעים להסרת החסינות של חבר הכנסת פנחסי ולתביעה להסרת החסינות של חבר הכנסת דרעי הכתיבו במידה רבה – אולי אמר, מסוימת – את תהליך החקיקה הזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא אמר לוי ופנחסי. הוא לא הזכיר את דרעי.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

סליחה, לוי ופנחסי.

אברהם פורז (מרצ):

אבל זה תמיד כך, בעקבות אירועים, ולא לפני אירועים – – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אסביר למה טעיתי, כנראה, מפני שאני זוכר את חברי חבר הכנסת מירום מביע עמדה לפני כחודש-חודשיים, ועל-פיה אין לשנות את החוק כל עוד תלוי ועומד עניינו של חבר הכנסת דרעי, באותו זמן שר.

חנן פורת (מפד"ל):

לא עוסקים בחקיקה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

לא עוסקים בחקיקה, בסדר. אני חשבתי שזאת עמדה יותר נכונה, יותר מכובדת. יש להיזהר מחקיקה מיוחדת, יש להיזהר מחקיקה אישית.

ועכשיו לעיצומו של עניין. ברשותכם, חברי הכנסת, אקרא בפניכם את מכתב ההשגה שלי ליושב-ראש ועדת הכנסת, ואני אסביר מאוחר יותר מדוע אני מבקש לקרוא אותו כמות שהוא. וכך כתבתי ליושב-ראש ועדת הכנסת ביום 23 באוגוסט 1993, ו' באלול התשנ"ג: "אני מבקש להשיג על התיקון המוצע לסעיף 62 לתקנון הכנסת, ואלה נימוקי: א. חוק חסינות חברי הכנסת נועד להגן על הכנסת וחבריה מפני שרירות לבו של השלטון. החוק נועד לאפשר לחבר הכנסת – באמצעות הצבעה, הבעת דעה בעל-פה או בכתב, או על-ידי מעשה בכנסת או מחוצה לה – למלא את תפקידו, גם כאשר פעילותו היא לצנינים בעיני השלטון.

ב. השלטון – הממשלה והמוסדות הכפופים לה – מתקיים על בסיס הרוב בכנסת; מבחינות רבות, הרוב בכנסת גם ניזון מן השלטון. אם יתאנה השלטון לחבר הכנסת ויטפול עליו אשמת שווא, הוא ישתמש ברוב השמור לו בכנסת כדי לגרום להסרת החסינות. הצבעה גלויה להסרת החסינות עלולה להעמיד את חבר הכנסת התומך בדרך כלל בממשלה בפני התנגשות גלויה בין צו מצפוננו לבין מצוות עמיתיו. אין בידינו שום ראייה לכך שבהתנגשות זו תגבר יראת המצפון על יראת מצליף הקואליציה; אין בידינו שום ראייה לכך שבהתנגשות זו יגבר מורא הציבור על מורא ראשי המפלגה; אין בידינו שום

ראיה שבעניין מסוים דעת הרוב בציבור אכן משקפת את האמת ואת הצדק, ויש לשלטון דרכים להשפיע בהן על דעת הציבור.

ג. שמא תאמר: לא ייתכן שבדמוקרטיה הישראלית יטפול השלטון אשמת שווא על חבר הכנסת? לפני שנים אחדות יכולנו לשאול את עצמנו: הייתכן שגוף שלטוני בישראל יטפול אשמת שווא של הריגה על אלוף בצה"ל? אולם כך אומנם קרה, ולביסוס האשמת השווא נבדו ראיות על-ידי שירות הביטחון הכללי בפרשה הידועה בלשון ריכוך כ"פרשת קו 300".

ד. לפני שבועות אחדים החליטה הכנסת להיענות לבקשת חבר הכנסת פנחסי, ומנעה את הסרת חסינותו. בכך נמנע בירור משפטי של כתב האישום שהוגש נגדו בתום לב על-ידי פרקליטות המדינה. כך קלע חבר הכנסת פנחסי את עצמו למצב נדיר וחמור: מעתה מוטל על כתפיו שלו נטל הוכחת חפותו. בידוע הוא שחשאיית ההצבעה בעניין זה נוצלה לרעה על-ידי הממשלה, אשר על-פי הודעתך, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, רקמה קנוניה במטרה לשמור על שלמות הקואליציה. אולם, כלל נקוט הוא בידינו: מניעת עוול קודמת לעשיית דין. מוטב כי לא ימוצה הדין עם אשמים רבים, ובלבד שלא יישפט אדם לחובה על לא עוול בכפו.

ה. את התרופה למעשה הקואליציה המחפה על אחד מחבריה יש למצוא במשפט הציבור ביום הבחירות, ולא בשינוי החוק. יש לשמור על חשאיית ההצבעה להסרת חסינות חברי הכנסת, כדי להמשיך ולהגן על חברי הכנסת מפני סכנת רדיפה על-ידי השלטון. אני מציע, על כן" – – –

בנימין טמקין (מרצ):

איך אתה יודע שהקואליציה היא שמחפה על אחד מחבריה? אולי דווקא האופוזיציה רוצה להביך את הקואליציה, ומצביעה בשקט?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

יכול להיות. חבר הכנסת טמקין, אני הבאתי את הדברים בשמו של יושב-ראש ועדת הכנסת לגבי מקרה פנחסי. שם הוא אמר שהיתה קנוניה כזאת. אני לא צריך לשאול את עצמי.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מתחבט בשאלה הזאת, ואני שומע אותך ואומר לך בעניין הזה של הקואליציה המחפה על אחד מחבריה, לו הייתי בטוח שזו הבעיה היחידה, היית משכנע אותי – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני לא טוען.

בנימין טמקין (מרצ):

– – אבל מה קורה אם האופוזיציה משתמשת בעניין הזה של הצבעה סודית?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני אסביר, מייד אסביר, ברשות היושבת-ראש.

כך סיכמתי את הדברים, כפי שהבאתי אותם, והצעתי על כן במכתב להשאיר את סעיף 62 לתקנון הכנסת.

מהו לדידי העיקר בעניין זה? יכול להיות כך ויכול להיות כך. טענתי ואני טוען שאין ראייה לכך שבהצבעה גלויה יגבר צו המצפון. אין ראייה. פעם אחת יאמרו, אני רוצה להיות כן – למען ארץ-ישראל; פעם אחת יאמרו – למען השלום. ואחר כך, חבר הכנסת מירום היה איתן מאוד בהודעתו, כל הכבוד: הוא יעמוד בכך. אחרים – אני לא יודע.

דוד צוקר (מרצ):

אני לא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תודה רבה, חבר הכנסת צוקר.

אלא מאי, חבר הכנסת טמקין, חברי? אמרתי, זו דעתי: ולו גם עשרה כאלה, על-ידי קנוניה, יימלטו מגזר-דין המגיע להם, עלינו להשלים עם זאת, לדעתי, ובלבד שאחד לא ייקלע למצב שבו מעלילים עליו עלילת שווא. זו גישתי. בדרך כלל אני חושב שהיא גישה המקובלת עלינו. אלא מאי?

חנן פורת (מפד"ל):

מה פירוש המשפט "יעמוד לחובה על לא עוול בכפו"? אם הוא יעמוד למשפט, בית-משפט של צדק ידון אותו. מה זה נקרא "יעמוד לחובה"?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אם חברי חבר הכנסת פורת חושב שזה תענוג גדול לעמוד שמונה-תשעה חודשים למשפט על לא עוול בכפו עד שיצא דינו לזכות, יעמיד עצמו בניסיון כזה.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת חנן פורת, אתה מדבר ללא רשות.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אני מבקש רק להוסיף: מדוע ביקשתי להביא את המכתב ככתבו וכלשונו עם תאריך כתיבתו? מפני שאני, איכשהו, ואינני משפטן, קלעתי לדעתו של בית-המשפט הגבוה לצדק שמסר את פסק-דינו בעניין מעמדם של חברי הכנסת פנחסי, כסגן שר, והשר דרעי שבועות אחדים אחרי שכתבתי את מכתבי. כפי שצינתי, לדעתי, דחק חבר הכנסת פנחסי את עצמו למצב בלתי אפשרי, והיום – מצב חדש. אם מחוקקים על-פי אופנה, לפחות תעודכן האופנה. בית-המשפט העליון, בפסיקתו, הביא תרופה מסוימת, לא כוללת. אדם לא יכול היום ליהנות מכל העולמות – גם להיות שר, גם להיות סגן שר וגם, בעזרת קנוניה קואליציונית או אפוזיציונית, להתחמק מהעמדתו לדין. לכן אני מציע לחברים לעדכן, לפחות לשיטתם, ולראות בפסק-דין בית-המשפט העליון שינוי חשוב במצב הקיים.

היות שאני שמעתי היום שחבר הכנסת אלי דיין התלונן שכאשר הוא מגיש הצעה בדבר חשאיות זה נחשב לתרגיל לא לגיטימי, וכשאני מגיש הצעה כזו זה נחשב לעניין מוסרי, רציתי להרגיע את חבר הכנסת דיין ולהסביר לו שהדבר נובע רק מן העובדה שאותי עדיין לא מכירים בבית הזה.

ובכל זאת, אני רוצה לסכם ולומר, שאני מציע, על יסוד הדברים האלה – בכלל זה עדכון בפסק-דין בית-המשפט העליון והכלל הגדול שמניעת עוול קודמת לעשיית דין – להשאיר את המצב על כנו ולדאוג לכך שההצבעה על הסרת החסינות אכן תהיה חשאית למען כבוד הכנסת כנגד שלטון בעתיד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בגין.

אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברי הכנסת, אני מבקשת לנמק את ההשגות ברציפות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כואב ומצער שאנחנו נדרשים לעסוק בכתבי אישום המוגשים נגד חברי כנסת, ועוד יותר כואב ומצער כאשר כתבי האישום האלה דנים בנושאים שיש בהם משום נטילת טובת הנאה אישית, ניצול מעמד אישי וכו'. הכאב הזה, אני חושבת, הכאב המשותף שלנו כחברי הכנסת, מנוצל לחידוש המתקפה, שהיא מתקפה לא חדשה, כפי שציין חבר הכנסת חגי מירום, על חסינותם של חברי הכנסת.

ההיסטוריה של הבית הזה יודעת דיונים רבים בוועדת הכנסת ובמליאה והתבטאויות רבות על כך שחסינות חברי הכנסת היא מקלט מיותר. הגיעו הדברים עד כדי כך שבעיני הציבור נתפסת חסינות חברי הכנסת כמין מותרות, כאילו לקחו חברי הכנסת לעצמם את הזכות להיות מעל החוק. לדעתי, המהלך הזה, שהוביל לתפיסה הציבורית הנפוצה הזאת, הוא כבומרנג החוזר אלינו, והיום באים ומנופפים בפנינו באותה דעה מופרכת שקיימת בציבור כנימוק לשינויים בתקנון הכנסת וגם כנימוק עקרוני לצמצום חסינות חברי הכנסת.

הצד העקרוני של חסינות חברי הכנסת הוא, שבאמצעותה הכנסת מגינה על עצמה, ולא, כפי שסבורים רבים, העניין של חבר הכנסת להגן על עצמו. הכנסת מגינה על חופש חבריה להתבטא, על חופש חבריה לנוע, על חופש חבריה מפני חיפוש ויתר המרכיבים של החסינות, משום שהכנסת רוצה להגן על עצמה כרשות עצמאית מול השלטון, לכך נועדה החסינות על כל המרכיבים שלה. ודאי שמטרת חסינות חברי הכנסת איננה להגן על חבר כנסת שהחליט לגנוב או על חבר כנסת שהתפתה להכניס לכיסו מה ששייך לציבור או על חבר כנסת שהחליט להונות או לרמות; לא זאת הכוונה. אבל בגלל תופעות שקרו ובגלל הלחץ הציבורי שנוצר בעקבותיהן במין מהלך שמזין את עצמו, הגענו לדיון הזה. בוועדת הכנסת הודו חברי כנסת אחדים בפומבי שהם נתונים ללחץ, ללחץ של הציבור בנושא זה.

הטענה הראשונה שהושמעה בזכות שינוי הסעיף והפיכת ההצבעה בעניין הסרת החסינות מהצבעה חשאית להצבעה גלויה היא הטענה של הגנה על יוקרתה של הכנסת. יוקרתה של הכנסת נפגעה ונפגעת בשנים האחרונות יותר ויותר, אבל היא נפגעת קודם כל מיחסן של הממשלות השונות לכנסת, מעסקות קואליציוניות מבישות שהיו בהיסטוריה של הכנסת, גם עסקות פוליטיות וגם עסקות כספיות; היא נפגעת מהתנהגות פסולה של כמה חברי כנסת שבגלוי מסיתים על רקע לאומני או מונעים דיונים בהפרעות קולניות וכו'. יש בעיה של הגנה על יוקרתה של הכנסת, אבל זו אינה הבעיה של ההצבעה החשאית או הגלויה.

הטענה של "מול פני האומה" – גם אני חושבת שהציבור צריך לקבל מידע מרבי והייתי שמחה אם כלי התקשורת היו, באופן מאוזן, מדווחים על פעילותם של כל חברי הכנסת, על עמדותיהם והצבעותיהם. אבל אי-אפשר להתעלם מהשפעות פופוליסטיות, וכבר הזכיר חבר הכנסת בני בגין את ההשפעה שהיתה לאותו לחץ מאורגן בעניין שיטת הבחירות. הלחץ הזה הביא לכך שכמה וכמה חברי כנסת חששו שיכנו בציבור אנכרוניסטים, שמרנים, לא חדשנים, לא מודרניים, והחוק עבר כפי שעבר.

לכן, השפעות פופוליסטיות עלולות גם להביא בשלב מסוים לכך שהסתה מסוימת על רקע לאומני, כמו שקרה, הובילה לכך שהכנסת צמצמה, כזכור לכם, את חסינותו של חבר הכנסת האשם מחאמיד, כאשר העילה, לעניות דעתי, היתה באופן מובהק בתחום חופש הביטוי שעליו יש חסינות מהותית.

אשר לטענה של מניעת לחץ פוליטי-מפלגתי. מביאים את הדוגמה של הסרת חסינותו של חבר הכנסת פנחסי. היו שתי הצבעות, היתה הצבעה ראשונה והיתה הצבעה שנייה. מתי היה לחץ? מישו בדק מה היה הלחץ בהצבעה ראשונה ומה היה הלחץ בהצבעה השנייה?

אני חושבת שברור לכל אחד מאתנו, שבהצבעה הגלויה הלחץ יהיה כבד וחרף פי כמה וכמה. כאשר חבר הכנסת יצטרך לחשוב מה יקרה לו בסיעתו, מה יקרה לו בפריימריס, בלחץ מסוים, באווירה ציבורית מסוימת של "עליהם" מסוים על רקע כזה או אחר, האם אז, בהצבעה הגלויה, הוא יהיה משוחרר מלחצים או להיפך? בהצבעה הגלויה הלחצים יהיו הרבה יותר חזקים.

אני רוצה להדגיש, שאם מדברים על לחצים – הלחצים החזקים ביותר נמצאים בידי מי שנמצא בשלטון, מי שבאותו רגע נמצא בשלטון ויש לו אינטרס לקיים את השלטון, פעם מפלגה כזאת ופעם מפלגה אחרת, ולכן הוא יכול להפעיל הרבה יותר לחצים, בין שזה בטובות הנאה כאלה או אחרות שהשלטון יכול לתת ובין ברדיפות כאלה או אחרות.

החסינות המהותית לכאורה, כך אומרים, מעניקה הגנה מלאה כשמדובר בחופש הביטוי, אם כך, מה את דואגת? ממילא כשמדובר בחסינות מהותית לא יסירו את החסינות. אנחנו יודעים שהכנסת דנה בהצעות להסרת חסינות בנושאים שהיו באופן מובהק במסגרת חופש הביטוי והתנועה, אף שבית-המשפט העליון כבר פסק בנושא הזה. לכן, מאחר שיש ויכוח בנושא, מה נכלל במסגרת מילוי תפקידו של חבר הכנסת, ולמה הכוונה בביטוי "למען מילוי תפקידו", הנושאים של החסינות הם רציניים ביותר.

ואני רוצה להסביר בקיצור את ההסתייגויות שהגשתי. ההסתייגות הראשונה היא ההסתייגות המהותית, שאני מקווה שתתקבל, האומרת שאין לתמוך בהצעת השינוי שמציעה ועדת הכנסת אלא צריך להשאיר את המצב כפי שהוא, ואני כבר הסברתי, מדוע הניצול לרעה של החשאיות הוא, לדעתי, נופל מניצול לרעה של החשיפה שבהצבעה הגלויה.

הדבר השני שהצעתי, לחלופין, הוא כמו במקרה הנוכחי, כשחבר הכנסת אריה דרעי הודיע שהוא מבקש הצבעה גלויה, שהנושא שלו יועלה בהצבעה גלויה. אני מציעה שהתיקון הזה יהיה בתקנון, לחלופין, ההצבעה תישאר חשאית אלא אם חבר הכנסת, מסיבה כלשהי השמורה עמו, מבקש את ההצבעה הגלויה, ואז תוכל הכנסת להצביע בהצבעה גלויה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד צוקר, אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד; אחריו – חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאכנס לגופם של דברים, וכדי להסיר ספק וכדי למנוע לעז וכדי שלא יהיו חשדות כלשהם, אני אומר כבר עכשיו, שמחר אצביע בעד הסרת חסינותו של חבר הכנסת אריה דרעי.

קריאות:

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אחרי שאמרתי את זה, אני רוצה לומר לחבר הכנסת הנגבי, לחבר הכנסת מירום ולשר החינוך אמנון רובינשטיין: מי שמצביע היום בעד הצבעה גלויה עושה פה תקדים נורא של הצבעה אישית, ספציפית, דבר שכולנו גדלנו עליו, שאין לעשותו. די היה בטיעון הזה כדי שאנשים יפחדו, יחששו, יירתעו מלהצביע מחר בעד הצבעה גלויה. זו חקיקה אישית מובהקת. אין פה אדם שלא גדל על העיקרון שאין מחוקקים חקיקה אישית, שמוטב שמישהו לא יורשע — — —

אברהם פורז (מרצ):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

אברהם, תן לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת פורז.

אברהם פורז (מרצ):

הצעת המציעים הוגשה לוועדת הכנסת לפני שהיועץ המשפטי — — —

דוד צוקר (מרצ):

יפה. ההצעה המקורית היא של חבר הכנסת הנגבי. זאת ההצעה המקורית, אחריה הצטרפו לזה רבים אחרים. סליחה, בכנסת השלוש-עשרה, ההצעה המקורית היא של חבר הכנסת הנגבי. בכנסת הקודמת אני זוכר אדם שנלחם על זה, זה היה מי שהיה אז חבר הכנסת, אמנון רובינשטיין.

שאול יהלום (מפד"ל):

תשמע מה אומר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

דוד צוקר (מרצ):

אם זה באמת מרתיע אתכם, ואתם לא רוצים הצבעה אישית, חבר הכנסת חגי מירום, תבקש הצבעה ביום רביעי. תבקש הצבעה ביום רביעי.

צחי הנגבי (הליכוד):

להיפך.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת הנגבי, אני מדבר עכשיו ברצינות. אתה עומד בפני תקדים שהכנסת נמנעה מעשותו מיום כינונה עד היום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

הבעיה שלך היא העיקרון או ההצבעה הפרסונלית?

דוד צוקר (מרצ):

גם אם כל הטיעונים של חבר הכנסת בגין ושל חברת הכנסת גוז'נסקי ושל חבר הכנסת בורג ושל כל מי שמתנגד להצעת חברי הכנסת מירום והנגבי, גם אם כל הטיעונים שלנו פסולים, הרוח תישאם ומשקלם כמוץ – די בטיעון הזה שזאת הצבעה אישית, ספציפית, לגופו של אדם, כדי שלא תעשו את זה, ואם אתם רוצים לעשות את זה, תעשו את זה ביום רביעי. תעשו את זה אחרי שיש הצבעה במתכונת הקיימת על עניינו של אריה דרעי. לא עושים דבר כזה, לא עשינו דבר כזה ואין סיבה שמשום – ועמד על זה חבר הכנסת בגין, ובצדק – שאנחנו מבקשים לשאת חן, ומשום שאנחנו משקלנו אולי כמוץ וכל רוח נושאת אותנו, נלך להצבעה אישית כזו.

גם אילו היה מדובר באדם נורא בהרבה, אדם שחובתו והרשעתו ברורות כשמש, גם אז לא הייתי ממליץ לשום אדם, ודאי לא לעצמי, להצביע הצבעה אישית. זה מה שאנחנו עומדים לעשות כאן היום. תדחו את זה ליום רביעי, אם זה כל כך חשוב לכם. אם העניין באמת חשוב לכם, והוא צריך לעמוד עוד לשנים, אל תעשו את זה היום. תעשו את זה ביום רביעי, אחרי שתתקיים מחר ההצבעה כהלכתה, על-פי המתכונת הקיימת.

מפתה אותי – להפסיק את הדברים שלי כאן ולהשאיר לכם את האתגר הזה.

חבר הכנסת מירום, אתה לוקח על עצמך אחריות שאני לא מציע שתיקח אותה, ולא על תקן של בעל עמדה מסוימת בהצעה הזאת, אלא אני חושב ששום מחוקק לא צריך לאפשר למחוקק אחר לשגות שגיאה כל כך קשה, כל כך כבדה כמו הצבעה אישית כזו, ספציפית, לגופו של אדם. מחר זה יהיה לגופי שלי ומחר לגופך שלך.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

לא ספציפית; מבקש זאת חבר הכנסת שאתה מדבר עליו.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת מירום, החסינות איננה של חבר הכנסת דרעי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מירום, חבר הכנסת מירום, חבר הכנסת מירום.

דוד צוקר (מרצ):

אין דבר כזה. אנחנו יודעים את זה; מכירים את התרגיל הזה. אין דבר כזה שחבר כנסת מבקש להסיר את חסינותו, כולנו יודעים את זה. זה טוב בשביל הודעה לעיתונות. אנחנו יודעים שהחסינות שייכת לכנסת, הכנסת מחזיקה ברכוש הזה, בנכס הזה, ואין חבר הכנסת יכול לוותר או לא לוותר על חסינות. זה עניינה של הכנסת כולה.

הסרת חסינות היום, פירושה, שלראשונה נחוקק חקיקה אישית בכנסת הזאת, ואין סיבה טובה לעשות את זה. אין סיבה טובה בכלל, בוודאי לא במקרה הזה.

אני משאיר לך, חבר הכנסת מירום, את האתגר הזה. אני אומר לך ברצינות, חבר הכנסת מירום, אני משאיר לך את האתגר הזה. אם המלחמה חשובה לך, אתה תרכוש גם הרבה יותר קולות, פה בבית הזה, אם תבצע את זה ביום רביעי.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

איך תצביע אז?

דוד צוקר (מרצ):

מתי, ביום רביעי?

חגי מירום (העבודה):

כן.

דוד צוקר (מרצ):

אני אומר לך עכשיו בכנות, שאני מוכן לשקול את הצבעתי. שאלת אותי ברצינות ועניתי לך ברצינות.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, תעשה לי טובה. רק כדי לפגוע במפלגה אחרת לא משנים כללים יסודיים של בית-מחוקקים.

שאול יהלום (מפד"ל):

בדיוק הפוך; זה לא נכון.

דוד צוקר (מרצ):

זה מה שאתה עושה כאן. אני כבר למדתי, שעקרונות פרלמנטריים אין טעם ללמוד ממך. ממך אין טעם ללמוד. אבל אולי תקשיב לאחרים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה חושב שממך אפשר ללמוד? כל מה שאתה אומר צריך לעשות ההיפך.

דוד צוקר (מרצ):

זו היתה פנייה רטורית. אתה תעזור לי אם תקשיב לי עד הסוף, או תפנה את מקומך ולא תפריע לי.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה אומר לי לפנות את מקומי?

דוד צוקר (מרצ):

אמרתי רק שתעזור לי. אתה לא מוכרח לעזור לי.

העילה לדיון הזה היא עילה מוצדקת ומובנת מאליה, ציבורית, משפטית. היתה בבית הזה – וציין זאת יושב-ראש ועדת הכנסת, והוא צודק לחלוטין בכך – היתה תדהמה גדולה, מפח נפש, אכזבה גדולה, אווירה ציבורית קשה נגד הכנסת, בגלל הצבעתו של הבית הזה בפרשת פנחסי, וחיפשו וביקשו תשובה איך למנוע התבזות מן הסוג הזה. אלא שנדמה לי שהתשובה שמביאה היום ועדת הכנסת

היא התשובה הברורה מכול כדי לענות על בעיה אמיתית שנוצרה, ויש פה מתכון לשליטה, לשלטון ולעריצות המשמעת הסינתטית. זאת משמעות ההצעה הזאת.

אני זוכר ויכוחים בסיעתי, השר אמנון רובינשטיין עמד לבדו בוויכוח הזה בסיעה אצלנו, וכל חברי עד אתמול אמרו לו: הרי זו מתכונת לדילים, זו מתכונת לעסקנים בין סיעה אחת לסיעה שנייה, ובחסות הפומביות, אם אפשר לומר משפט כזה, בחסות הפומביות יעשו פה דילים ואפשר יהיה לבדוק, וחברי המרכז יעשו את זה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אי-אפשר לעשות דילים חשאיים?

דוד צוקר (מרצ):

אני לא יכול לדבר עם האיש הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, אני מבקשת ממך מאוד. אתה לא קיבלת את רשות הדיבור, אני מבקשת.

שאל יהלום (מפד"ל):

את נגד קריאות ביניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

יש גבול לקריאות ביניים. אתה מפריע כל הזמן.

דוד צוקר (מרצ):

יש לי בעיה עם טרחנות, לא עם קריאות ביניים. תן לי עכשיו לדבר.

נכון, יש עיקרון חשוב, ועליו עמד יושב-ראש הוועדה, של דיווח לציבור, של פומביות. אבל מולו עומד עיקרון אחר; העיקרון הזה איננו עומד לבדו, הוא איננו עצמאי; מולו עומד עיקרון אחר, לאפשר ולדאוג להצבעה נקייה של חבר הכנסת, משוללת אינטרסים, עניינית ושאיננה נתונה ללחצים.

שאל יהלום (מפד"ל):

כמו אצל פנחסי.

דוד צוקר (מרצ):

זה העיקרון. עכשיו חברים, בואו נהיה הגונים וגלויים עם עצמנו. האם כאשר תעמוד הצעה להסרת חסינות של עמית קרוב לכם, אפילו לא חבר, קולגה מסיעה קרובה אליכם, שקשריכם האישיים אתו די טובים, אתם עובדים יחד ארבע, שבע, עשר שנים – באמת אפשר בהצבעה גלויה להצביע בקלות בעד הסרת חסינות? זה קל למישהו? אחרי כל העקרונות ששמענו, ונניח שחבר הכנסת מירום צודק בכל מה שהוא אמר, אני אקח פה חלק גדול מהשמות של אנשים, שאני מקווה שרקמתי אתם מעט ידידות – הם בקלות, בהצבעה גלויה יצביעו בעד הסרת חסינות? לא.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

תיזהר מהשאלה הזאת.

דוד צוקר (מרצ):

לא, זאת השאלה, ואתה יודע שזאת השאלה. לכן, חברים, אתם רוצים הצבעה עניינית נקייה מאינטרסים – האם הפומביות תעזור לה? פעם בשם השלום ופעם בשם ארץ-ישראל השלמה, ותמיד בשם הקואליציה הנוכחית או העתידית, כי הרי זה יכול להיות בין סיעה קואליציונית ואופוזיציונית בשביל הקואליציה הבאה או זו שאחרי הבאה, או זו שאחרי-אחרי הבאה. חסרות סיבות לדילים? ודילים אפשר לרקום טוב יותר בחסות הפומביות, כאשר הכול פתוח וגלוי, ואפשר לבדוק אותך ומרכז המפלגה יבדוק אותך וכל רוח ציבורית מתעתעת תבדוק אותך.

לא עומד כאן חגי מירום – ורק העיקרון של דיווח, של פומביות, שהוא חשוב. עומד כאן עוד עיקרון. נכון שההצעה הנכונה ביותר, כדי לשמור על החסינות, על המכשיר החיוני הזה, היא לאפשר אך ורק לבית-המשפט להסיר חסינות. אבל לא זה עומד על הפרק, זה יבוא בהצעת חקיקה נפרדת. עכשיו אנחנו מדברים על התקנון, כי רק דרך אחת תשמור על החסינות, והיא להעביר את זה לבית-משפט.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, הרשה לי הערה אחת. אני רואה שכולם פה רוטנים על הזמן הרב שאני נותנת לך. אני רוצה להסביר, שעל כל השגה מגיעות לכל אחד חמש דקות. חבר הכנסת צוקר הגיש שלוש השגות. אם כך, מגיעות לו 15 דקות. יש לו שלוש השגות.

חגי מירום (העבודה):

לא, יש לו השגה אחת.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, זו השגה אחת.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש פה שלוש השגות. אני מצטערת, חבר הכנסת מירום, יש לו שלוש השגות. הוא מנמק אותן ברציפות בזו אחר זו.

שאול יהלום (מפד"ל):

זו השגה אחת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום, סליחה, אני מנהלת פה את הישיבה.

דוד צוקר (מרצ):

אני ממילא בטיעון האחרון. אני לא ממלא את זמני.

אם הצעתם של חברי הכנסת בגין, גול'נסקי ושלי לא תתקבל, ואכן הכנסת תחליט שההצבעה היא גלויה ותפתח את הפתח בפני כל הדילים האפשריים, כל העסקות החשוכות האפשריות, כל ההסכמים המכוערים שמישהו מעלה בדעתו, ואלה שהוא אפילו איננו מעלה בדעתו – אני מציע לחלופין שנשמור לפחות על תחום אחד שעליו תהיה הצבעה חשאית, והוא התחום המהותי לעבודתו של חבר הכנסת, הוא התחום של חופש הביטוי, חופש ההתארגנות, חופש ההפגנה. לפחות בדבר

שהוא עיקר העיקרים בעבודתו של חבר הכנסת, חופש הביטוי, גם בזה אתם רוצים הצבעה גלויה?
גם בזה אתם רוצים שחבר הכנסת יהיה נתון לעריצות המרכז שלו?

אתם רוצים שאתן לכם עכשיו תסריט? אתן לכם תסריט. אנחנו צפויים עכשיו לחמש שנים מאוד קשות, ויכוחים מאוד קשים. יהיו חברי כנסת מן הימין, שהתבטאויותיהם יהיו קשות ביותר כנגד הממשלה הזאת, כנגד הקואליציה, כנגד מעשים ממעשיה של הממשלה. אני מניח שגם אצלי במפלגה יהיה לחץ לשלול את חסינותו של חבר הכנסת X, ויוסיפו לו כמה תארים. יהיה לחץ גדול ויגידו: כן, מול חופש הביטוי עומדים ערכים אחרים. איך אני צריך אז להצביע? איך אני צריך להצביע, אם יבקשו להסיר את חסינותו של חבר הכנסת הנגבי, בגלל התבטאות קשה ביותר, וחברי סיעתי, חברי המרכז שלי, יחשבו שלהגן על חופש הביטוי של חבר הכנסת הנגבי זה פינוק, מותרות שהזמן לא מתיר אותן, ואני אצטרך לעמוד למשפט מרכז מפלגתי, או למשפט המצפוני שלי, כאשר אני יודע שחופש הביטוי של חבר הכנסת הוא העניין היותר מהותי, היותר עמוק, היותר חשוב של עבודתו של חבר הכנסת? במה אתם רוצים שאני אתחשב? במה אני אתחשב?

אני רוצה להיות עם מצפוני כאן, מאחורי הווילון הזה, מאחורי המסך הזה. אני לא רוצה לעשות חשבונות, לא למרכז מפלגתי ולא לחברי הכנסת בני טמקין ורן כהן, משום שהם עלולים לחשוב אחרת ממני, ואני רוצה שגם הם יעשו את החשבון בינם לבין עצמם כאשר יגיע הדין. אני נותן עכשיו תסריט דמיוני, כמובן, הסרת חסינותו של חבר הכנסת הנגבי בגין התבטאות קיצונית ביותר.

בנימין טמקין (מרצ):

עד כמה שאני מבין, מבחן מצפוני של חבר כנסת יש לו ערך כאשר מולו יש – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא בהכרח. חבר הכנסת טמקין, אתה יודע שיש מבחן כזה ויש עוד מבחן.

בנימין טמקין (מרצ):

אני עומד מול המרכז שלי, ובאופן פומבי אני נוקט את עמדתי ואומר: כאן אני עומד, תשפטו אותי, תזרקו אותי אם אתם רוצים.

דוד צוקר (מרצ):

נכון. חבר הכנסת טמקין – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני שומע במתח את כל הדיון ורציתי לשאול אותך שאלה.

דוד צוקר (מרצ):

אין שום סיבה למתח, התוצאות ידועות.

מיכאל איתן (הליכוד):

לכן רצתי. כאשר אתה צריך להצביע אתה חושש מחברי מרכז מפלגתך, ולכן אתה רוצה שיינתן לך מפלט להצביע באופן חשאי. כאשר אתה נבחר לכנסת מטעם מפלגתך, האם אתה אומר לחברי מפלגתך: דעו לכם, אני לא אצביע לפי מה שאתם חושבים או לפי מצע המפלגה, אני אצביע לפי מצפוני. האם כך אתה נבחר לכנסת, או אתה נבחר על בסיס ההנחה שאתה משרת את המפלגה שלך ואת חבריך, ובסופו של דבר אתה תבוא ותישפט על-פי הביצועים שלך – – –

דוד צוקר (מרצ):

מאה אחוז.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן – – –

אברהם בורג (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

אברהם בורג (העבודה):

אתה נבחר גם בשביל שיקול הדעת המוסרי האינדיבידואלי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתה מפחד?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת בורג.

דוד צוקר (מרצ):

חברי הכנסת איתן וטמקין, אני מתקנא בהם, הם ייצגו עכשיו את חבר הכנסת הנועז, טרזן. בסדר. מותר לי לייצג חברי כנסת אחרים, כאלה שראיתי אותם פה מסתובבים. אולי גם חברי הכנסת טמקין ואיתן לעתים נמנים עמם, חלילה וחס, חברי כנסת סבירים מן השורה, שחושבים לעתים שלמען ארץ-ישראל השלמה מותר לעשות איזה דיל קטן, או למען השלום או למען גיוס בחורי ישיבות, או אי-גיוס בחורי ישיבות – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אבל מאחורי הפרגוד אתה לא רואה אותם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת טמקין, לא קיבלת את זכות הדיבור.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת צוקר, זמן כבר תם, אני מבקשת לסיים.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שאני לא רואה את עצמי כאוטומט, על תקן ההצעה של חבר הכנסת איתן, וחבר הכנסת איתן מציע בסך הכול שהמפלגה תבחר יד, לא טיפוס, בעצם שתי הצבעות שלוחצות על הכפתורים, אני לא רואה את עצמי כשתי הצבעות. בין שתי הצבעות שמו לי ראש, אולי כמה עמדות, אולי כמה דעות.

מיכאל איתן (הליכוד):

תגן על עמדתך לפני חבריך. אתה מפחד מחבריך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן – – –

דוד צוקר (מרצ):

חברים, רוב ההצבעות בנושא החסינות עד היום – ומי שיכחיש זאת, אינני מאמין לו, כי גם אמת כדאי לדבר פה – נעשו בהקשרים קואליציוניים או פוליטיים כאלה ואחרים. הן נעשו או לא? כן, הן נעשו בהקשרים פוליטיים. קל יותר לעשות את ההקשרים הפוליטיים בפומביות.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, בחשאי.

דוד צוקר (מרצ):

קל יותר לעשות את הדילים בפומביות. הרבה יותר קל; ולכן, חבר הכנסת טמקין, לעתים אתה צריך להיות משוחרר ממורא המפלגה שלך, כי עניינים מצפוניים לעתים אינם מתיישבים עם אידיאולוגיה של מפלגה, ואתה יודע שיש קונפליקט ביניהם, ולכן אני רוצה להיות במצב שבו אני אוכל להגן על חופש הביטוי של חבר הכנסת איתן, כאשר מפלגתי תרצה, נניח, באיזו התלהמות של רגע, לסכור את פיו כי הוא מסכן את השלום.

לכן, אני מציע שלא להיגרף אחרי שום רוח חולפת. אלה רוחות חולפות. אל תפחדו מן הרוחות הללו, תפחדו רק מן הצבועים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת אברהם בורג.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברים הואשמו באמצעי התקשורת שהם הצביעו בהצבעה חסויה נגד הסרת החסינות של פנחסי. יכול להיות שהואשמו על לא עוול בכפם. למה שלא יוכלו להגן על עצמם?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לאפשר לדובר לשאת את דברו.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני הגשתי הסתייגות. אני לא נכנס לעניין של הצבעה גלויה או חסויה.

מה שאני אמרתי, ואני עומד על דעתי בתוקף, 45 שנים נהגה הכנסת להצביע בהצבעה חשאית. קרה המקרה של הרב פנחסי, וגם אני חושב כמו קודמי, חבר הכנסת דדי צוקר: אני תובע הצבעה חשאית. אבל אני הצעתי שלא למחוק את סעיף 62, להשאיר אותו להצבעה גלויה. אבל אני קובע, שההצבעה תהיה חשאית או גלויה, כפי שתקבע הכנסת בתחילת הישיבה. תמיד יש אפשרות ליושב-ראש להעמיד את זה, והכנסת תחליט שאף שכרגיל ההצבעה היא חסויה, במקרה דנן, בגלל נסיבות, שחברי הכנסת שהם מבוגרים מספיק ואחראיים יחליטו עליהן, יעמיד יושב-ראש הישיבה להצבעה, ללא דיון, את השאלה, האם ההצבעה על נטילת החסינות או הזכות תהיה חשאית או גלויה.

למה לנו לשנות דבר הקיים 45 שנים? למה לנו היום, בעקבות אופנה חולפת – ואני מסכים עם מה שאמר חבר הכנסת בני בגין, יש אופנה חולפת, זמנית, נסיבות מסוימות. אני רוצה שתראו מה שקרה פה. קרה פה דבר מוזר מאוד. נגד ביטול ההצבעה החסויה נוצרה פה קואליציה משונה. תראו מי הם הדוברים. שימו לב. אי-אפשר לחשוד בנו. אין לנו מכנה משותף. אני – עם תמר גוז'נסקי, עם זאב בגין, עם דדי צוקר, עם דראושה, עם רפי אלול, עם רן כהן. תראו איזו קואליציה משונה.

רן כהן (מרצ):

יוסף בא-גד (מולדת):

יש לך הסתייגות בדברים מסוימים. למה? אני קורא את ההסתייגות, בדברים מסוימים.

בכל אופן, הקואליציה הזאת שנוצרה מכל קצות הבית, מכל המפלגות, אני רואה פה את כל המפלגות כמעט, אני חושב שזה מחייב. והא ראייה, הצבעת פנחסי היתה חסויה, ויודעים שהיו פה הרבה הסכמים חשאיים יותר מהצבעה חסויה.

שאל יהלום (מפד"ל):

זה מוכיח שצריכים הצבעה גלויה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר, לא ההצבעה הגלויה או החסויה ישנו את הדברים. לעומת זאת, בהצבעה גלויה יהיה לינץ' ציבורי. חבר הכנסת לא יצביע לפי מצפוננו אלא לפי הפריימריס, מתוך רצון למצוא חן בעיני הקהל ולא בעיני מצפוננו.

שאל יהלום (מפד"ל):

יש הבדל בין הקהל שלו ובין מצפוננו?

יוסף בא-גד (מולדת):

קורים דברים כאלה גם אצלך, חבר הכנסת יהלום, שאתה מרכז המצפון העולמי. קורים גם דברים כאלה.

שאל יהלום (מפד"ל):

המצפון שלי צריך להיות לפי הקהל שלי.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן, אני חושב שההצעה שלי מאוד מתקבלת על הדעת, מבחינה זו שאני לא שולל הצבעה גלויה מחר. אני אומר, מחר בפתיחת הישיבה יגיד היושב-ראש: נוצרו פה תנאים מסוימים, חברים ביקשו הצבעה גלויה, נצביע פה אם יש הצבעה גלויה או חסויה. מה ההבדל אם אנחנו מצביעים כעת, כאשר נמצאים פה באולם 10 או 20 חברי כנסת, וקובעים לשנות דבר שהיה קיים 45 שנים? כמה יהיו פה בהצבעה כעת, לעומת הנוכחות מחר, לפני ההצבעה המכרעת והגורלית, שכפי הנראה יהיו בה כמעט כל חברי הכנסת, והם יחליטו אם זו תהיה הצבעה גלויה או חסויה. מה החיפזון הזה לשנות דבר שקיים 45 שנים, כאשר ניתן לעשות את זה אד-הוק, באותה הזדמנות שיצטרכו לכך?

לכן, אני חושב שהדברים האלה מחייבים שנמשיך במה שהיה עד היום – הצבעה חסויה, אלא אם כן הכנסת תחליט ברוב קולות על הצבעה גלויה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם בורג, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

אברהם בורג (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מקנא בתומכים באופן מוחלט ואני די מתקנא במתנגדים באופן מוחלט. אני מתלבט מאוד, אני מניח שאני אצטרך לשמוע את דברי כולם ולהכריע בסופם של הדברים. אני מתלבט, מתלבט מאוד, בשל כל הדברים שנאמרו כאן עד עכשיו, בשל הסוגיה שאיננה סוגיית רגע אלא היא סוגיה שיוורדת לעומק ולמהותו של תפקיד חבר הכנסת.

אני מוטרד מאוד מסוגיית הלבנת הפנים ברבים. בסופו של דבר, זה לא תפקיד נעים להצביע בעד או נגד הסרת חסינותו של חבר הכנסת, כשבסופו של דבר כולנו שווים בפני הבוחר, כולנו שווים בפני המחוקק, כולנו שווים בפני מליאתה של הכנסת, ואני צריך לעמוד ולעשות מעשה שהוא כמו-שיפוטי, אף שאינני שופט, ועלי לבוא לאדם ולהגיד לו, או בפומבי או במעט פחות פומבי: הנה חלק מהאצבע המאשימה כלפיך. המלבין פני חברו ברבים כאילו דחפו לכבשן האש. האם אני צריך לקחת על עצמי את הערך המוסף השלילי הזה ולהגיד לו, לא רק מאחורי הפרגוד, שמייד זה מתפרסם, אלא גם בפומבי, לבוא ולהגיד לו: אקה הומו, אתה האיש, הנה האצבע המופנית כלפיך?

כמו כולם אני חושש מאותה עריצות, אבל לא עוד מעריצותו של שלטון שאולי היתה היסוד לחקיקתו של החוק בימי ראשיתה של המדינה. אנחנו נמצאים עכשיו בעידן של בג"ץ. אין היום מצב שאפשר להפעיל בו עריצות שלטונית ללא מערכות הגנה. אני מפחד הרבה יותר מעריצות ההמון ומעריצות כלי הביטוי ההמוניים, שמבטאים איזה רצון קולקטיבי שלא ברור מה הוא מביע, של אנשים שהרבה פעמים רוצים לשלוט בלי להיבחר, רוצים לשלוט באמצעות השפעה וליטול מאתנו את זכות שיקול הדעת, שניתנת לנו על-ידי הבוחר.

נכון שהחסינות דהיום היא חסינות גורפת מדי, היא מגינה על תחומים רבים מדי, היא מאפשרת לחבר הכנסת פעילות בתחומים שאינם תחומים טבעיים של עבודתו של חבר הכנסת. אבל, האם הפתרון המוצע הוא הפתרון? הרי הפתרון צריך להיות צמצום חסינותו של חבר הכנסת לתפקוד הישיר והמיידי, שבו הוא עוסק בעבודתו כחבר הכנסת. נאשם בפלילים, בלקיחה לכיסו – זה לא חלק ממערכת החסינות המהותית שלו.

אני אינני מתבייש בהכרעתה של הכנסת בפרשות דרעי ופנחסי. הרי בסופו של דבר אי-אפשר לאחוז את החבל בשני קצותיו. אם ניתנת לי הסמכות להכריע, למה כועסים עלי כשאני מכריע על-פי המצפון הקולקטיבי? לשם כך ניתנה הסמכות. האם כועסים עלי שהכרעתי בניגוד לציפיות של מישהו שהוא מחוץ לאולם הזה? לא מקבל את הציפיות האלה. ההכרעה ניתנה לאולם הזה והאולם הזה מצביע כפי שהוא מצביע, את זה אני מקבל בתור הכרעה קולקטיבית.

יתר על כן, הפחד שלי או החשש שלי מפני הפומביות איננו חשש מפני חבר כנסת כמיקי איתן או כצחי הנגבי או כחגי מירום. הפחד שלי הוא מחברי כנסת פחדנים. ויש חברי כנסת פחדנים בכנסת, כי גם ציבור הפחדנים יש לו ייצוג בכנסת, לא רק האמיצים.

מיכאל איתן (הליכוד):

במה עוזרת – – –

אברהם בורג (העבודה):

אגיד לך. כאשר אתה עומד מאחורי הפרגוד עם מכלול השיקולים הענקי, ויש שיקולים אישיים וחבריים, מפלגתיים ולאומיים והכול, בסוף אתה מכריע בינך לבין עצמך. כאשר אתה יוצא החוצה, אתה לא מכריע אך ורק בינך לבין עצמך. אתה היית כאן בישיבות שבהן ישבו מאות אנשים ביצע, וההכרעה באולם השתנתה, בניגוד להיגיון הקולקטיבי, בגלל הלחץ החיצוני, שהוא מחוץ למצפון האישי של חבר הכנסת. ההכרעה כאן היא הכרעה לפי מצפונו האישי של חבר הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

באותה מידה יש חברי כנסת שאצלם זה משתנה להיפך.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת מיקי איתן, כאשר אני שוקל את השיקולים, אני מקווה שאני אמנה עם אותה קלאסה שלך, כי אני מוכן לשלם מחיר גבוה בשביל העמדות שלי. אם אתה שואל אותי בסך הכול, בהכירי את הנפש הפוליטית הישראלית, איפה תהיה הצבעה יותר אובייקטיבית, לא רק אובייקטיבית, אבל היכן היא תהיה יותר אובייקטיבית, טענתי היא שהיא תהיה יותר אובייקטיבית מאחורי הפרגוד. טענתך שהיא תהיה יותר אובייקטיבית מחוץ לפרגוד. זאת שאלה של הערכה. הערכתי שונה משלך.

מיכאל איתן (הליכוד):

על זה אין ויכוח.

שאול יהלום (מפד"ל):

בהצבעה בעניין פנחסי קמת עם חבר הכנסת מיקי איתן ואמרת: בושה וחרפה. מה היה קורה לו היתה ההצבעה גלויה?

אברהם בורג (העבודה):

לו ההצבעה היתה גלויה, לדעתי, חסינותו היתה מוסרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — — זה סותר

אברהם בורג (העבודה):

אני לא בטוח שזה סותר. כל מה שזה אומר, שהצבעה בפנים או הצבעה בחוץ היא שונה. פעם היא שונה כך, פעם היא שונה אחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה קמת אחרי ההצבעה ואמרת שזו בושה.

אברהם בורג (העבודה):

חבר הכנסת יהלום, אני לא מתווכח אתך. אתה אומר שיש הכרעות שונות בפנים ובחוץ, ואני מעדיף את ההכרעה בפנים, כי אני רוצה שחבר הכנסת יעמוד לבדו מול מצפוני. אני לא רוצה שמצפוני יהיה חשוף לנוכח עם ועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה רק בהצבעה הזאת, אולי בעוד הצבעות? אולי בעניין ארץ-ישראל או בענייני ביטחון של כל עם ישראל?

אברהם בורג (העבודה):

אם תהיה הצעה כזאת על השולחן, אשמח לדון בה בכובד-ראש. היא לא נמצאת כרגע על השולחן.

מיכאל איתן (הליכוד):

תזכור את הנימוקים שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

אברהם בורג (העבודה):

יש לי עוד כמה.

אני רוצה לסיים בשני דברים. ההסתייגות שלי משקפת את ההתלבטות שלי. אני מבין ואני מוכן ואני רוצה ואני חושב שכך צריך, לשנות את כל סיפור החסינות כאן בכנסת. הוא גדול מדי, הוא רחב מדי, הוא גורף מדי, הוא מביש מדי. אני הייתי שוקל – אולי בכלל לא צריך להסיר חסינות, אלא חבר כנסת שרוצה להתגונן צריך לבוא ולבקש את הגנת החסינות.

צחי הנגבי (הליכוד):

יבקשו.

אברהם בורג (העבודה):

יכול להיות. אבל זה עוד צעד. אנחנו לא עומדים שם כרגע. כמו שאנחנו מחילים על עצמנו בעבירות תנועה, מה שחל עלינו מתוקף התקנון. אבל לא זה הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

אברהם בורג (העבודה):

הצעת ההסתייגות שלי אומרת, שבנושאים הקשורים בתפקוד המהותי של הפרלה, של הדיבור, של הפרלמנט, של חופש הביטוי, ההתאגדות, ההפגנה, של הבעת הרעיון שלשמו נשלחתי – שם ההצבעה תהיה הצבעה חשאית.

ועוד דבר אחד נוסף שיהיה לשיקול – בסופו של דבר השיקול יהיה שיקול טקטי, אם מצביעים בעד רוב או בעד מיעוט. דומני שהכרעה כזאת, שנוגעת לא לאדם אחד אלא לכל הכנסת, קשה לה שתתקבל, על-פי הבנתי, באירוע מקרי של פחות משני מניינים של חברי כנסת. יכול להיות שאבקש מחבר הכנסת מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, לדחות את ההצבעה הזאת לראשית הישיבה מחר, כשכל חברי הכנסת נוכחים, משום שההכרעה היא הכרעה של הקולקטיב, היא הכרעה של כולנו על עתיד החסינות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם בורג.

אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן, אחריו – חבר הכנסת רפי אלול, ואחרון המשיגים – חבר הכנסת דראושה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה לומר באופן הגלוי ביותר, ראשית שאני הייתי מעדיף שבכל מקרה תהיה הצבעה חשאית. לו נהגה הכנסת באופן מוסרי, כמו שהחוק הזה נחקק במקור, והתקנון הזה תוקן וחברי הכנסת כיבדו אותו, כי אז הייתי בא לכאן להילחם על המשך ההצבעה החשאית.

יתר על כן, מה שקרה בעצם הוא שחולל את השינוי הנדרש היום. בעבר לא ניתן היה אולי להעלות על הדעת שמליאת הכנסת תחליט למנוע הסרת חסינות של חבר כנסת שנגדו הוגש כתב אישום על מעשה של מעילה אישית, של גנבה. מה שהשתנה הוא הנסיבות. העובדה היא שחברי הכנסת והכנסת עצמה הם שחוללו את השינוי. לכן אני בא היום להציע להבדיל בין הצבעות שבהן יש להצביע בגלוי לבין הצבעות שבהן יש להצביע באופן חשאי, אבל אני מודה על האמת, שאם תעמוד בפני הברירה החדה, שאי-אפשר להבדיל – אני אצביע היום רק בעד הצבעה גלויה.

הסיבות הן פשוטות מאוד. רבותי, לא כפי שאמר חבר הכנסת בני בגין, שמוטב שתשעה אשמים יצאו נקיים מאשר להרשיע חף מפשע אחד. זאת איננה הבעיה, משום שבסיכומי של דבר חבר הכנסת יעמוד בבית-המשפט, ורק הוא יחליט אם לזכות אותו אם לא. העניין הוא שאם תשע פעמים הכנסת תחליט שלא להסיר חסינות של חבר כנסת שמעל באמון, שגנב, שרימה, שנהג בשחיתות אישית, זה כבר לא עניין של חבר הכנסת, זאת כבר בעיה של תשע פעמים שהכנסת חטאה בהן ואיבדה את אמונו של הציבור. זאת הבעיה האמיתית, וכאן טעותו הגדולה של חבר הכנסת בני בגין.

אנחנו באים כאן להגן, חבר הכנסת צוקר, לא רק על מרכיב החסינות, שהוא קניינה של הכנסת. אנחנו באים להגן כאן גם על מעמדה של הכנסת בפני הציבור ועל אמינותה של הכנסת בעיני הציבור. מי שלא ייתן היום תשובה של הצבעה גלויה במקרים של שחיתות אישית פרטית, של גנבה ומעילה, שם את אמינות הכנסת למרמס בעיני הציבור. זאת הבעיה המרכזית מבחינת המשטר הפרלמנטרי.

גברתי היושבת-ראש, אני בא לטעון שלא כל המקרים שווים לעניין הצבעה גלויה או חשאית.

רבים נימקו מדוע הכול צריך להיות גלוי, מדוע הכול צריך להיות חשאי. זה איננו נכון. נאמר כאן שדילים קל יותר לעשות בגלוי. באמת? בכל מקרה? למשל, כאשר יהיה חבר כנסת שמעל ב-50 שיקים שאותם גנב מהעמותה, על זה אפשר לעשות דילים בגלוי?

אני זוכר את החרפה, שבכנסת הזו הצביעו 38 חברי כנסת נגד הסרת חסינות של חבר כנסת שהיום יושב בכלא. את זה אפשר היה לעשות לו היתה ההצבעה גלויה? את זה היו אומרים חברי הכנסת בפני הציבור? בשום פנים ואופן זה לא היה עובר.

לכן, חברי הכנסת, אני רוצה לסכם ולומר – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת מאוד שלא להפריע.

רן כהן (מרצ):

חברי הכנסת, אנא סבלנותכם עוד דקה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת בני טמקין. חבר הכנסת צוקר.

רן כהן (מרצ):

בהמשך להנמקה שהיתה כאן – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גונן שגב, אני מבקשת.

רן כהן (מרצ):

חברי הכנסת, האם אומנם צריכות הצבעותיה של הכנסת להיות זהות במקרה של שחיתות ומעילה אישית, במקרה של גנבה, במקרה של גנבה מכספי ציבור או אגודה או עמותה שאליה משתייך חבר הכנסת, ובמקרה שנאמר, שחבר הכנסת שילנסקי הולך להתבצר בבית-הכנסת בקבר-יוסף, כנגד נסיגה מהשטחים, דבר שהוא מאמין בו, והיועץ המשפטי לממשלה תובע אותו לדין, או במקרה שחבר הכנסת האשם מחאמיד אומר מה שאומר בעזה, או במקרה שחבר הכנסת אלי בן-מנחם עומד מול הטרקטור בכפר-שלם ואומר: אני לא אתן לטרקטור הזה להחריב את הבית, או במקרה של חבר כנסת שגונב חלב ומחלק אותו לעניים? האם מבחינת ההצבעה זה אותו דבר כמו מקרה של גנבה ומעילה? אני אומר חד-משמעית: לא. צריך לדבוק בהבחנה בין הצבעה במקרה של מעילה וגנבה אישית לבין כתב אישום על חשדות שיש בהם אומנם משום עבירה על חוק, אבל לטובת העמדה שחבר הכנסת נשלח למענה לכאן או למען חופש הביטוי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

ישיב חבר הכנסת צחי הנגבי, בשם הוועדה.

צחי הנגבי (בשם ועדת הכנסת):

אני מודה לאדוני היושב-ראש וליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום, על אשר זכרו לי חסד נעורים, שיזמתי בשעתי את ההצעה הזאת עם חברי הכנסת שאול יהלום ואליעזר זנדברג שיזמו את התיקון בתקנון שמשתלב היום יחדיו, ואני משיב בשם ועדת הכנסת לסיכום הדיון.

אילו קיימנו את הדיון הזה לא על רקע תופעות שהתרחשו במשכן הזה, באולם הזה, בשנתיים האחרונות, היינו יכולים לקיים אותו על רקע אקדמי טהור, לשקול לכאן ולכאן שפע של דילמות פילוסופיות, שבוודאי קיימות בסוגיה הזאת. זו לא סוגיה קלה, זו סוגיה מורכבת הנוגעת לשורשיו של המשפט החוקתי בישראל: היא נוגעת לסוגיית פומביות הדיון, היא נוגעת לאופי ההכרעות השיפוטיות והמעין-שיפוטיות של מוסדות, בין היתר מוסדות פוליטיים. אבל לא כך הוא המצב כרגע, ואני מקווה שלא ניתמם ונסבור אפילו לרגע קט שאנו מצויים בתוך איזו בועה נייטרלית, מנותקת מההקשרים האמיתיים של תפקודה של הכנסת.

הדיון הזה, רבותי, נוגע למועקות אמיתיות שהגדיר אותן חבר הכנסת רן כהן באופן ישיר וכן. הציבור מביט עלינו ואנחנו כרגע ממש בהצבעת מבחן. אפשר לומר שהציבור לא מעניין אותנו, שאנחנו מחויבים אך ורק למצפוננו, שפע של אמרות שפר. אבל האמת היא שכולנו, איש איש על-פי תפיסת עולמו ועל-פי השקפתו הרעיונית, מעוניינים באמון הציבור, מעוניינים להיראות כמי שמבינים לפחות – לא חייבים ללכת על-פי צו הציבור אבל שמבינים לרחשי לב הציבור. איננו יכולים לנתק את עצמנו ממה שקרה כאן בהצבעות על אותה סוגיה בחודשים האחרונים.

הציבור, רבותי, אומר: לא די שהחתולים האלה, חברי הכנסת, מלקקים את השמנת – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש שלא להשמיץ את החתולים.

צחי הנגבי (בשם ועדת הכנסת):

כממונה על צער-בעלי-חיים.

– – – לא רק שהם מופקדים על השמנת, הם גם מלקקים אותה מאחורי הפרגוד, וכשהם מתייצבים מול המצלמות, הם אומרים: זה לא אנחנו, לא אנחנו התקרבו אל הצלחת ללקק אותה אלא מישהו אחר. זו הסוגיה הציבורית.

אני רוצה לסכם בפנייה אל חברי הכנסת. היו כאן הסתייגויות בעלות משקל. הדבר האחרון שהיינו רוצים בו, לפחות הרוב בוועדת הכנסת שהצביע בעד התיקון הזה, כי הוא הבין שהתיקון הזה הוא חיוני, וכפי שאמר חבר הכנסת חגי מירום, "יתכן שעוד שנה-שנתיים נלמד אותו ונשנה אותו אם נחשוב על זאת לראוי – אל נסתבך כאן בהצבעות על ההשגות. אי-אפשר להיות בעד השגה אחת ונגד השגה אחרת.

מי שרוצה שנצא מכאן בראש מורם ומחר נוכל להסתובב ברחוב ולהביט בעיני הציבור, שיצביע בעד האישור כפי שהביא אותו חבר הכנסת חגי מירום, ללא הסתבכות והתפתלות בהשגות השונות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקש להסביר עניין מסוים. אנחנו עוברים כמובן להצבעה על כל השגה והשגה. כדי למנוע אי-הבנות, בלי לנקוט עמדה, אם תתקבל ההשגה של חבר הכנסת בני בגין, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וחבר הכנסת דדי צוקר, נדמה לי שאנחנו כבר לא נצטרך להצביע. זאת אומרת שהמסקנה היא שהמצב נשאר כפי שהיה. זה מובן?

חברי הכנסת, מי תומך בהשגה של חבר הכנסת בני בגין, חברת הכנסת גוז'נסקי וחבר הכנסת צוקר? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההשגה של חברי הכנסת ז"ב בגין, ת' גוז'נסקי וד' צוקר לסעיף 62 – 16

נגד – 34

נמנעים – אין

ההשגה של חברי הכנסת ז"ב בגין, ת' גוז'נסקי וד' צוקר לסעיף 62 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, 34 מתנגדים, אין נמנעים. ההשגה נדחתה.

מי תומך בהשגה של חבר הכנסת בא-גד וחבר הכנסת דדי צוקר?

הצבעה מס' 2

בעד ההשגה של חברי הכנסת י' בא-גד וד' צוקר לסעיף 62 – 13

נגד – 34

נמנעים – אין

ההשגה של חברי הכנסת י' בא-גד וד' צוקר לסעיף 62 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

גם השגה זו נדחתה. 13 תומכים, 34 מתנגדים, אין נמנעים.

מי תומך בהשגה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי?

הצבעה מס' 3

בעד ההשגה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 62 – 15

נגד – 34

נמנעים – 1

ההשגה של חברת הכנסת ת' גוז'נסקי לסעיף 62 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

15 בעד, 34 נגד, נמנע אחד. השגה זו נדחתה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מבקש לציין – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה, לאן אתה מבקש להוסיף אותך?

דב שילנסקי (הליכוד):

בכל ההצבעות אני בעד.

היו"ר ש' וייס:

ובכן, אנחנו קובעים: 16 תומכים, 34 מתנגדים. רק רגע, אני רואה שאתה הצבעת בעד. זה בסדר. הצבעת בסדר. אני לא מתקן. תודה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת בורג וחבר הכנסת צוקר?

הצבעה מס' 4

בעד ההשגה של חברי הכנסת א' בורג וד' צוקר לסעיף 62 – 19

נגד – 29

נמנעים – 1

ההשגה של חברי הכנסת א' בורג וד' צוקר לסעיף 62 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 29 מתנגדים ונמנע אחד. גם השגה זו נדחתה.

מי תומך בהשגה של חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רפי אלול וחבר הכנסת דראושה?

הצבעה מס' 5

בעד ההשגה של חברי הכנסת רן כהן, ר' אלול וע' דראושה לסעיף 62 – 13

נגד – 30

נמנעים – 3

ההשגה של חברי הכנסת רן כהן, ר' אלול וע' דראושה לסעיף 62 לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, 30 מתנגדים, שלושה נמנעים. גם השגה זו נדחתה.

חברי הכנסת, עכשיו אנחנו מצביעים על שינוי הסעיף בתקנון, כהצעת ועדת הכנסת. החומר בפניכם. אני לא צריך לקרוא אותו בפניכם. ההצבעה החלה. מי תומך? מי מתנגד?

הצבעה מס' 6

בעד הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 62 לתקנון – 34

נגד – 15

נמנעים – 1

הצעת ועדת הכנסת לתיקון סעיף 62 לתקנון הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

34 תומכים, 15 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהסעיף התקבל, ומרגע זה התקנון שונה בקטע הזה. תודה רבה, חברי הכנסת.

נדמה לי שהישיבה הסתיימה. הישיבה הבאה תתקיים מחר, יום שלישי, כ"ז בתשרי התשנ"ד, 12 באוקטובר 1993, בשעה 16:00. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:52.